

Tallinna Linnavalitsus

TALLINNA TERVISEPROFIIL

Tallinn 2016

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	5
I. TALLINLASTE TERVIS JA TERVISEMÕJURID	6
1. Demograafilised ja üldandmed.....	6
1.1. Pindala ja asustustihedus	6
1.2. Tallinna rahvaarv	6
1.3. Rahvastiku sooline, vanuseline ja rahvuskooresseis.....	7
1.4. Rahvastiku ränne	9
1.5. Sünnid, surmad ja loomulik iive	9
1.6. Keskmise oodatav eluiga.....	10
1.7. Tervena elatud aastad	11
1.8. Abordid.....	11
1.9. Suitsetamine raseduse ajal.....	12
1.10. Immuniseerimine.....	12
2. Suremus ja haigestumine.....	13
2.1. Suremus.....	13
2.2. Laste suremus	13
2.3. Suremus südame-veresoonkonnahaigustesse, pahaloomulistesse kasvajatesse ja vigastustesse	14
2.4. HIV ja AIDSi levik.....	14
2.5. Liiklusõnnetused	15
2.6. Töövigastused.....	16
3. Laste ja noorte turvaline ning tervislik areng.....	17
3.1. Õpilaste arv haridusasutustes.....	17
3.2. Koolikohustuse täitmine	19
3.3. Alaealiste õigusrikkumised.....	19
3.4. Laste ja noortega tegelevad asutused	20
3.5. Lastele ohutu elu- ja õpikeskkond	22
3.6. Toetused lastele ja noortele.....	22
3.7. Kooliõpilaste eluviis.....	23
3.8. Toitlustamine koolides ja koolieelsetes lasteasutustes	28
3.9. Tervist edendavad lasteaiad ja koolid.....	30
3.10. Õpilastransport.....	30
4. Sotsiaalne sidusus ja võrdsed võimalused	31
4.1. Tööturu olukord.....	31
4.2. Toimetulek.....	34
4.3. Kogukonna kaasatus	39
5. Täiskasvanute tervis ja eluviis.....	42
5.1. Tervise enesehinnang.....	42
5.2. Füüsiline aktiivsus.....	42
5.3. Toitumine	43
5.4. Ülekaalulisus	44

5.5. Alkoholi tarbimine.....	44
5.6. Suitsetamine	45
5.7. Narkootiliste ainete tarbimine.....	45
5.8. Kondoomi kasutamine	45
5.9. Helkuri kasutamine	46
5.10. Turvavöö kasutamine.....	46
6. Tervislik elu- ja töökeskkond	47
6.1. Keskkonna mõjurid	47
6.2. Transport ja teedevõrk	53
6.3. Huvitegevus ja vaba aja veetmise kohad	55
6.4. Tervist edendavad töökohad.....	57
6.5. Kuriteod.....	58
6.6. Tulekahjud ja tules hukkunud	58
6.7. Kõrgendatud riskiga objektid.....	59
6.8. Juhtumikorraldusskeemide olemasolu.....	60
6.9. Kohaliku omavalitsuse alkoholipoliitika.....	60
7. Terviseteenused	62
7.1. Terviseabi kättesaadavus	62
7.2. Nõustamisteenuste olemasolu ja kättesaadavus.....	62
7.3. Tervishoiuteenused.....	63
8. Tallinlaste rahulolu linnaga.....	65
II. POSITIIVSED MUUTUSED TALLINLASTE TERVICES, PROBLEEMVALDKONNAD JA SEKKUMISVAJADUSED	67
1. Positiivsed muutused ja probleemvaldkonnad	67
1.1. Positiivsed muutused	67
1.2. Probleemsed valdkonnad	68
2. Sekkumisvajadused	69
3. Terviseprofiili koostamisel esile kerkinud probleemid	70

SISSEJUHATUS

Hea tervis on meie kõige kallim varandus, olulisim rahvuslik ressurss. Hea tervis määrab oluliselt meie elukvaliteedi. Tervise edendamine võimaldab inimestel suurendada kontrolli oma tervise üle ning tugevdada seeläbi oma tervist. Tervisedenduse üks eesmärk on tõsta inimese teadlikkust ja muuta tervislikud valikud lihtsalt kättesaadavaks. Tervisedenduse olulised komponendid on füüsiline aktiivsus, õige toitumine, nii füüsilise kui vaimse tervise hoidmine ning riskikäitumistest hoidumine (nt suitsetamisest ja liigse alkoholi tarbimisest hoidumine).

Igal tallinlasel peab olema võimalus elada tervist toetavas keskkonnas ja teha tervislikke valikuid, mis on nii terve isiksuse kujunemise kui ka ühiskonna eduka sotsiaalse ja majandusliku arengu eeltingimuseks.

Tallinna uuendatud terviseprofiili on koondatud linnelanike tervisenäitajad ja tervisemõjurid aastatel 2010-2015. Kirjeldatud tervisenäitajaid, sotsiaalseid, majanduslikke ning keskkondlikke tegureid analüüsides on võimalik välja tuua probleeme ja vajadusi ning pakkuda lahendusi, mis viivad tallinlaste tervise ja heaolu paranemisele.

Tallinna terviseprofiil on koostatud linna ametite ja teiste organisatsioonide ühistööna. Terviseprofiil pakub võimalikult värsked andmeid, võrreldes neid võimaluse korral viimase kümnendi levimuse, muutuste ja suundumustega. Terviseprofiil on koostatud paljude asutuste andmete ja andmebaasidest (Sotsiaalministeerium, Justiitsministeerium, Siseministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Statistikaamet, Eesti Haigekassa, Eesti meditsiiniline sünniregister, Eesti vähiregister, rahvastikuregister, Maanteeamet, Päästeamet, Maksu- ja Tolliamet, Terviseamet, Politsei- ja Piirivalveamet, Tööinspeksioon, Tervise Arengu Instituut, Eesti Töötukassa, Eesti Hariduse Infosüsteem, Tallinna Haridusamet, Tallinna Keskkonnaamet, Tallinna Kommunaalamet, Tallinna Linnakantselei, Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet, Tallinna Spordi- ja Noorsooamet, Tallinna Transpordiamet, Tallinna Vesi AS, SA Tallinna Koolitervishoid, Eesti Naabrivalve MTÜ jt) ning uuringutest (Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring, Eesti kooliõpilaste tervise käitumise uuring jt) saadud andmete alusel. Hulgaliselt on kasutatud Tallinna ametite ja mitmelt organisatsioonilt saadud sekundaarseid andmeid.

Terviseprofiilis antakse ülevaade:

- Tallinna rahvastiku demograafilistest andmetest,
- linnaelanike sündimuse, suremuse ja haigestumuse andmetest;
- laste ja noorukite tervisenäitajatest;
- täiskasvanute tervisenäitajatest;
- sotsiaalsetest, keskkondlikest, käitumuslikest jm peamistest tervisemõjuritest.

Hea tervis sõltub eelkõige inimeste teadlikkusest, tervislikest valikutest, tahtmisest oma tervist hoida ja säästa turvalises linnakeskkonnas!

Merike Martinson

Abilinnapea

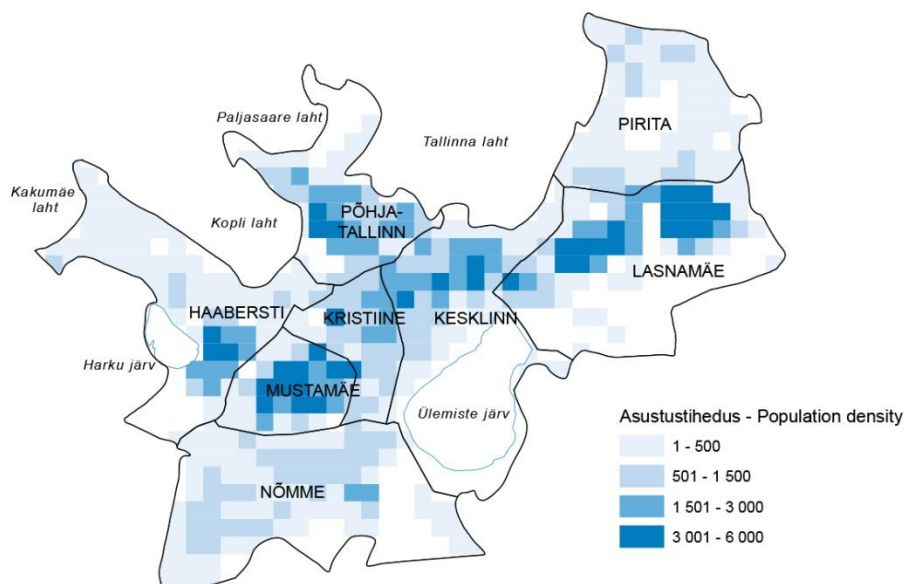
I. TALLINLASTE TERVIS JA TERVISEMÕJURID

1. DEMOGRAAFILISED JA ÜLDANDMED

1.1. Pindala ja asustustihedus

Tallinna pindala on 1. jaanuari 2015 seisuga 159,3 km² ja asustustihedus 2727 in/km² (joonis 1.1). 2008. aastal oli asustustihedus 2512 in/km² kohta. Tallinna linna haldusalasse kuulub Aegna saar.

Tallinna rahvastik, 2016
Population of Tallinn, 2016

Allikas - Source: Siseministeerium, rahvastikuregister - Estonian Ministry of the Interior, Population Register

Joonis 1.1. Tallinna asustustihedus

1.2. Tallinna rahvaarv

Tallinn koosneb kaheksast linnaosast – Haabersti, Kesklinn, Kristiine, Lasnamäe, Mustamäe, Nõmme, Pirita ja Põhja-Tallinn – mis on rahvaarvult, pindalalt ja funktsioonidelt väga erinevad. Tallinna elanike arv kasvab pidevalt (tabel 1.1).

Tabel 1.1. Tallinna elanike arvu kasv 2010–2016

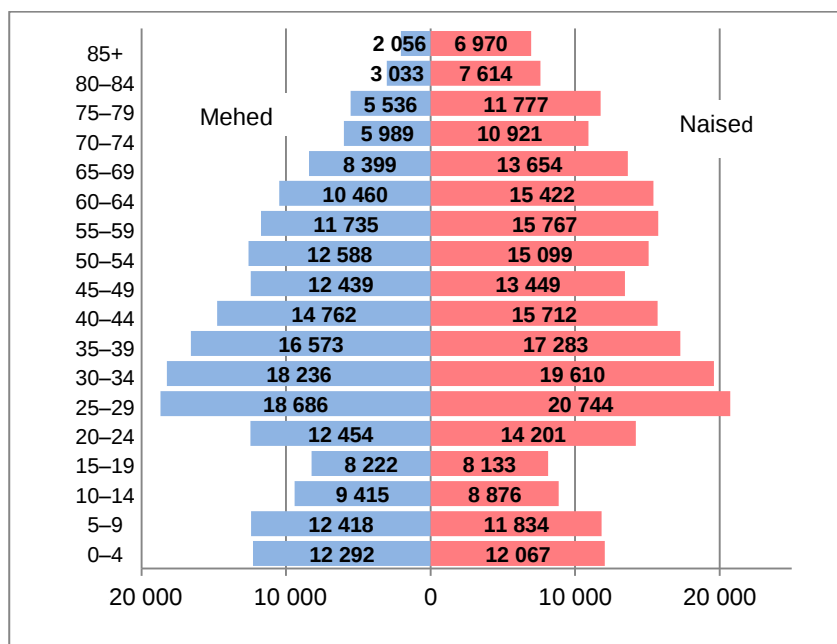
Linnaosa	Haabersti	Kesklinn	Kristiine	Lasnamäe	Mustamäe	Nõmme	Pirita	Põhja-Tallinn	Kokku
01.08.2010	41 448	49 566	29 727	115 337	64 468	38 313	15 411	56 293	410 463
01.08.2016	44 496	60 665	32 667	119 123	67 429	39 366	18 154	59 457	441 357

Allikas: Siseministeerium, rahvastikuregister

Rahvastikustatistika järgi on Tallinna elanikkond hakanud viimastel aastatel kasvama. Rahvaarvult on Tallinna suurim linnaosa Lasnamäe ja väikseim Pirita. Kahe viimase rahvaloenduse vahelisel perioodil (2000, 2011) kasvas rahvaarv kolmes Tallinna linnaosas – Pirital, Haaberstis ja Kesklinnas. Pirita linnaosa võib pidada Eesti üheks kiirema rahvastikukasvuga piirkonnaks.

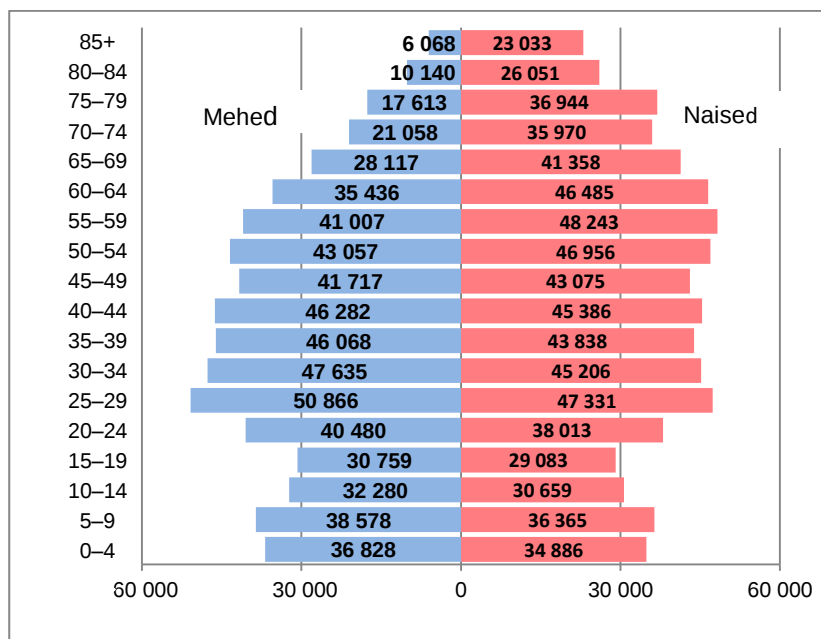
1.3. Rahvastiku sooline, vanuseline ja rahvuskoosseis

Tallinnas elab naised rohkem kui mehed (joonis 1.2). Vähemalt 65aastaste osatähtsus on kõige suurem Mustamäe linnaosas ja väikseim Pirita linnaosas (joonis 1.4). Tallinnas tervikuna on vanemaealiste osatähtsus kahe viimase rahvaloenduse vahelisel perioodil kasvanud, kuid kahes linnaosas, Piritas ja Kesklinnas, on see kahanenud.

Allikas: Siseministeerium, rahvastikuregister, Tallinn arvudes 2015

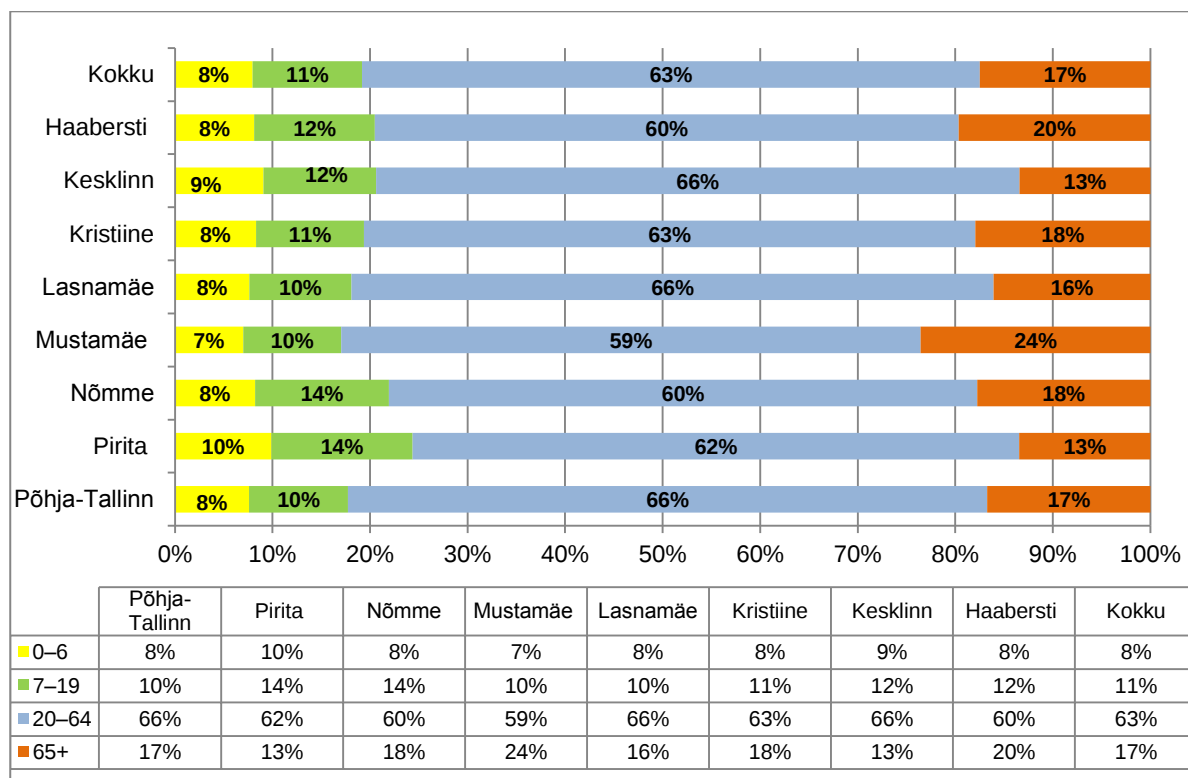
Joonis 1.2. Tallinna rahvastiku sooline ja vanuseline koosseis 1. jaanuaril 2015

Allikas: Siseministeerium, rahvastikuregister, Tallinn arvudes 2015

Joonis 1.3. Eesti rahvastiku sooline ja vanuseline koosseis 1. jaanuaril 2015

Tallinlaste keskmine vanus on 2015. a 41,1 aastat, see on 0,7 aastat enam kui 10 aasta eest, 2005. a.

Allikas: Siseministeerium, rahvastikuregister, Tallinn arvudes 2015

Joonis 1.4. Vanuserühmade osakaal Tallinna linnaosades [%]

Pensionäride osakaal rahvastikus kasvab pidevalt. Tallinnas on see protsent mõnevõrra madalam kui Eestis tervikuna (tabel 1.2).

Tabel 1.2. Pensionäride osakaal rahvastikus [%]

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Tallinn	26,4	29,1	29,3	26,4	26,4	26,4
Eesti	29,0	29,8	30,5	31,0	31,2	31,4

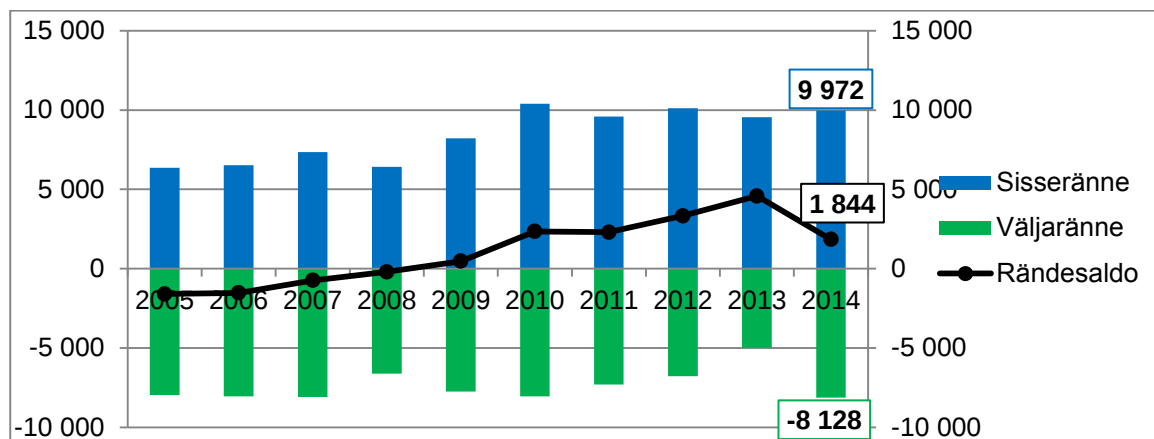
Allikas: Eesti Statistikaamet, Tallinn arvudes 2015

Tallinna rahvastikust moodustavad 1. mai 2016 seisuga eestlased 53,3% ning venelased 37,9%. Ukrainlased moodustavad 3,4%, tatarlased 0,3%, valgevenelased 1,7%, juudid 0,3% ja soomlased 0,6% pealinna rahvastikust ja ülejäänud 2,4% teised rahvused.

Allikas: Siseministeerium, rahvastikuregister, Tallinn arvudes 2015

1.4. Rahvastiku ränne

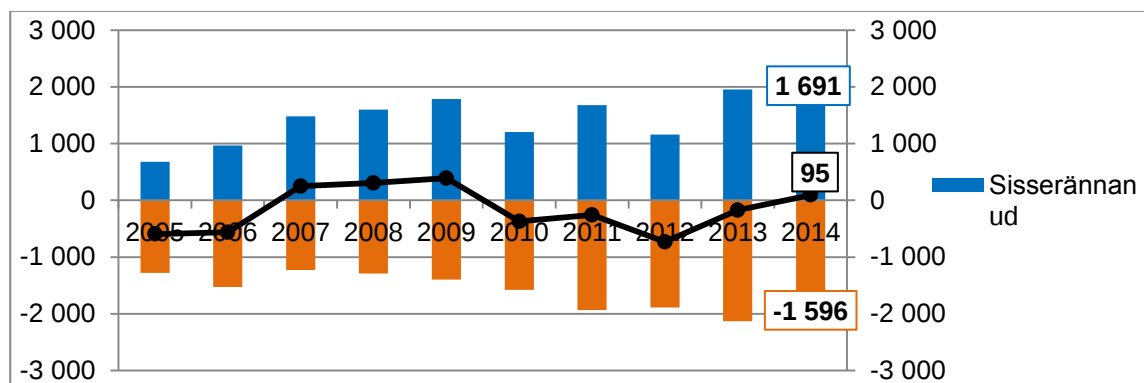
Alates 2010. aastast on sisseränne Tallinnasse ületanud väljarännet. 2014. aastal suurenes hüppeliselt väljaränne Tallinnast (joonis 1.5).

Allikas: Eesti Statistikaamet

Joonis 1.5. Sisseränne, Tallinna ja Eesti maakondade vaheline ränne, inimeste arv

Tallinna ja riikide vaheline ränne on suurenenud, kuid sisse- ja väljaränne on püsinud suhteliselt tasakaalus (joonis 1.6).

Allikas: Eesti Statistikaamet

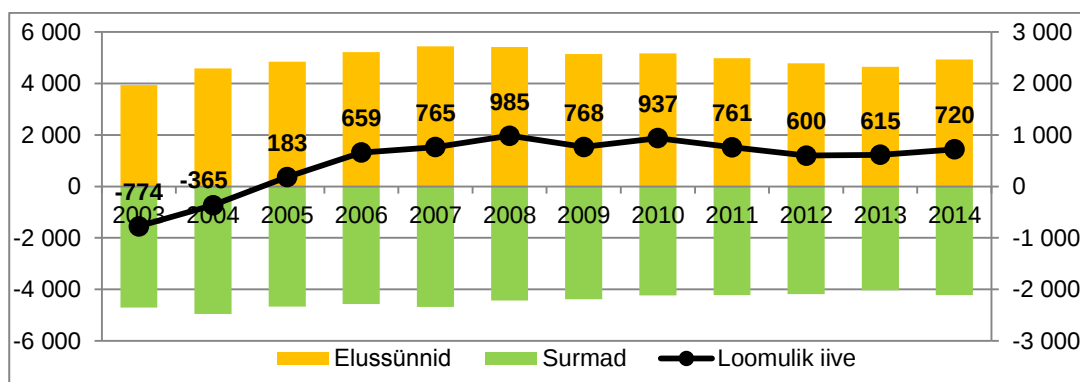
Joonis 1.6. Välisränne, Tallinna ja riikide vaheline ränne, inimeste arv

1.5. Sünnid, surmad ja loomulik iive

Loomulik iive on teatud piirkonna (riigi, maakonna, valla vms) sünni- ja surmajuhtude arvu vahe, st elussündide arvu ja surmajuhtude arvu vahe.

Piirkondade loomuliku iibe võrdlemiseks kasutatakse loomuliku iibe kordajat.

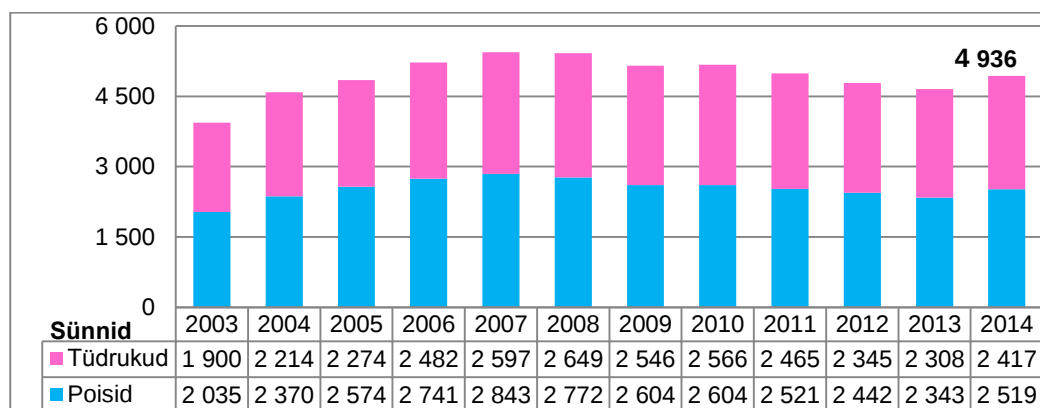
Loomulik iive Tallinnas on püsinud alates 2005. aastast positiivne ja näitab pärast mõningast vähenemist jälle kasvutendentsi (joonis 1.7).

Allikas: Eesti Statistikaamet

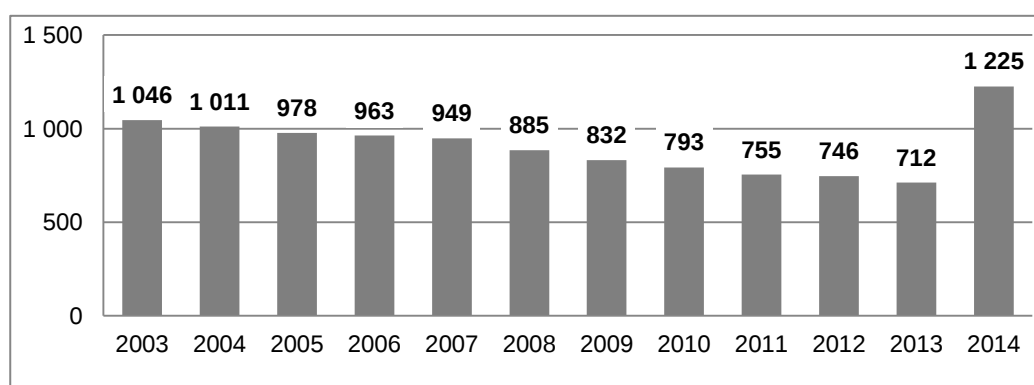
Joonis 1.7. Tallinlaste sünnid, surmad ja iive

Poisid sündib Tallinnas, nagu Eestis tervikuna, rohkem kui tüdrukuid (joonis 1.8).

Allikas: Eesti Statistikaamet

Joonis 1.8. Elussündide arv soo järgi

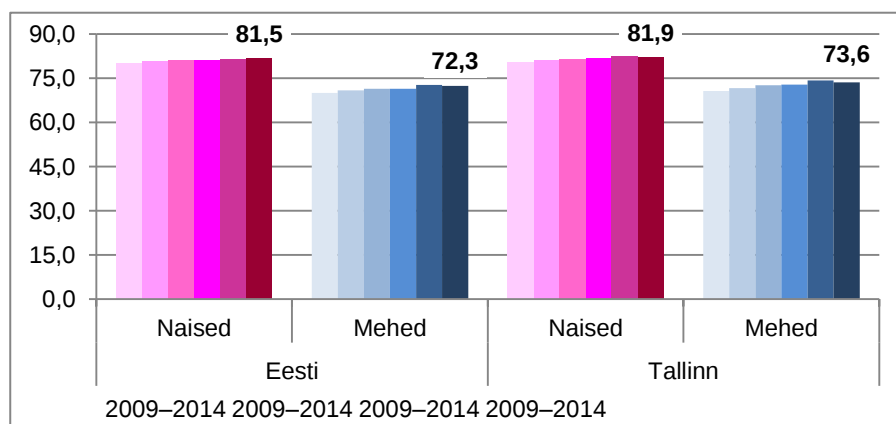
Allikas: Eesti Statistikaamet

Joonis 1.9. Standarditud suremuskordaja Tallinnas

1.6. Keskmise oodatav eluiga

Elukestuse indeksi arvutamisel kasutatakse riigi elanike keskmist oodatavat eluiga sünnil vaatlusaasta andmete alusel. See näitaja iseloomustab suuremat vaatlusaastal, st keskmiselt elaks vaatlusaastal sündinud laps nii kaua siis, kui kogu tema edasise eluea jooksul jääks suremus täpselt selliseks, nagu on vaatlusaastal.

2007. aastal oli Tallinna meeste keskmine oodatav eluiga 69,9 ja naistel 80,2 aastat. Perioodil 2009–2014 on keskmine oodatav eluiga tõusnud (joonis 1.10). Tallinna ja Eesti meeste keskmine oodatav eluiga on silmatorkavalt erineva pikkusega – 1,3 aastat on see näitaja Tallinna meestel kõrgem, naistel on erinevus vaid 0,3 aastat.

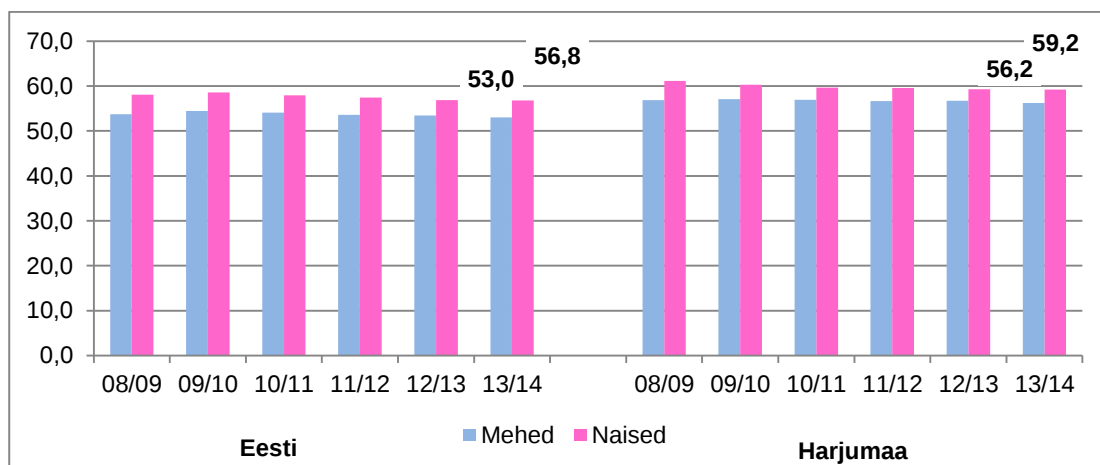
Allikas: Eesti Statistikaamet

Joonis 1.10. Oodatav eluiga sünnihetkel aastates

1.7. Tervena elatud aastad

Tervena elatud aastad on suremuse ja haigestumuse andmeid kombineeriv kontseptsioon, mis võimaldab mõõta tervisega seotud elukvaliteeti. Tervena elatud aastad näitavad vähenemistendentsi, kuid pole uuritud, kas see on seotud vanemaeliste arvu, haigestumise või haiguste diagnoosimise kasvuga.

Harjumaa elanike tervena elatud aastate näitaja on nii meeste kui ka naiste puhul kõrgem kui Eestis tervikuna (joonis 1.11).

Allikas: Eesti Statistikaamet

Joonis 1.11. Tervena elatud aastad

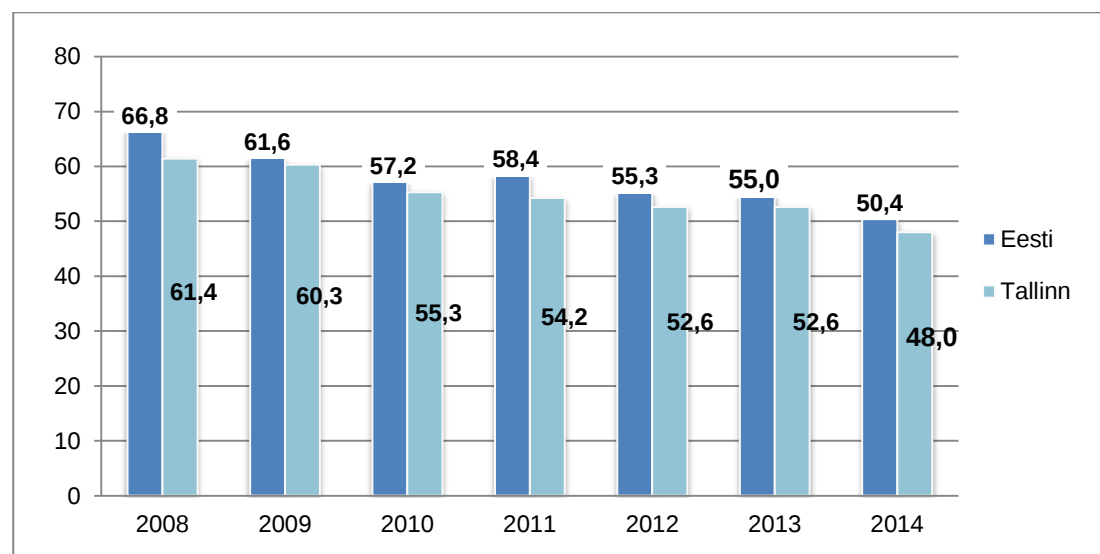
1.8. Abordid

Abortide arv (tabel 1.3) ja abordimäär (joonis 1.12) on Tallinnas pidevas languses.

Tabel 1.3. Abordid

Tallinn	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Abortide arv	3 473	3 236	2 970	2 841	2 632	2 580	2 381	23 64

Allikas: Tervise Arengu Instituut

Allikas: Eesti Statistikaamet

Joonis 1.12. Abordimäär 100 elussünni kohta

Raseduskatkestusandmekogu andmetel kasutas 2014. aastal igast 100st aborti teinud 14–45aastasest naisest rasedusvastaseid vahendeid (vanuseti pisut erinevalt) keskmiselt vaid 25–30 naist.

1.9. Suitsetamine raseduse ajal

Rasedusaegne suitsetamine on aeglaselt langustrendis (tabel 1.4).

Tabel 1.4. Raseduse ajal suitsetajate arv

Tallinn	Sünnitajaid kokku	Ei suitsetanud	Lõpetas raseduse 1. trimestril	Suitsetas
2010	5 318	4 684	34	315
2011	5 170	4 556	25	283
2012	4 922	4 427	26	239
2013	4 840	4 256	43	229
2014	4 892	4 320	31	196
2015	5 106	4 645	36	199

Allikas: Tervise Arengu Instituut

1.10. Immuniseerimine

Tallinnas väheneb laste immuniseerimisega hõlmatus (tabel 1.5). Leetrite, mumps, punetiste, läkaköha, difteeria, teetanuse, B-viirushepatiidi ja poliomüeliidi vaktsineerimisega hõlmatus on WHO (*World Health Organization*) soovitusel 95%, Tallinnas on nõutav tase jäänud saavutamata.

Tabel 1.5. 2aastaste laste immuniseerimine [%]

Tallinn	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Difteeria, teetanuse	94,4	93,4	93,2	93,8	92,8	92,0
Läkaköha	94,4	93,4	93,2	93,8	92,8	92,0
Poliomüeliit	94,4	93,4	93,2	93,8	92,8	92,0
Leetrid, mumps, punetised	93,2	91,9	91,9	91,8	91,2	90,6
B-viirushepatiit	95,2	93,3	93,2	93,9	92,6	91,3
Hib	94,4	94,4	94,6	94,6	94,3	92,3

Allikas: Terviseamet

Alates 2014. a riikliku immuniseerimiskavasse lisatud rotaviirusvastane vaktsiin on märkimisväärselt vähendanud väikelaste haigestumist rotaviirusesse ja haiglaravi vajadust.

Uus vaktsiin on immuniseerimiskavas 1. juulist 2014 haiguse laialdase leviku ja väikelaste sagedase hospitaliseerimisvajaduse tõttu. Ühe kolmandiku alla viie aastaste laste kõhulahtisuse juhtudest maailmas on põhjustanud rotaviirused ja enamik lastest põeb seda nakkust esimese 2–3 eluaasta jooksul. Haigestumine on suurim 6–24 kuu vanuses.

Terviseameti andmetel oli 2015. aasta lõpu seisuga Eestis 1-aastastest lastest vaktsineeritud 65,6%. Haigestumus vähenes 2015. aastal 2013. aastaga võrreldes kuni 1-aastaste laste seas ligi 70% ja haiglaravi vajadus samal ajal isegi üle 70%. Sama suur oli ka ravikulude vähenemine.

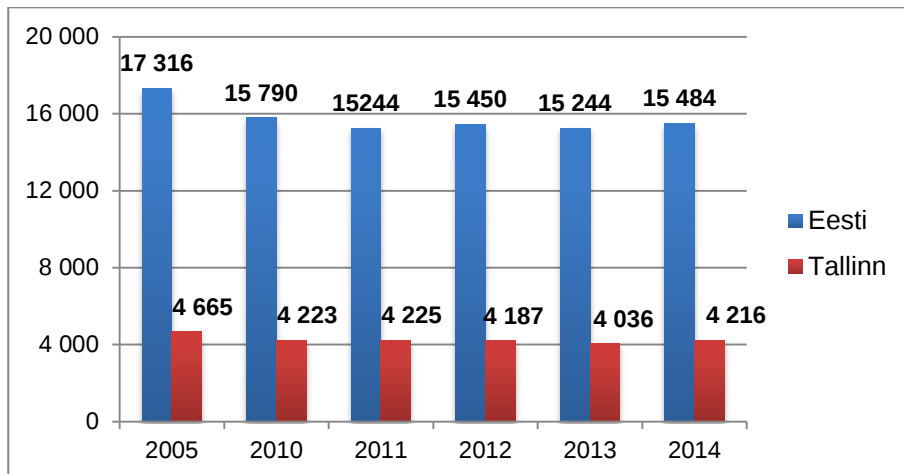
Tallinnas oli 1-aastastest lastest rotaviirusvastase vaktsiiniga immuniseeritud 2014. a 10,8% ja 2015. a juba 63,7%.

2. SUREMUS JA HAIGESTUMINE

2.1. Suremus

Suremus on surmajuhtude esinemine mingi piirkonna rahvastikus või selle osas (või ka mingis perekonnas).

Suremust iseloomustavad demograafiliste näitajate seas surmajuhtude arv mingis ajavahemikus (tavaliselt aastas) (joonis 2.1) ning suremuskordajad, sealhulgas suremuse üldkordaja (tabel 2.1).

Allikas: Statistikaamet

Joonis 2.1. Surmajuhud kokku

Suremuse üldkordaja (lihtsustatult *suremuskordaja*) on mingi piirkonna surmajuhtude arv 1000 inimese kohta aastas.

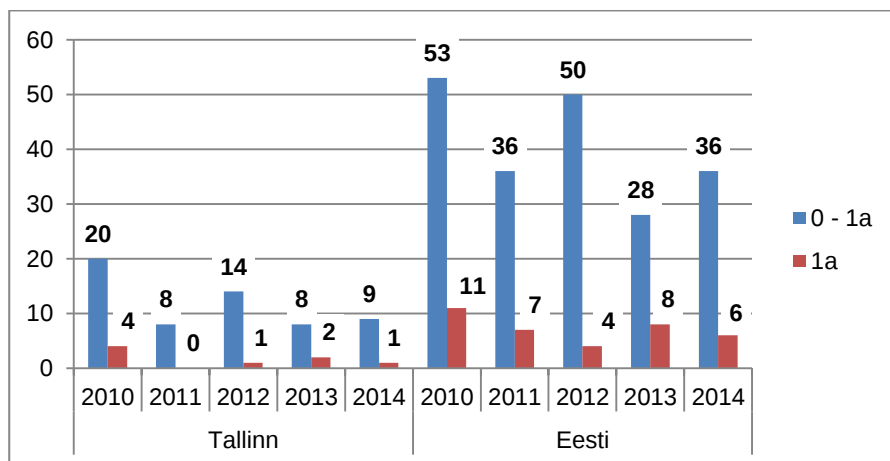
Tabel 2.1. Suremuse üldkordaja

	Suremuse üldkordaja Eestis
2010	11,86
2011	11,48
2012	11,68
2013	11,57
2014	11,78

Allikas: Statistikaamet

2.2. Laste suremus

Tallinnas ja Eestis tervikuna on alla 1-aastaste ja 1-aastaste laste suremus aastatega vähenenud (joonis 2.2). Imikusuremuse põhjuseks on eeskätt kaasasündinud, eluks sobimatud arenguanomaaliad.

Allikas: Statistikaamet

Joonis 2.2. Alla 1-aastaste ja 1-aastaste laste surmade arv Tallinnas ja kogu Eestis

2.3. Suremus südame-veresoonkonnahaigustesse, pahaloomulistesse kasvajatesse ja vigastustesse

Tabel 2.2. Surmade arv olulisemate surmapõhjuste kaupa Tallinnas

	2011	2012	2013	2014	2015
Pahaloomulised kasvaja	1 066	1 030	1 065	1 107	1 106
Vereringeelundite haigused	2 153	2 162	2 183	2 182	2 198
Õnnetusjuhtumid, mürgistused, traumad	273	329	269	273	262

Allikas: Tervise Arengu Instituut

2.4. HIV ja AIDSi levik

Kuigi HIV levik Eestis on stabiliseerunud, on HIV-infektsiooni levik noorte, tavaelanikkonna ja kinnipeetavate hulgas muret tekitav. 2015. aastal registreeriti Tallinnas 132 uut HIV-kandjat (tabel 2.4). Suurimaks riskirühmaks on Eestis täiskasvanud vanuses 25–29 aastat (26,2%), 30–34 aastat (16,9%), järgnevad 35–39aastased (14,2%) ja 20–25aastased (10,8%). Nakatunute vanuse kasv viitab suuremale võimalusele saada nakkus perekonnasiseselt.

Tabel 2.3. HIV esmahaigestumise juhtude arv

HIV-tõbi (AIDS)	2011	2012	2013	2014	2015
Eesti	39	36	34	20	19
Tallinn	10	15	11	8	7

Allikas: Terviseamet

Tabel 2.4. HIV-nakkuse juhtude arv

HIV-nakkus	2011	2012	2013	2014	2015
Eesti	370	315	325	291	270
Tallinn	205	148	185	138	132

Allikas: Terviseamet

HIV-nakkuse levik süstimise teel on püsinud samal tasemel, kasvanud on nakkuse levik sugulisel teel (tabel 2.5).

Tabel 2.5. HIV-nakkuse juhtude arv levikuteede kaupa

HIV nakkuse levikuteed (Tallinn)	Parenteraalne	Seksuaalne	Emalt lapsele	Teadmata
2012	38	40	2	68
2013	47	94	1	43
2014	44	68	3	23

Allikas: Terviseamet

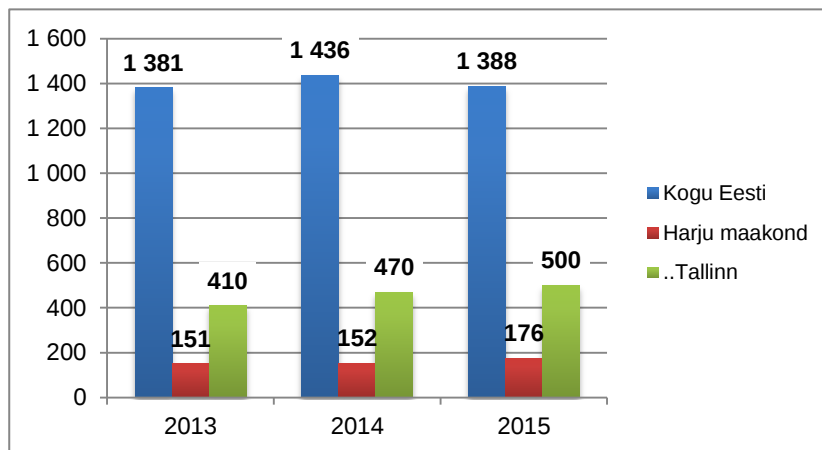
Viimaste aastate jooksul on HIV-nakkuse leviku tõkestamisel suurenenud ennetavate ja rehabilitatsiooniteenuste arv. Näha on positiivseid märke: süstivate narkomaanide riskikäitumise vähenemist ning registreeritud uute nakkusjuhtude kahanemist 15–24aastaste ja meeste seas. Jätkuvalt on eesmärk ennetada HIV-nakkuse levikut süstivatelt narkomaanidelt nende seksuaalpartneritele ja neilt edasi. HIV ennetamisele aitab kaasa olukorra tundmine, inimestele mitmekülgse teabe andmine ja spetsialistide koolitamine.

Prioriteetsed teenused

- Kahjude vähendamise teenused, sealhulgas narkootikume süstivatele inimestele suunatud süstlavahetus- ja nõustamisteenused
- Seksuaalsel teel levivate infektsioonide diagnostika ja ravi kättesaadavuse tagamine eriti haavatavatele sihtrühmadele (prostitutsiooni kaasatud isikud, narkootikume süstivad inimesed)
- HIV vabatahtliku, tasuta ja konfidentsiaalse testimise ja nõustamise teenus
- HIV-ga elavatele inimestele ja nende lähedastele suunatud nõustamisteenused
- HIV-ga elavatele inimestele suunatud juhtumikorralduse teenus

2.5. Liiklusõnnetused

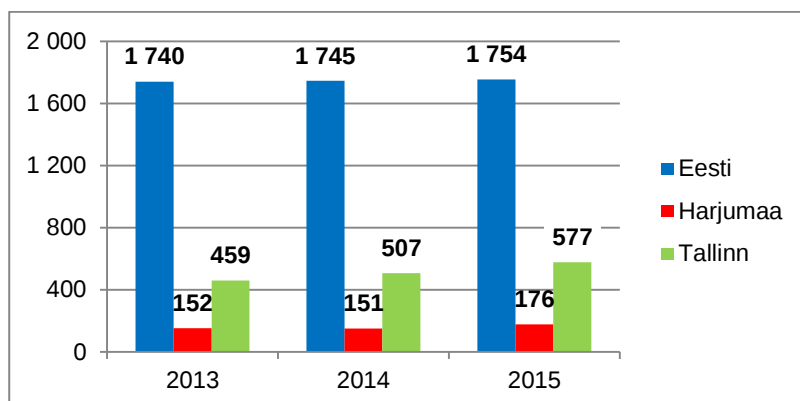
Hüppeliselt on kasvanud liiklusõnnetuste arv Tallinnas (joonis 2.3). Positiivne on see, et vähenenud on joobes mootorsõidukijahi osalusel toimunud liiklusõnnetused: 2012. a 41, 2013. a 25 ja 2014. a 19 õnnetust.

Allikas: Maanteeamet

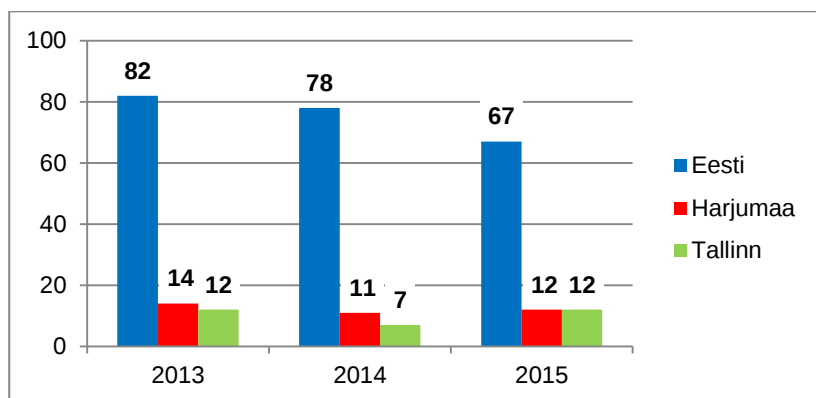
Joonis 2.3. Liiklusõnnetuste arv

Liiklusõnnetustest on ülekaalus liikuvate sõidukite kokkupõrked, sõidukite kokkupõrked jalakäijaga ning ühesõidukiõnnetused. Liiklusõnnetustes vigastatute arv on üldiselt suur (joonised 2.4 ja 2.5).

Allikas: Tervise Arengu Instituut

Joonis 2.4. Liiklusõnnetustes vigastatute arv

Allikas: Tervise Arengu Instituut

Joonis 2.5. Liiklusõnnetustes hukkunute arv

2.6. Töövigastused

Tööinspeksiooni koostatud tööõnnetuste statistika põhineb tööandjate esitatud ametlikel tööõnnetuste raportitel.

Tallinnas registreeriti 2014. aastal 1290 tööõnnetust, millest 1036 juhul said töötajad kerge kehavigastuse, 251 juhul raske kehavigastuse ning 3 tööõnnetust lõppes töötaja surmaga (tabel 2.6). 2012. aastaga võrreldes on registreeritud tööõnnetuste arv kasvanud 81 juhtumi võrra.

Tabel 2.6. Tööinspeksioonis registreeritud tööõnnetuste arv

		2010	2011	2012	2013	2014
Tallinn	Tööõnnetusi kokku	910	1 063	1 269	1 209	1 290
	Kerge tööõnnetus	724	846	1 047	1015	1036
	Raske tööõnnetus	186	214	218	192	251
	Surmaga lõppenud tööõnnetus	0	3	4	2	3
	Tööõnnetusi 100 000 hõivatu kohta vanuses 15–74 a	475,4	519,3	601,1	572,7	595,8
Harjumaa	Tööõnnetusi kokku	406	496	516	517	697
	Tööõnnetusi 100 000 hõivatu kohta vanuses 15–74 a	569,4	628,6	628,5	624,4	863,7
Eesti	Tööõnnetusi kokku	3 063	3 598	3 982	3 971	4 448
	Tööõnnetusi 100 000 hõivatu kohta vanuses 15–74 a	593,3	595,5	647,6	639,1	711,9

Allikas: Tööinspeksioon, Tallinn arvudes 2015

Tervisekahjustuse raskusastme alusel registreeriti Eestis 2014. aastal 80% tööõnnetustest kergete tööõnnetustena. Positiivsena saab välja tuua, et kergete tööõnnetuste osakaal kogu tööõnnetuste arvust on viimase viie aasta jooksul kasvanud, mis viitab tööõnnetuste varjamise vähenemisele.

Surmaga lõppenud tööõnnetusi registreeriti 2013. aasta jooksul 20 (2012. a 14; 2011. a 19). Toimumiskoha maakonna järgi toimus enim surmaga lõppenud tööõnnetusi Tallinnas või Harjumaal (8), kolm juhtumit Viljandimaal ning kaks Ida- ja Lääne-Virumaal. Üks juhtum registreeriti Jõgevamaal, Järvamaal, Pärnumaal, Saaremaal ja Võrumaal.

Tööinspeksiooni hinnangul on pooltel juhtudel surmaga lõppenud tööõnnetuse põhjus see, et tööandja ei kontrollinud piisavalt töökoha või töövahendi vastavust ohutusnõuetele. Siiski vastutab tööõnnetuse vältimise eest ka töötaja ise, kes peab kinni pidama ohutusnõuetest või keelduma sellistest töödest, mis võivad kahjustada tema enda või teiste töötajate tervist. Seetõttu on tööõnnetuste ennetamisel oluline roll nii töötajate kui ka tööandjate koostööl ning vajadusel ohutusnõudeid järgida. Sama oluline on ka, et töökeskkonnas oleksid riskid hinnatud ning toimiks sisekontroll.

3. LASTE JA NOORTE TURVALINE NING TERVISLIK ARENG

3.1. Õpilaste arv haridusasutustes

Tallinnas korraldab alus-, üld-, huvi- ja kutsehariduse valdkonda Tallinna Haridusamet. Tallinna Haridusameti haldusalas on 2015. a seisuga kokku 199 munitsipaalharidusasutust.

- **129 koolieelset lasteasutust**
 - 5 lastesõime (eesti õppekeelelega)
 - 122 lasteaeda (75 eesti, 28 vene ja 19 eesti-vene õppekeelelega)
 - Tallinna Laagna Lasteaia-Põhikooli lasteaiarühmad (eesti õppekeelelega)
 - Tallinna Heleni Kooli lasteaiarühmad (eesti õppekeelelega)
- **60 üldhariduskooli**
 - 1 lasteaed-põhikool (eesti õppekeelelega)
 - 12 põhikooli (8 eesti ja 4 vene õppekeelelega)
 - 44 gümnaasiumi (28 eesti, 11 vene ja 5 eesti-vene õppekeelelega)
 - 3 täiskasvanute gümnaasiumi (2 eesti ja 1 vene õppekeelelega)
- **9 huvikooli** (4 eesti ja 5 eesti-vene õppekeelelega)
- **1 kutsekool** (eesti-vene õppekeelelega)
- Lasnamäe Lastekeskus
- Tallinna Õpetajate Maja

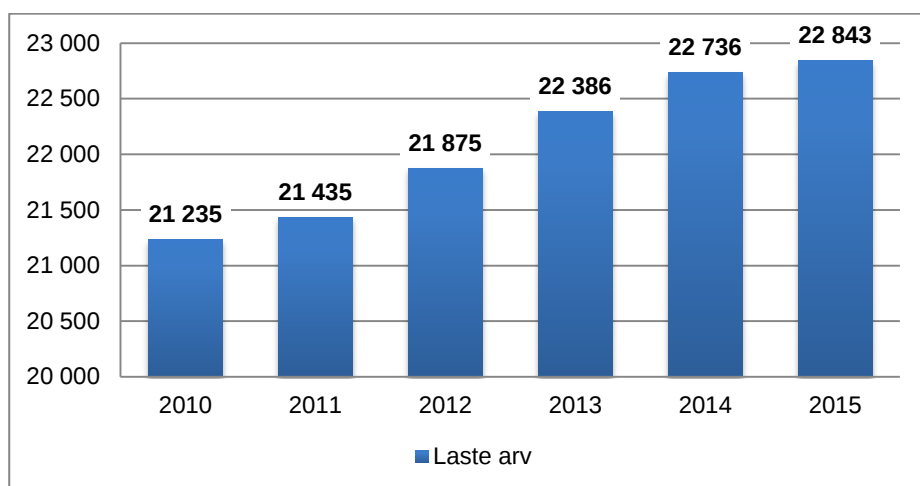
Lisaks huvikoolidele on linna haldusalas Vanalinna Hariduskolleeegiumi huviharidusosakonnad (4).

2015/2016. õppeaastal käib Tallinna hallatavates lasteaedades ligi **22 000 last**, koolides õpib **42 224** ning huvikoolides **7800 õpilast**.

2015/2016. õa jooksul luuakse juurde ligikaudu **180 lasteaiakohta**. Avatud on juba seitse uut rühma (Tallinna Tammetõru Lasteaed, Tallinna Liivamäe Lasteaed ja Tallinna Lasteaed Südameke). Avamisel on neli rühma **hariduslike erivajadustega lastele** (Tallinna Kiisa Lasteaed, Tallinna Lasteaed Sinilill, Tallinna Mustakivi Lasteaed, Tallinna Lindakivi Lasteaed).

Kui 2010. a tegutses Tallinnas 17 eralasteasutust, siis 2015. a oli see arv 25 ning laste arv neis kokku 765.

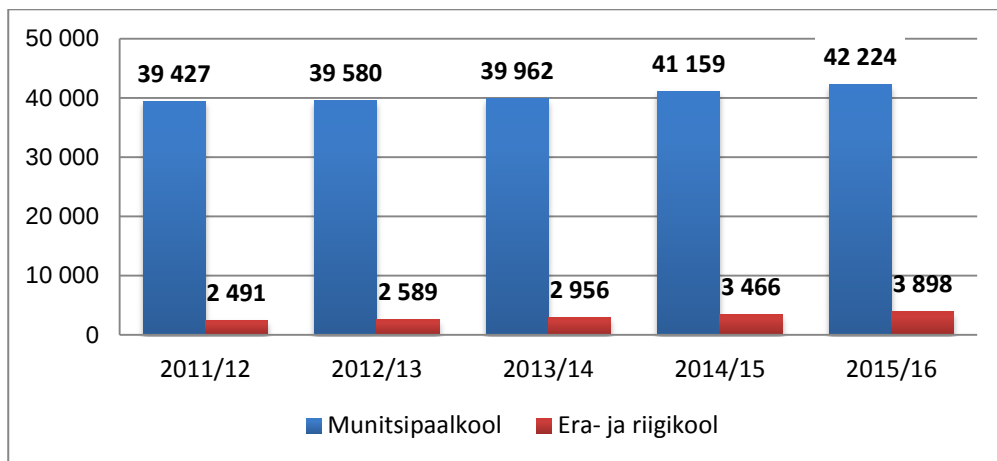
Aastatel 2010–2015 on Tallinna munitsipaallasteaedades käivate laste arv pidevalt kasvanud (joonis 3.1).

Allikas: Tallinna Haridusamet

Joonis 3.1. Laste arv Tallinna munitsipaallasteaedades 2010–2015

Üldhariduskoolide õpilaste arv kasvab (joonis 3.2).

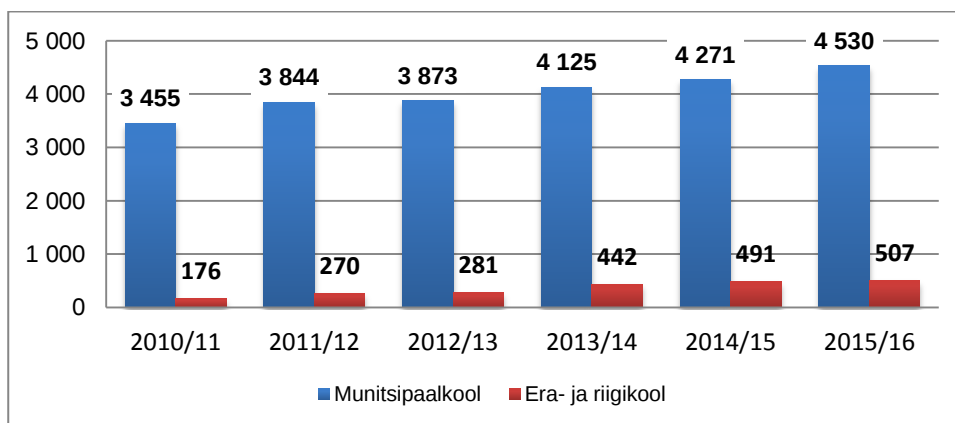
Allikas: Tallinna Haridusamet

Joonis 3.2. Õpilaste arv Tallinnas 2011–2015

Enim õpilasi oli põhikooli esimeses astmes ehk 1.–3. klassis.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse järgi on koolikohustuslik laps, kes jooksva aasta 1. oktoobriks saab seitsmeaastaseks.

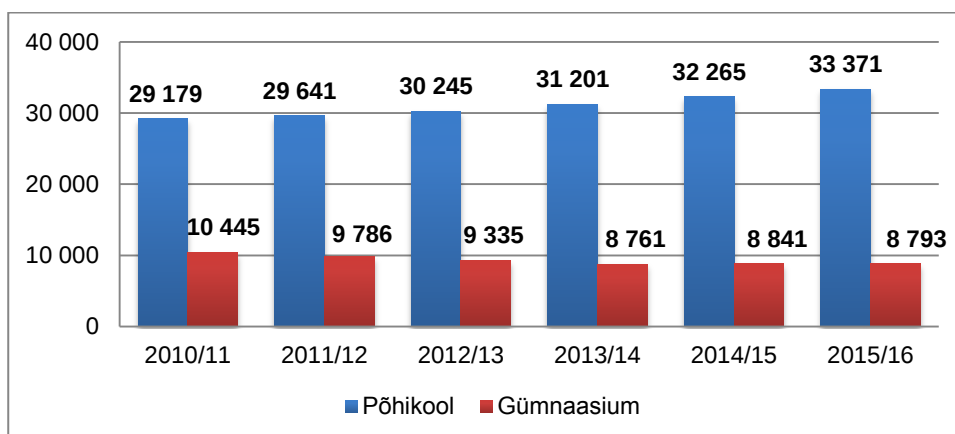
Esimestesse klassidesse astujate arv Tallinnas suureneb pidevalt (joonis 3.3).

Allikas: Tallinna Haridusamet

Joonis 3.3. Munitsipaal-, era- ja riigikoolide esimestesse klassidesse astujad 2010–2015

Gümnaasiumiõpilaste arv on viimastel aastatel olnud languses. Põhikooli- ja gümnaasiumiõpilaste arvu muutus on esitatud joonisel 3.4.

Allikas: Tallinna Haridusamet

Joonis 3.4. Õpilaste arv Tallinna munitsipaalülldhariduskoolides

Lasteaialaste ja õpilaste arv suureneb arvestatavas mahus sisserände tõttu, mida on erinevalt sündimusest raske prognoosida. Samas on mõne aja tagant oodata taas langusi, seda näitavad analüüsid ja on tõestanud ka lähiminevik. Seetõttu on linnal tulnud haridusteenuste korraldamisel olla paindlik ja operatiivne.

3.2. Koolikohustuse täitmine

Koolikohustuslike laste arvestust peab ja kontrollib seaduse kohaselt kohalik omavalitsus. Haridusamet võrdleb iga õppeaasta alguses 1. klassi astuvate koolikohustuslike laste nimekirju (10. septembri seisuga) Eesti rahvastikuregistri ja EHISe õpilasnimekirjadega.

2014/2015. õppeaastal läks munitsipaalkoolides esimestesse klassidesse kokku 4275 last, lisaks läks erakoolidesse ja riigikoolidesse 471 last. Koolikohustuslikest Tallinna lastest 292 ei asunud õppima kodulinna koolidesse, nendest 171 võib õppida välismaal, teiste laste kohta puuduvad andmed.

Üldharidusõpingute katkestajad

Aasta allolevas tabelis (tabel 3.1) näitab õppeaasta lõppu ja arv katkestajaid õppeaasta keskel.

Tabel 3.1. Õpingute katkestajate arv

Tallinn	2010	2011	2012	2013	2014
Päevaõpe	85	61	74	73	77
Õhtu- ja kaugõpe	41	38	36	6	28

Allikas: Eesti Statistikaamet, Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti hariduse infosüsteem

3.3. Alaealiste õigusrikkumised

Tallinnas on linnaosade valitsuste juures kaheksa alaealiste komisjoni, mis lähtuvad oma töös alaealise mõjutusvahendite seadusest. Alaealiste komisjon koordineerib oma haldusterritooriumil alaealistega tehtavat kriminaalpreventiivset tööd, arutab alaealise õigusrikkumist ja määrab seejärel alaealisele mõjutusvahendi.

Justiitsministeeriumi tellimusel tegi Tartu Ülikool ajavahemikus detsembrist 2013 veebruarini 2014 uuringu „Laste hälbiv käitumine“, mille käigus küsitleti 3631 õpilast eesti- ja venekeelsete koolide 7.–9. klassist üle Eesti. Uuring näitas, et 13–16aastaste laste toimepandud õigusrikkumiste osakaal on võrreldes kaheksa aasta taguse ajaga vähenenud 6%.

Laste õigusrikkumiste ja ohvriks langemise riskifaktor on vägivald peres ja vägivalda kasutamine lapse suhtes, samuti perekonfliktid, vanemliku järelevalve puudumine, vanemate alkoholi- ja narkoprobleemid.

Tallinna linnas on alaealiste poolt kordasaadetud õigusrikkumiste arv vähenenud (vt tabel 3.2).

Tabel 3.2. Alaealiste õigusrikkumiste arv Tallinnas

	Tallinn	Haabersti	Kesklinn	Kristiine	Lasnamäe	Mustamäe	Nõmme	Pirita	Põhja-Tallinn
2015	409	26	97	34	126	47	18	3	58
2014	451	40	29	30	145	41	38	6	122
2013	473	39	38	36	121	57	38	16	128
2012	643	64	81	41	183	64	24	17	169
2011	673	37	77	38	207	65	47	19	183

Allikas: Tallinna Haridusamet

3.4. Laste ja noortega tegelevad asutused

Peaaegu kõik Euroopa riigid on ühinenud UNICEFi algatatud liikumisega „**Laste- ja noortesõbralikud linnad**“ (*Child Friendly Cities*). Liikumise eesmärk on tõsta esile ja tunnustada neid linnu, kus hoolitakse oma väikestest elanikest ja nende tulevikust.

2004. aastal ühines selle liikumisega ka Eesti. 2005. aastal andis UNICEF Eesti Rahvuskomitee (alates 1. jaanuarist 2015 MTÜ KOOS LASTE HEAKS) Tallinnale esimest korda kolmeks järgneva aastaks laste- ja noortesõbraliku linna tiitli. 2014. aastal pikendati osalussertifikaati aastani 2018.

Avalikud mänguväljakud

Tänapäevase elukeskkonna oluline osa on nüüdisaegne mänguväljakute võrgustik, mis toetab nii laste kui ka täiskasvanute tervist ja turvalist arengut.

Tallinna haldusterritooriumil asub umbes 600 mänguväljakut, millest 2015. a oli avalikus kasutuses 342 (2010. a 240). Ülejäänud mänguväljakud on kas eraomandis või asuvad haridusasutuste territooriumil.

Lapsega mänguväljakule minnes peaks iga lapsevanem veenduma, et mänguväljak on lapsele mängimiseks ohutu. Selleks on tarbijakaitseamet välja andnud infovoldiku „[Kasuta mänguväljakut turvaliselt!](#)“, kus antakse juhiseid, kuidas mänguväljakut enne kasutamist kontrollida ja kuidas seal käituda.

Peremänguväljakud

Mänguväljakute elemendid on mõeldud kasutamiseks eri vanuses inimestele. Enne elemendi kasutamist tuleb veenduda, et mänguelement on kasutajale sobiv. Peremänguväljakutel leiab tegevust igas eas. Ka eakatele on loodud võimalusi liikumisharjumuste parandamiseks. Selleks saavad nad kasutada peremänguväljakutel olevaid väljõusaale või kolme generatsiooni liikumisseadmeid Tondimõisa pargis, Vormsi 5 peremänguväljakul ja Männipargis.

Parkuuriväljak

2012. aastal valmis Tallinna esimene noortele mõeldud parkuuriväljak Skåne bastionil (Rannamäe tee 11). Sellel väljakul saavad parkuurida kõik alates kümnendast eluaastast. Mänguväljakute rajamisel ja hooldamisel tuleb lähtuda standarditest EVS-EN 1176:2008 (mänguelemendid) ja EVS-EN 1177:2008 (mänguelementide turvaalused).

Tallinna Keskkonnaametile tellimisel hoitakse avalikud mänguväljakud tehniliselt korras, heakorras eest vastutavad linnaosavalitsused.

Endale lähima avaliku mänguväljaku saab otsida [Tallinna mänguväljakute kaardilt](#). Kaardile on kantud kõik avalikud mänguväljakud ning on võimalik näha iga mänguväljaku pilte ja üldteavet. Lisaks saab selle kaudu Tallinna Keskkonnaametile edastada mänguväljakuga seonduvaid ettepanekuid ja probleeme.

Tallinna linnas on 33 laste mängutuba, mille kohta leiab teavet <http://www.tallinn.ee/otsing?fraas=m%C3%A4nguv%C3%A4ljakud>

Huviharidus ja huvitegevus

2013/2014. õppeaastal töötas Tallinnas üheksa munitsipaalhuvikooli ja 247 erahuvikooli (sh spordiklubid, täiskasvanute koolituskeskused ja pühapäevakoolid). Alates 2011. aastast on huvikooliõpilaste arv olnud tõusutrendis. 2011/2012. õa käis Tallinna munitsipaalhuvikoolides 7403 õpilast, 2014/2015 õa juba 7798 õpilast.

Tallinnas tegutseb 2015. aasta seisuga 64 erahuvikooli.

Huvitegevus huvikoolides ja üldhariduskoolides

Pealinna suurima õpilaste arvuga huvikoolid on Tallinna Huvikeskus Kullo (2014/2015. õa 2052 õpilast) ja Mustamäe Laste Loomingu Maja (2014/2015. õa 1125 õpilast). Lisaks neile on Tallinna Nõmme Noortemaja, Tallinna Muusikakool, Vanalinna Hariduskolleegiumi muusikakool, Vanalinna Hariduskolleegiumi kunstimaja, Vanalinna Hariduskolleegiumi muusikamaja, Lasnamäe Muusikakool, Nõmme Muusikakool, Tallinna Kanutiaia Noortemaja, Tallinna Kopli Noortemaja ja Tallinna Kunstikool.

Noortekeskused

[Noortekeskused](#) soodustavad mitteformaalset õppimist ja lähtuvad oma töös avatud noorsootöö põhimõtetest, mille eesmärk on pakkuda noortele vabatahtlikkuse alusel osalemise võimalusi, et toetada noore aktiivsust ja toimetulekut ühiskonnaelus.

Tallinna noortekeskused korraldavad üritusi, programme, projekte, laagreid, koolitusi ja seminare. Noortekeskuse külastamine on noorele tasuta. Tallinnas tegutseb kümme noortekeskust: Haabersti, Kesklinna, Kristiine, Lasnamäe, Männiku, Pääsküla ja Põhja-Tallinna noortekeskus, Kose ja Mähe vaba aja keskus ning Mustamäe avatud noortekeskus.

Mobiilne noorsootöö

[Mobiilne noorsootöö](#) on noorte kogunemiskohtades – tänaval, pargis või kaubanduskeskuses – tehtav ennetustöö. Mobiilsed noorsootöötajad toetavad noori paljudes valdkondades, nt kooli, sõprade, vanemate või ametnikega suhtlemise, töökoha leidmise ja hoidmise, tervise, vaba aja sisustamise ning nii kodu- kui ka välismaal enese leidmise teemal. Mobiilne noorsootöötaja proovib koos noorega leida üles temas peituvad võimed ja oskused.

Selle töömudeli puhul on oluline eri valdkondade lõimimine ja koostöö nii lastekaitsetöötajate, kooli spetsialistide kui ka noorsoopolitseiga. Koostöös arvestatakse alati esmalt noorte huvid ja vajaduste ning heaoluga. Mobiilne noorsootöötaja seisab noore huvid eest ja on talle igakülseks toeks.

Peamised piirkonnad, kus Tallinnas teenust osutatakse, on Kesklinn, Põhja-Tallinn, Lasnamäe ja Mustamäe. Vajaduse korral tegutsetakse ka teistes linnaosades.

Noorteühendused

Tallinna noortenõukogu on Tallinna linnavalitsuse juurde kuuluv alaline komisjon, mis loodi 2004. aasta veebruaris. Noortenõukogu tegevusvaldkonnad on linna noortepoliitika, noorsootööga seonduvate arengukavade ja noorsootööd reguleerivate õigusaktide analüüsimine, probleemidele ja kitsaskohtadele tähelepanu juhtimine, koostöö tegemine noortevaldkonnas tegutsevate osalistega ning tunnustusauhindade konkursside „Suured teod” ja „Aasta noorsootöötaja” võitjate väljaselgitamine.

Nõukogu koosseisu kuuluvad seitse alatist liiget Tallinna Linnavalitsuse, Tallinna Spordi- ja Noorsooameti, Tallinna Haridusameti, Sihtasutuse Õpilasmalev, Mittetulundusühingu Tallinna Üliõpilaskondade Ümaralaud, Tallinna Õpilasesinduse ja Tallinna linna noortevolikogu esindajana. Lisaks seitsmele alatisele liikmele kuulub nõukogu koosseisu kuni kuus liiget Tallinnas tegutsevatest noorteühingutest või noorsootööga tegelevatest ühingutest. Noortenõukogu koosseisu kinnitab linnavalitsus.

Tallinna linna noortevolikogu on Eesti aktiivseim osaluskogu, mis annab arenguvõimalusi kõikidele oma liikmetele ja mille kaudu Tallinna noored saavad efektiivselt oma häält linnavõimudele kuuldavaks teha.

Noortevolikogu üldised eesmärgid:

- esindada ja kaitsta Tallinna noorte huve;
- luua tõhusad partnerlussuhted Tallinna linna juhtimisorganitega;
- edendada noorte seas kodanikuharidust ja toetada nende omaalgatust.

Tallinna linna noortevolikogu on nõuandva õigusega osaluskogu, mis on moodustatud Tallinna Linnavolikogu juurde. Noortevolikogu põhitegevus on kaasata noori aktiivselt osalema ühiskonnaelu korraldamises. Noortevolikogul on 21 liiget, kes on valitud kolmest huvirühmast: õpilaste ja üliõpilaste hulgast ja noorteühendustest. Igal huvirühmal on seitse esindajat. Tallinna linna noortevolikogu asutati 5. mail 2011.

Noorteühingud

Tallinnas tegutsevad järgmised noorteühingud:

[MTÜ YFU Eesti](#) – rahvusvaheline õpilasvahetus, vabatahtlikud;

[MTÜ Teater Max Moda](#) – tantsu- ja moekool: defilee ja lavaline liikumine, koreograafia ja moderntants, näitlejameisterlikkus, riiete modelleerimine ja disain;

[MTÜ Sild Ettevõtlike Noorte Tulevikku \(SENT\)](#) – noortekoolitused ja -üritused, ettevõtjate ja noorte koostöö soodustamine, ürituste organiseerimine koostöös Junior Achievement Eestiga;

[MTÜ Stuudio Meksvideo](#) – noorte filmistuudio;

[MTÜ Ökoskaudid](#) – teemalaagrid, vabariiklikud ja isamaalised üritused, võistlused, matkad, osavõtt teistest Eesti Skautide Ühingu üritustest;

[MTÜ Tegusad Eesti Noored](#) – noorte omaalgatuslikud ettevõtmised, noorte demokraatiakool, Euroopa Noorteparlament;

[MTÜ AIESEC Eesti](#) – meeskonnatöö-, juhtimis- ja projektijuhtimiskogemuse pakkumine; vabatahtlik töö, praktika;

[MTÜ Noorsooühing „Põlvkond“](#) – idamaade ja eesti keele, kultuuri, folkloori, rahvatraditsioonide tundmaõppimine, loengud, seminarid, kultuuriüritused;

[MTÜ Eesti Aserbaidžaaani Noortekeskus IRS](#) – kunstiring, tantsustuudio, keelekursused lastele ja noortele, üritused;

[MTÜ AEGEE – Tallinn](#) – üleeuroopaline tudengiorganisatsioon, kultuuridevaheline vahetus, isiklik areng ja mitteformaalne haridus, projektid, töögrupid, koolitused;

[MTÜ Avatud Vabariik](#) – kodanikuharidus, noorte kaasamine ühiskondlikku ellu, vabatahtliku teenistuse toetamine, multikultuursuse toetamine ja lõimumine;

[MTÜ TÕE \(Tallinna Õpilasesindus\)](#) – ülelinnaliste ürituste korraldamine, õpilaste ja õpilasesinduste koolitamine, õpilaste toetamine õpilasesinduste kaudu, koolide hariduskvaliteedi eest seismine;

[Eesti Skautide Ühing MTÜ](#) – laagrid, üritused, täienduskoolitused, ajakirja Eesti Skaut väljaandmine, matkad;

[Tallinna Noorte Naiste ja Noorte Meeste Kristlik Ühing](#) – laagrid, projektid, koolitused, suvekool;

[Eesti Gaidide Liit](#) – üritused, koolitused, suvelaagrid, nõupäevad, gaidide infoleht.

Lisateave noorteühenduste kohta [Eesti Noorteühenduste Liidu veebilehel](#).

3.5. Lastele ohutu elu- ja õpikeskkond

Aastatel 2010–2015 renoveeriti Tallinnas kolm lasteaeda (Asunduse Lasteaed, Tallinna Lasteaed Vikerkaar, Kolde Lasteaed), rekonstrueeriti üks (Tallinna Kiisa Lasteaed), avati üks uus lasteaed renoveeritud majas (Tallinna Kihnu Lasteaed) ning kolme lasteaia juures avati kahe rühmaga moodulmajad (Tallinna Lepistiku Lasteaed, Tallinna Merivälja Lasteaed, Tallinna Männimudila Lasteaed).

Munitsipaalkoolidest renoveeriti Tallinnas aastatel 2010–2015 kokku 13 kooli: Tallinna Südalinna Kool, Tallinna Humanitaargümnaasium, Tallinna Järveotsa Gümnaasium, Tallinna Õismäe Gümnaasium, Tallinna Kuristiku Gümnaasium, Tallinna Läänemere Gümnaasium, Tallinna Kadaka Põhikool, Ehte Humanitaargümnaasium, Kadrioru Saksa Gümnaasium, Merivälja Kool, Lasnamäe Gümnaasium, Tallinna Mustamäe Reaalgümnaasium, Tallinna Heleni Kooli õpilaskodu.

Tallinna Haridusamet annab tiitleid „**Turvaline lasteaed**“ ja „**Turvaline kool**“, et tunnustada Tallinna koolieelsete munitsipaallasteaedade ja -üldhariduskoolide tööd personalile ja õpilastele turvalise vaimse ja füüsilise õpikeskkonna loomisel, kujundades mõistmist, et ohtude ennetamine on tulemuslikum kui tagajärgedega tegelemine.

3.6. Toetused lastele ja noortele

Tallinna linn toetab lastega pere ja noorte toimetulekut mitmesuguste soodustuste ja tegevustega.

Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet ning linnaosade sotsiaalhoolekande osakonnad toetavad lastega pere toimetulekut järgmistele toetustega:

- vähekindlustatud perele kuni 80% vabastus munitsipaallasteaia kohatasu maksmisest;
- lasterikkale perele, millest Tallinna lasteasutuses käib pere kolm või enam last, 100% vabastus kohatasu maksmisest;
- vähekindlustatud pere lastele ja Tallinna lastekodudes elavatele lastele kuni 100% ulatuses munitsipaallasteaia toetustest;
- [toetus eralasteaias käiva pooleteise- kuni seitsmeaastase lapse eest](#) (kui laps on kantud Tallinna hariduse infosüsteemis eralasteasutuse nimekirja ja kuni kolme munitsipaallasteasutusse vastuvõtu taotlejate nimekirja). Toetust makstakse eralasteasutuse pidajale iga lapse kohta samas mahus kui Tallinna Haridusameti haldusalas olevatele koolieelsetele lasteasutustele;
- lapsehoiuteenuse hüvitamine (kui laps, kelle jaoks lapsehoiuteenust ostetakse, ei ole kantud ühegi munitsipaallasteaia ega eralasteaia nimekirja).

Lisateave toetuste on kättesaadav aadressil

http://www.tallinn.ee/est/otsing?sona=11286#marksona_11544

Heategevusprogrammi „Märka ja aita!“ kaudu aidatakse 2–10aastaseid Tallinna lasteaialapsi ja õpilasi, kes eri põhjustel, näiteks vanema(te) kaotuse tõttu, vajavad normaalseks õppetöös osalemiseks materiaalselt abi. Programmi kutsusid ellu Tallinna Alushariduse Juhtide Ühendus, Tallinna Koolijuhtide Ühendus ja Tallinna Haridusamet ning seda asusid toetama ka Tallinna Haridustöötajate Ametiühingute Liit ning paljud lasteaiad ja koolid. Kogu meeskond tegutseb vabatahtlikkuse põhimõttel.

Programmi „Märka ja aita!“ toetuseks tehtud annetuste kogusumma on kasvanud iga aastaga. Kui aastal 2010 oli see 8500 eurot (133 000 krooni), siis 2013. aasta jooksul annetasid nii eraisikud, haridusasutused kui ka ettevõtted kokku juba 19 072 eurot. Suurim ühekordne panus oli 750 eurot. 2014. ja 2015. aastal suurenes summa veelgi.

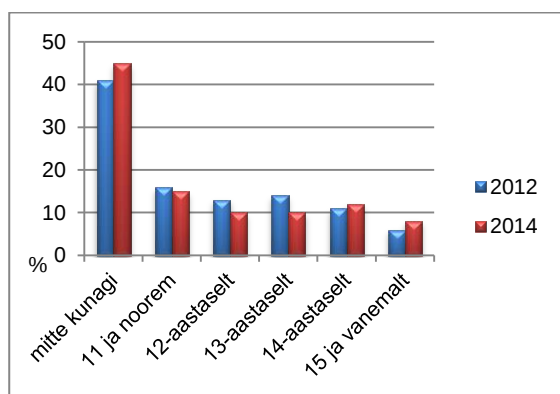
Tallinna Spordi- ja Noorsooameti antavad toetused on järgmised:

- **suvisel koolivaheajal toimuvate noortelaagrite toetus** 3 eurot ühe noore (7–19aastane) kohta päevas. Toetust saavad taotleda nii noorte püsi- kui ka projektlaagrid, mille tegevus toimub väljaspool pealinna ja mille vahetuse kestus on vähemalt kuus ööpäeva;
- **sporditegevuse toetus** spordiklubidele ja -koolidele 7–19aastaste Tallinna noorte ja puuetega harrastajate ning püsiva töövõimetusega (vähemalt 40%) inimeste sporditegevuse korraldamiseks;
- **Tallinna noorteühingutele ärruumi majandamiskulude osaliseks tasumiseks** mõeldud toetus. Toetust antakse üks kord aastas ning see makstakse toetuse saajale välja temaga sõlmitava lepingu alusel. Toetuse ülemmäär taotleja kohta on 3000 eurot;
- **mittetulundustegevuse** kaudu toetab Tallinna Spordi- ja Noorsooamet noorsootööd ja linnaosavalitsused piirkondlikke haridus-, kultuuri-, noorsoo- ja spordiprojekte.

3.7. Kooliõpilaste eluviis

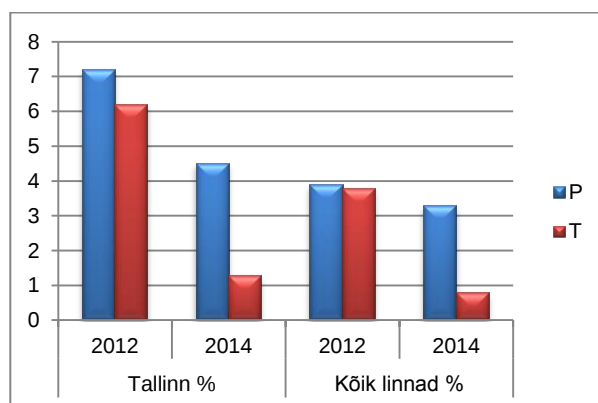
Tallinn liitus üle-euroopalise uimastiennetusprojektiga Youth in Europe 2012. a Projekti raames on tehtud kaks 15–16aastastele kooliõpilastele suunatud uuringut (2012, 2014). Nende eesmärk oli teada saada, milline on noorte seas uimastite tarvitamise ulatus, määratleda käitumist mõjutavad kaitse- ja riskifaktorid, rakendada teaduspõhiseid ennetus- ja sekkumisprogramme ning jagada projektiga liitunud Euroopa linnade (Vilnius, Riia, Klaipeda, Bukarest, Reykjavík, Fääri saared, Arilje jt) kogemusi.

Uuringud näitavad, et tõusnud on sigareti esmakordse proovimise vanus ja kasvanud nende noorte arv, kes ei ole kunagi sigaretti proovinud (joonis 3.5). Huuletribaka populaarsus noorte hulgas on vähenenud, eriti tüdrukute seas (joonis 3.6).

Allikas: YIE Tallinna kooliõpilaste uuring

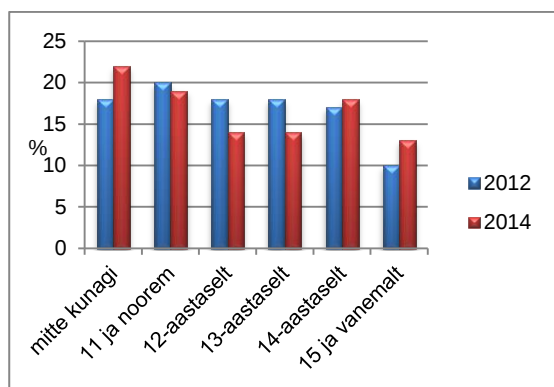
Joonis 3.5. Sigareti esmakordse proovimise vanuse osakaal [%]

Allikas: YIE Tallinna kooliõpilaste uuring

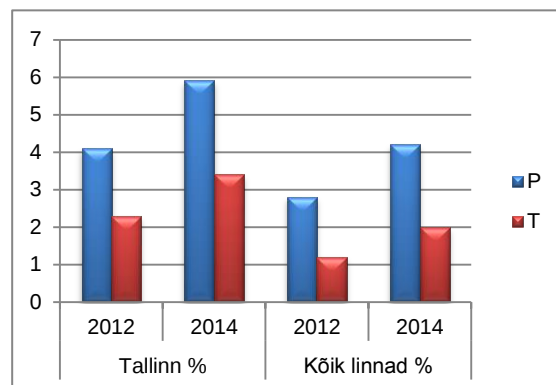
Joonis 3.6. Kord või enam elu jooksul huuletribakat proovinud õpilased [%]

Tõusnud on alkoholi esmakordse proovimise vanus ja kasvanud on mitte kunagi alkoholi proovinute arv (joonis 3.7). Kahjuks on Tallinnas kasvanud kanepit suitsetavate ning amfetamiini ja ecstasy't proovinud või tarvitavate õpilaste arv nii poiste kui ka tüdrukute hulgas (joonised 3.8, 3.9 ja 3.10).

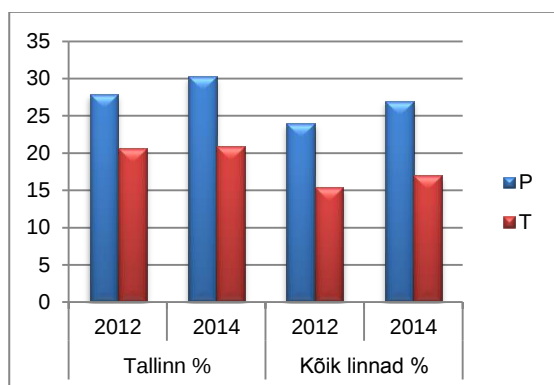
Allikas: YIE Tallinna kooliõpilaste uuring

Joonis 3.7. Alkoholi esmakordse tarvitamise vanuse osakaal [%]

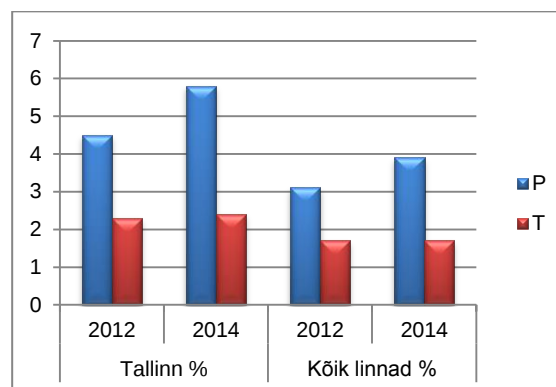
Allikas: YIE Tallinna kooliõpilaste uuring

Joonis 3.9. Kord või enam elu jooksul ecstasy't proovinud õpilased [%]

Allikas: YIE Tallinna kooliõpilaste uuring

Joonis 3.8. Kord või enam elu jooksul kanepit tarvitanud õpilased [%]

Allikas: YIE Tallinna kooliõpilaste uuring

Joonis 3.10. Kord või enam elu jooksul amfetamiini proovinud õpilased [%]

- Üle 70% uuringus osalenud noortest veedab vaba aja peamiselt sõpradega.
- Üle 30% vastanutest veedab vaba aega õhtuti linna peal.
- Üle 40% vastanutest pole mitte kunagi osalenud organiseeritud vabaajategevustes.
- Noored, kellel on vanematelt sooja suhtumise saamine väga raske, suitsetavad rohkem kui 1–5 sigaretti päevas.
- Noored, kellel on vanematelt sooja suhtumise saamine väga raske, vastas, et on viimase 30 päeva jooksul olnud purjus rohkem kui 5 korda.
- Noored, kellel on vanematelt sooja suhtumise saamine väga raske, vastas, et on viimase 30 päeva jooksul tarvitanud kanepit rohkem kui 5 korda.
- 16% noortest, kellel on vanematelt sooja suhtumise saamine väga raske, vastas, et on viimase nädala jooksul tihti mõelnud enesetapust.
- Majanduslikult Eesti keskmisest märgatavalt paremas seisus olevate perede noored suitsetavad palju vähem kui majanduslikult teistest halvemas seisus olevate perede noored.
- Mida madalam on ema haridustase, seda enam tuleb noorel ette purjus olemist, suitsetamist ja kanepi tarvitamist.
- Üle 16% uurimuses osalenud noortest tunneb ennast koolis alati halvasti.

Kooliõpilaste tervisekäitumine

Toetudes Tervise Arengu Instituudi tehtud kooliõpilaste tervisekäitumise uuringutele HBSC (Harju ja Rapla maakond, sh Tallinn, vanused 11, 13 ja 15 a kokku), võib märkida, et uuritud õpilaste tervisenäitajad on Eesti keskmisest paljuski paremad.

Kasvanud on nende õpilaste osakaal, kes hindavad oma tervist väga heaks või rahuldavaks (tabel 3.3).

Tabel 3.3. Tervise enesehinnang piirkonna järgi viimase 12 kuu jooksul [%]

	2005/2006		2009/2010		2013/2014	
Tervise enesehinnang	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn
Väga hea	31,3	31,2	29,3	28,5	33,2	33,4
Hea	55,3	54,9	57,3	58,7	54,3	52,9
Rahuldav	12,4	13,1	12,7	12,1	11,7	12,8
Väga halb	1,0	0,9	0,8	0,7	0,8	0,9

Allikas: Tervise Arengu Instituut

Depressiivseid momente kogeb peaaegu kolmandik lastest. Võrreldes eelneva, 2009/2010. õppeaastal tehtud uuringuga on see protsent tõusnud, kuid mitte 2005/2006. õa tasemele (tabel 3.4).

Tabel 3.4. Depressiivsete momentide tunnetamine piirkonna järgi viimase 12 kuu jooksul [%]

	2005/2006		2009/2010		2013/2014	
Depressiivsed momendid	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn
Ei ole esinenud	66,9	60,5	74,6	72,9	70,0	67,3
On esinenud	33,1	39,5	25,4	27,1	30,0	32,7

Allikas: Tervise Arengu Instituut

Depressiivseid momente on kooliõpilaste tervisekäitumise 2013/2014. õa uuringu andmetel tunnetanud enam mitte-eestlastest lapsed – eestlastest 25,1% ning mitte-eestlastest 44,1%.

Positiivne on, et on suurenenud laste hulk, kes pesevad hambaid üle ühe korra päevas. Negatiivne on, et kasvab laste hulk, kes pesevad hambaid harvem kui üks kord päevas (tabel 3.5). Uuringust järeldub, et lapsed, kes hindasid oma pere majanduslikku olukorda heaks, pesevad hambaid tihedamalt kui ühe korra päevas.

Tabel 3.5. Hammaste pesemise sagedus piirkonna järgi [%]

	2005/2006		2009/2010		2013/2014	
Hammaste pesemine	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn
Üle ühe korra päevas	63,3	65,0	62,9	66,6	64,8	68,7
Üks kord päevas	35,1	33,5	31,6	28,9	30,1	26,4
Harvem kui üks kord	1,6	1,5	55,5	4,5	5,1	4,9

Allikas: Tervise Arengu Instituut

Hommikusööki sööb seitsmel päeval nädalas üle poolte laste ja vähenenud on nende laste hulk, kes hommikuti üldse ei söö (tabel 3.6).

Tabel 3.6. Hommikusöögi söömine piirkonna järgi [%]

	2005/2006		2009/2010		2013/2014	
Hommikussöögi söömine	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn
7 päeval nädalas	60,1	59,1	57,7	57,0	58,3	58,8
1–6 päeval nädalas	37,4	38,4	39,2	40,1	39,3	39,4
Ei söö	2,4	2,4	3,1	2,9	2,4	1,8

Allikas: Tervise Arengu Instituut

Kolmandik lastest sööb puuvilju iga päev ja vähenenud on nende laste hulk, kes söövad puuvilju harvemini kui kord nädalas (tabel 3.7).

Tabel 3.7. Puuviljade tarbimise sagedus piirkonna järgi [%]

	2005/2006		2009/2010		2013/2014	
Puuviljade söömine	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn
Iga päev	29,9	35,5	26,5	30,0	32,0	33,6
5–6 päeva nädalas	17,3	19,4	16,7	19,3	20,9	20,9
1–4 korda nädalas	46,5	40,1	49,5	44,5	41,8	40,6
Harvemini kui kord nädalas	6,3	4,9	7,3	6,2	5,2	4,9

Allikas: Tervise Arengu Instituut

Vähenenud on nende laste hulk, kes söövad juurvilju harvemini kui kord nädalas (tabel 3.8). Lapsed, kes pidasid oma pere majanduslikku seisukorda keskmiseks või halvaks, söövad vähem juur- ja puuvilju kui need, kes pidasid pere majanduslikku seisukorda heaks.

Tabel 3.8. Juurviljade tarbimise sagedus piirkonna järgi [%]

	2005/2006		2009/2010		2013/2014	
Juurviljade söömine	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn
Iga päev	21,1	24,4	20,0	20,8	24,0	24,1
5–6 päeva nädalas	17,4	18,3	18,6	20,8	21,4	22,5
1–4 korda nädalas	51,6	49,1	51,6	47,9	45,7	44,8
Harvemini kui kord nädalas	10,0	8,3	9,8	10,4	8,9	8,6

Allikas: Tervise Arengu Instituut

Laste kehaline aktiivsus (vähemalt 60 min kehaliselt aktiivne) on tõusutrendis. 5–7 päeval on kehaliselt aktiivne üle kolmandiku lastest ja üle poole 1–4 korda nädalas (tabel 3.9).

Tabel 3.9. Kehaline aktiivsus [%]

	2005/2006		2009/2010		2013/2014	
Kehaline aktiivsus	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn
5–7 päeval nädalas	39,5	40,6	35,2	35,1	40,2	39,4
1–4 päeval nädalas	57,0	55,9	61,3	60,9	56,2	56,6
Ei ole kehaliselt aktiivne	3,5	3,5	3,5	4,1	3,6	4,0

Allikas: Tervise Arengu Instituut

11–15aastaste noorte seksuaalkäitumine on püsinud stabiilne (tabel 3.10), muret tekitav on nende noorte arvu kasv, kes seksuaalvahekorras ei kasuta kondoomi (tabel 3.11).

Tallinnas pakuvad noortele seksuaalteenistust OÜ Seksuaalnõustamise Kliiniku noorte nõustamiskeskus (Mardi tn 3), ASi Lääne-Tallinna Keskhaigla noorte nõustamiskeskus (Sõle tn 23) ja ASi Ida-Tallinna Keskhaigla noortekabinet (Hariduse 6).

Tabel 3.10. 11–15aastaste noorte seksuaalvahekorra kogemus [%]

	2005/2006		2009/2010		2013/2014	
Seksuaalvahekorra kogemus	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn
Ei ole olnud seksuaalvahekorras	84,6	84,4	86,4	86,3	87,9	85,6
On olnud seksuaalvahekorras	15,4	15,6	13,6	13,7	12,1	14,4

Allikas: Tervise Arengu Instituut

Tabel 3.11. 11–15aastaste noorte kondoomi kasutamine [%]

	2005/2006		2009/2010		2013/2014	
Kondoomi kasutamine	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn	Eesti keskmine	Harju- ja Raplamaa, sh Tallinn
Kasutas kondoomi	84,4	85,4	89,6	90,2	76,7	80,7
Ei kasutanud kondoomi	15,6	14,6	10,4	9,8	23,3	19,3

Märkus: viimase seksuaalvahekorra ajal kasutas ise või kasutas partner kondoomi

Allikas: Tervise Arengu Instituut

Noorte terviseteadlikkust ja -käitumist edendav programm

[Terviseteadlikkust ja -käitumist edendavat ülelinnalist programmi](#) rakendab Tallinna Spordi- ja Noorsooamet alates 2015. aastast. Programmi käigus antakse noortele noorsootöö tegevuste kaudu teadmisi tervislikust ja tasakaalustatud toitumisest ning kehalise aktiivsuse mõjust tervisele. Tegevused on noortele kergesti kättesaadavad, mängulised ja atraktiivsed ning toimuvad vabas õhkkonnas ning nende väljatöötamisse ja elluviimisesse kaasatakse nii noori kui ka koostööpartnereid.

Programm lähtub järgmistest põhimõtetest:

- füüsiline aktiivsus ei ole ainult sporditegemine – sinna hulka kuulub nii kõndimine, kodu- või aiatööde tegemine, aktiivne mängimine kui ka teadlik treenimine. Rahvusvaheliste soovitude järgi on lastele vaja vähemalt 60 minutit mõõdukat kuni tugevat kehalist aktiivsust päevas;
- toidu valmistamine on mõnus ja eluks vajalik oskus ning loob hea eelduse tervislikuks toitumiseks. Paljud uuringud toetavad seda, et need lapsed, kes õpivad varases eas ise süüa tegema, teevad toitumises mitmekesisemaid ja tervislikumaid valikuid.

Programmi raames 2015. aastal toimunud tegevused:

- välitreeningute sari „Pop-up-treeningud” (juuni–august 2015);
- noorte tervisenädal „Terves kehas terve vaim” (juuni 2015);
- Tallinna päeva orienteerumismäng 7.–12. klassidele (mai 2015);
- koolivaheaja treeningprogramm (märts 2015).

3.8. Toitlustamine koolides ja koolieelsetes lasteasutustes

Koolitoit

Koolitoidu tähtsust lapse toitumises ei tohi alahinnata – organismile sobiv toit on vaimse ja füüsilise võimekuse seisukohalt ülitähtis. Tallinna Haridusamet on algatanud mitu konkurssi, et juhtida tähelepanu koolitoidu tasakaalustatusele, mitmekesisusele ja kvaliteedile ning motiveerida koolitoiduga tegelevaid toitlustusettevõtteid analüüsima ja hindama pakutavaid menüüsid ja tehnoloogilisi kaarte. Alates 2005. aastast toimub iga-aastane konkurss „Sõbralik koolisöökla“, millest osavõtt on kohustuslik kõigile Tallinna munitsipaalkoolidele, kuid vabatahtlik riiklikele ja erakoolidele.

Parimad koolisööklad 2015

1. Tallinna Läänemere Gümnaasium (toitlustaja OÜ Bramos)
2. Tallinna Kesklinna Vene Gümnaasium (toitlustaja AS Tuleleek)
3. Tallinna Humanitaargümnaasium (toitlustaja AS Tuleleek)
4. Tallinna Õismäe Gümnaasium (toitlustaja OÜ Bramos)
5. Tallinna Arte Gümnaasium (toitlustaja Baltic Restaurants Estonia AS)
6. Kadrioru Saksa Gümnaasium (toitlustaja AS Tuleleek)
7. Tallinna 21. Kool (toitlustaja AS Tuleleek)

Eelmise vaatlusperioodiga (2005–2010) võrreldes on koolisööklate tase ühtlustunud. Koolitoit on kalendrikuu lõikes mitmekülgne enamasti kõikides koolides, erinevus kooliti on vähenenud. Üldjoontes vastab kõikides koolides toitlustamine sotsiaalministri määruses „Tervisekaitsenõuded toitlustamisele koolieelses lasteasutuses ja koolis“ esitatud nõuetele. Igal päeval on erinev põhitoit ja pakutakse võimalust valida salateid ja lisakomponente. Leivast eelistatakse rukki- ja täisteraleiba ning sai on asendunud sepikuga. Makarone pakutakse varasemast vähem või on need asendatud täisteramakaronidega. Igal päeval pakutakse köögivilju ja värsked puuvilju. Naturaalsed liha- ja kalatooted on välja tõrjunud poolfabrikaatide kasutamise, parimad koolisööklad valmistavad toidu kohapeal. Salatite koostises ei ole majoneesi, see on asendunud tervislike alternatiivvariantidega ning parimates koolisööklates saab õpilane ise salatikastet valida. Toidu valmistamisel ei kasutata konserve ega konservidel põhinevaid toite. Energia- ja spordijooke ning toitainete ja muude füsioloogilise mõjuga rikastatud toitu (nt vitaminiseeritud joogid, rauda ja kaltsiumit vms sisaldavad hommikuhelbed) välditakse. Viinerite, keeduvorsti ja sardellide osakaal menüüs on kooskõlas nõuetega. Lisaks piimale ja keefirile on toidu kõrvale võimalik juua vett, paljudel juhtudel maitseveett. Koolides pakutakse hommikuputru. OÜ Bramos ja OÜ Flosse pakuvad tasuta hommikuputru.

Koolipuhvet

Koolisööklaga samaväärselt oluline on koolipuhvetites pakutava toidukauba sortiment. Et tagada puhvetites pakutavate kaupade tervislikkus ja kvaliteet, korraldab Tallinna Haridusamet igal aastal koolipuhvetite ülevaatuskonkursi, kus osalevad kõik Tallinna munitsipaalkoolid, mille eesmärk on tagada koolipuhvetites tervislik ja mitmekesine sortiment ning täiendada koolilõunat, motiveerida kooli juhtkonda ja tervisenõukogu tegema koostööd toitlustajatega, suurendada õpilaste teadlikkust tervislikust toitumisest ja motiveerida neid vajaduse korral oma toitumisharjumusi korrigeerima.

Tallinna koolipuhvetites:

- pakutakse värsked puuvilju ja marju;
- võib värsked köögiviljavalikuga rahule jääda;
- pakutakse 1–2 toorsalatit, milles välditakse üldjuhul majoneesi;
- on hea võileivavalik, mõnes koolis kuni 20 valikuvõimalust;
- pakutakse kalatooted eraldi ja võileibadel;
- eelistatakse naturaalseid mahlu mahlajookidele;
- on väga rikkalik toormahlade valik, ka kohapeal valmistamise võimalus;
- eelistatakse väikese süsivesikusisaldusega piimatooteid, pakutakse jogurteid ja kohupiimakreeme;
- on vähenenud kommide valik, nende asemel pakutakse pähkli-, puuvilja-, marja- ja seemnesegusid;
- on hea veevalik, pakutakse ka mineraalvett;
- ei müüda suhkru- ja energijooke;
- on mõistlik pagaritoodete valik (kuni kuus eri toodet).

Lasteaiatoit

Alates 2006. aastast toimub konkurss „Parima toitlustusega koolieelne lasteasutus“, millest lasteasutused võtavad jätkuvalt aktiivselt osa. Konkursil hinnatakse, kuidas osalejad on viimase aasta jooksul kujundanud lastel tervislikke toitumisharjumusi, sh uute menüüde kasutuselevõtmist, töötajate võimalusi osaleda toitlustamiskoolitustel, laste erivajaduste ja perede toitumissoovidega arvestamist, toidu serveerimise esteetilisust jm, tervisekaitsenõuetega arvestamist menüü koostamisel, toidupäeva hinna maksumuse ja toitlustamise kvaliteedi suhet ja laste rahulolu toiduga.

Konkursi käigus hinnatakse kõikide Tallinna koolieelsete munitsipaallasteaedade veebilehtedel olevaid nelja nädala toidumenüüsid ning nende vastavust sotsiaalministri 15. jaanuari 2008 määruses nr 8 „Tervisekaitsenõuded toitlustamisele koolieelses lasteasutuses ja koolis“ sätestatud nõuetele ning kooskõla Eesti toitumis- ja toidusoovitustega (TAI).

2015. aasta konkursi põhjal võib öelda, et Tallinna koolieelsetes lasteasutustes:

- vastab toit nõuetele;
- on kahel nädalal igal päeval erinev põhitoit. Kümne päeva jooksul peaks olema viiel korral praad ja viiel korral supp. Osas lasteaedades on supp kolm korda nädalas, seega kuuel korral;
- pakutakse värskeid salateid, valdatakse konserve, majoneesi ja ketšupit;
- pakutakse leiba igal päeval. Võttes arvesse toiteväärtust, soovitatakse rukki- või täisteraleiba;
- ei pakuta makarone rohkem kui kord nädalas. Paljudel juhtudel pakutakse täisteramakaroni. On asutusi, kus makarone üldse ei pakuta;
- pakutakse köögivilja igal päeval kas värskest või kuumtöödeldult;
- on suurenenud puuviljade pakkumine tänu liitumisele PRIA juurviljaprogrammiga (koolidele ja lasteaedadele puu- ja köögivilja jagamise kava eesmärk on edendada laste tervislikku toitumist, sealhulgas vähendada ülekaalulisust);
- pakutakse kalatoite vastavalt määrusele igal nädalal;
- vähenenud on viinerite ja vorstitoodete kasutamine, seda ka erinevates toitudes. Paljudel juhtudel on need asendatud linnulihaga;
- ei kasutata füsioloogilise mõjuga, rikastatud toitu (nt vitaminiseeritud vesi, rauaga rikastatud hommikusöögihelbed);
- on rohkem hakatud ise magustoite valmistama, ei pakuta valmistooteid (kohuke, kreemid topsis jne)

Kõige paremad toitlustajad: OÜ Tüdrukud (10 asutust) ja OÜ Mervir (23 asutust). Ise toitlustavatest asutustest on parimate tulemustega Tallinna Kelmiküla Lasteaed, Tallinna Lasteaed Rõõmutareke, Tallinna Virmalise Lasteaed, Tallinna Lasteaed Öunake, Tallinna Lasteaed Sinilind ja Tallinna Nurmenuku Lasteaed.

Võrdlus eelmiste ülevaatustega

Positiivse arenguna on menüüd muutunud lapsesõbralikumaks, on võetud kasutusele palju uusi ja tervislikke roogasid, lastele tutvustatakse uusi maitseid ja toidukombinatsioone.

Võrreldes varasemate aastate menüüde ülevaatustega pakutakse tunduvalt enam ja suuremat valikut värsket puu- ja köögivilja.

Kalatooteid pakutakse samuti rohkem, kalaroad on muutunud lastepärasemaks. Siiski esineb kordi, kui pakutakse valmis- või pooltoodetena kalapulki, burgereid vms.

Menüüde olulisemad puudujäägid:

- teabe vähesus menüüdes, nt kas leib on täistera-, rukki- või peenleib (peenleib on toiteväärtuselt võrdne saiaiga), millise puuviljaga on tegemist, kas makaron on tavaline või täisteramakaron, kas pihv on ise valmistatud või külmutatud, kas kohupiim on mahetoodang või topsikohupiim. Subjektiivsusfaktori vähendamiseks peaks menüüd rohkem lahti kirjutama;
- mõnes asutuses pakutakse ebatervislikke, hüdrogeenitud taimerasva sisaldavaid magustoitusid, nt kohuke, küpsiseid ja praanikuid;
- leidus asutusi, kus kalatoitude valmistamisel kasutati tervisliku värsket toorme asemel pooltooteid, nt kalapulki ja -burgerid;
- täisteramakaronide tarbimine ei ole lasteaedades väga levinud.

3.9. Tervist edendavad lasteaiad ja koolid

Tervise edendamine lasteaias ja koolis tähendab kõigi lasteaialaste ja õpilaste ning töötajate tervise ja heaolu süstemaatilist plaanikohast arendamist, nii et kõigil oleks meeldiv ja hea lasteaias või koolis õppida ja töötada. See tähendab, et suhted inimeste vahel, tunniplaan ja õppeasutuse kodukord, füüsiline keskkond, toitlustamine jne peaksid olema igaühele tervislikud, mitte ülemäära stressi tekitavad või tervisekahjustusi põhjustavad.

Eestis on loodud nii tervist edendavate koolide kui ka lasteaedade võrgustikud – TEK ja TEL.

TEL-võrgustikku kuulub **80 Tallinna lasteaeda, s.o 61,5%**.

[TEK-võrgustikku](#) kuulus 1. jaanuari 2016 seisuga 202 kooli üle Eesti, sh **37 Tallinna kooli (60% Tallinna koolidest)**. Eestis loodi TEK-võrgustik 1993. aastal, kui liitusid esimesed 10 kooli, sh Tallinnas esimesena Tallinna 21. Kool. Võrgustiku tööd koordineerib alates 2004. aastast Tervise Arengu Instituut. 2012. a septembrist on Tallinna TEK-i info saadaval ka [Facebookis](#).

3.10. Õpilastransport

Et pakkuda lastevanematele alternatiivset võimalust lapse koolitoimetamiseks, käivitas Tallinna Linnavalitsus koostöös Viimsi vallaga 2007. aasta kevadel [koolibussi projekti](#). Projekti edukuse tõttu jätkati koolibussiteenuse osutamist ka sügisel, kui partnerina kaasati projekti ka Harku vald. Koolibussid on leidnud kindla kasutajaskonna, sest õpilased ja nende vanemad mõistavad, et koolibussi näol on tegemist turvalise, tasuta, loodussõbraliku ja keskkonnasäästliku liikumisvõimalusega, mis hoiab kokku lastevanemate aega ja raha. Koolibuss on mõeldud alg- ja põhikooli- ning gümnaasiumiõpilastele. Koolibuss on õpilastele tasuta. Koolibussi sisenemisel tuleb õpilasel vaid oma õpilaspilet juhile ette näidata. Koolibussidel on neli liini:

- 1) Viimsi keskus – Balti jaam;
- 2) Tammneeme – Balti jaam;
- 3) Vääna-Jõesuu – Balti jaam;
- 4) Tabasalu – Balti jaam.

4.1.2. Keskmine brutotulu

Keskmine bruto- ja netokuupalk on Tallinnas kõrgem kui Harjumaal ja mujal Eestis keskmiselt (tabel 4.2).

Tabel 4.2. Keskmine bruto- ja netokuupalk

		2011	2012	2013	2014	2015
Tallinn	Keskmine brutokuupalk [€]	967	1 020	1 090	1 150	1 208
	Keskmise brutokuupalga juurdekasv võrreldes eelmise aastaga [%]	7,3	5,5	6,8	5,5	5,0
	Keskmine rahaline brutokuupalk [€]	963	1 016	1 085	1 145	1 203
	Keskmine netokuupalk [€]	770	807	865	910	969
	Keskmine kuutööjõukulu töötaja kohta [€]	1 312	1 387	1 479	1 558	
Eesti	Keskmine brutokuupalk [€]	839	887	949	1 005	1 065
	Keskmise brutokuupalga juurdekasv võrreldes eelmise aastaga [%]	5,9	5,7	7,0	5,9	6,0
	Keskmine rahaline brutokuupalk [€]	836	884	946	1 002	1 062
	Keskmine netokuupalk [€]	672	706	757	799	859
	Keskmine kuutööjõukulu töötaja kohta [€]	1 137	1 203	1 284	1 357	

Allikas: Eesti Statistikaamet

4.1.3. Tööhõive määr

Tööhõive määr on hõivatute osatähtsus tööealises rahvastikus. Hõivatud on isik, kes töötab ja saab selle eest tasu kas palgatöötaja, ettevõtja või vabakutselisena; töötab pereettevõttes või oma talus otsese tasuta või ajutiselt ei tööta.

Tööhõive määr on Tallinnas ja Tallinna linnaosades Eestis keskmisest kõrgem. Kõige kõrgem on see Pirita ja Kesklinna, madalaim Mustamäe ja Põhja-Tallinna linnaosas. Ka meeste ja naiste tööhõive määra poolest on Tallinn ja Tallinna linnaosad Eestis keskmisega võrreldes kõrgemate näitajatega ning nii meeste kui ka naiste tööhõive määr on kõrgeim Pirita ja madalaim Mustamäe linnaosas. Meeste tööhõive määr on naiste omast kõrgem kõikides linnaosades. Kõige rohkem erineb meeste ja naiste tööhõive määr teineteisest Haabersti ja Pirita linnaosas (8,4 protsendipunkti) ja kõige vähem Põhja-Tallinnas (5 protsendipunkti). Tööhõive määr linnaositi küll erineb, kuid mitte väga palju: erinevus mahub 9,8 protsendipunkti sisse. Meeste puhul on erinevus veidi suurem ehk 10,2 protsendipunkti, naiste puhul on erinevus 9,1 protsendipunkti.

Tööhõive määr Tallinnas (mehed ja naised kokku) on alates 2010. a kõikides vanuserühmades tõusnud (tabel 4.3).

Tabel 4.3. Tööhõive määr [%]

		2011	2012	2013	2014	2015
Tallinn	15–74	65,1	67,2	67,6	68,9	71,8
	15–24	39,1	39,9	38,4	40,4	41,7
	25–49	82,4	82,3	81,8	81,5	86,3
	50–69	62,6	67,0	66,3	66,9	67,4
	50–74	54,3	58,0	59,3	60,8	60,9

Allikas: Eesti Statistikaamet

Tegevusala järgi on tallinlased enam hõivatud töötleva tööstuse, hulgi- ja jaekaubanduse, mootorsõidukite remondi, hariduse, veonduse ja laonduse, ehituse, avaliku halduse ja riigikaitsega.

Kiirelt kasvab majanduslikult aktiivsete üksuste ja ettevõtete arv (tabel 4.4).

Tabel 4.4. Majanduslikult aktiivsete ettevõtete arv

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Tallinn	29 628	30 510	31 993	34 307	42 713	43 233
Eesti	59 677	61 863	65 032	69 733	92 280	93 701

Allikas: Eesti Statistikaamet

4.1.5. Registreeritud töötuse määr

Töötuse määr ehk tööpuuduse määr on töötute osatähtsus tööjõus.

Töötuse määr on Tallinnas madalam kui Eestis tervikuna, kuid kahes linnaosas (Lasnamäe ja Põhja-Tallinn) ületab see Eesti keskmist. Pole ühest kokkulepet, milline on optimaalne töötuse määr, kuid Tallinna näitaja (10,4) ei ole kindlasti madal. Kõrgeima töötuse määraga Tallinna linnaosa oli 2011. aastal Lasnamäe (13,5) ja väikseimaga Pirita (6,2). See erinevus on kindlasti oluline. Kõikides Tallinna linnaosades ületas meeste töötuse määr naiste oma. Kõige rohkem erines meeste töötuse määr naiste omast Põhja-Tallinnas (meestel 14,4, naistel 10,3) ja Lasnamäel (meestel 15,5, naistel 11,8). Linnaositi erineb meeste töötuse määr rohkem kui naiste oma: meestel Lasnamäe 15,5 vs. Pirita 6,5%, naistel Lasnamäe 11,8 vs. Pirita 5,9%.

Tabel 4.5. Registreeritud töötute arv Tallinnas ja selle linnaosades

	Tallinn	Haabersti	Kesklinn	Kristiine	Lasnamäe	Mustamäe	Nõmme	Pirita	Põhja-Tallinn
04.–06.2015	7 085	681	803	471	2 219	982	479	240	1 156
01.–03.2015	7 609	735	850	528	2 359	1 031	542	230	1 249
2014	8 096	742	935	563	2 391	1 152	630	230	1 306
2013	10 596	933	1 124	702	3 300	1 440	780	301	1 729

Allikas: Eesti Töötukassa, Tallinn arvudes 2015

4.1.6. Tööjõus osalemise määr

Tööjõus osalemise määr on tööjõu osatähtsus tööealises rahvastikus. Tööjõud ehk majanduslikult aktiivne rahvastik on isikud, kes soovivad töötada ja on võimelised töötama; majanduslikult aktiivne rahvastik jaguneb töötajateks, ettevõtjateks ja töötuteks. Tööjõud moodustub hõivatutest ja töötutest.

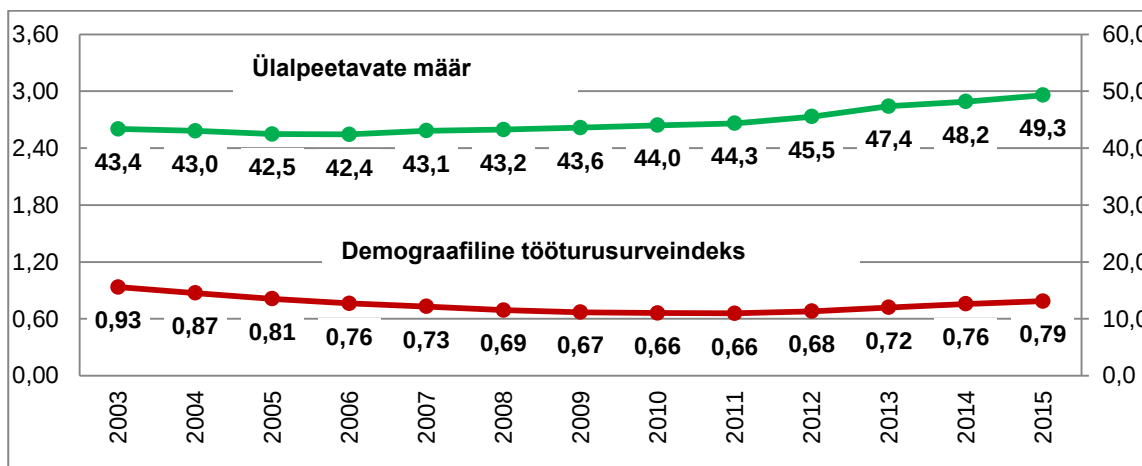
Tööjõus osalemise määr on Tallinnas ja kõigis selle linnaosades kõrgem Eesti keskmisest. Projektis Urban Audit vaadeldakse tööjõudu kahes vanuserühmas: 20–64aastased ehk tööealiste vanuserühm ja 55–64aastased ehk lähema kümne aasta jooksul pensioniikka jõudvate vanuserühm. Ka nendes vanuserühmades on Tallinna ja kõigi selle linnaosade elanike tööjõus osalemise määr kõrgem kui Eestis keskmiselt. Vaadeldavas kolmes vanuserühmas (lisatud 15aastaste ja vanemate vanuserühm) on tööjõus osalemise määr kõrgeim Pirita linnaosas.

Vanuserühmas 20–64 on selle näitaja erinevus linnaositi väike – 2,9% – ja tegelikult ebaoluline. Vanuserühmas 15aastased ja vanemad erineb näitaja linnaositi 8,4 ja vanuserühmas 55–64aastased 9,9%. Ka need vahed ei viita väga suurele linnaosade vahelisele erinevusele, kuid mõningaid küsimusi siiski tekitavad. Näiteks võiks põhjalikumalt uurida, miks Mustamäel on tööjõus osalemise määr mõnevõrra madalam teiste linnaosade omast või miks Põhja-Tallinnas ja Lasnamäel on see vanuserühmas 55–64 madalam kui teistes linnaosades.

Meeste ja naiste tööjõus osalemise määr on kõigis kolmes vanuserühmas Tallinnas ja kõigis selle linnaosades kõrgem Eesti keskmisest. Kõikides vanuserühmades ja linnaosades on meeste tööjõus osalemise määr kõrgem kui naistel. Meeste ja naiste tööjõus osalemise määra erinevus on kõige suurem vanuserühmas 15aastased ja vanemad: suurim on see Haabersti linnaosas (11%) ja kõige väiksem Kesklinna linnaosas (6,7%), aga linnaositi väga suurt erinevust ei ole. Olulisest linnaosadevahelisest erinevusest pole põhjust rääkida ka 20–64aastaste ja 55–64aastaste puhul. Ka neis vanuserühmades on meeste ja naiste tööjõus osalemise määra erinevus kõige suurem Haabersti linnaosas.

4.1.7. Demograafiline tööturusurveindeks ja ülalpeetavate määr

Demograafiline tööturusurveindeks iseloomustab analüüsitava tööjõuturu tulevikutrendi, mis arvutatakse 5–14aastaste ja 55–64aastaste vanuserühmade suhtena ja näitab tööturule saabujate osatähtsust võrreldes tööturult lahkujatega. Kui demograafiline tööturusurveindeks on suurem kui 1, võib prognoosida tööjõu pakkumise suurenemist. Ja vastupidi: 1st väiksem indeks prognoosib tööjõupuuduse tekkimise võimalust. Indeks on mõneti ebatäpne, sest tööjõu pakkumist mõjutab ka piirkonnast välja- ja sisse- ja sisseränne, mida on keeruline prognoosida.

Allikas: Eesti Statistikaamet

Joonis 4.2. Demograafiline tööturusurveindeks ja ülalpeetavate määr [%]

4.2. Toimetulek

4.2.1. Ravikindlustusega hõlmatud tallinlased

Vastavalt Eesti Vabariigi põhiseadusele on igal riigi kodanikul õigus tervise kaitsmisele, selle tagamine on riigi ülesanne.

Tabel 4.6. Ravikindlustatud elanikud

Tallinn	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Kindlustatute arv aasta lõpus	375 620	372 626	372 622	375 661	382 629	387 449
Kindlustatute osakaal elanikest %	94,3	92,9	92,3	92,5	93,1	93,6

Allikas: Eesti Statistikaamet, Eesti Haigekassa, Tallinn arvudes 2015

Ravikindlustamatutele on tagatud erakorralise meditsiiniabi teenused, mille eest tasub raviasutustele ja raviteenuse osutajatele sotsiaalministeerium.

Tallinn pakub linna eelarvest ravikindlustamata elanikele nii ambulatoorset kui ka statsionaarset arstiabi ASi Ida-Tallinna Keskhaigla hooldusravikliiniku ravikindlustamatute osakonnas. 2015. a toetas Tallinn ravikindlustusega isikute ravi 353 145 euroga.

4.2.2. Puuetega inimeste osakaal

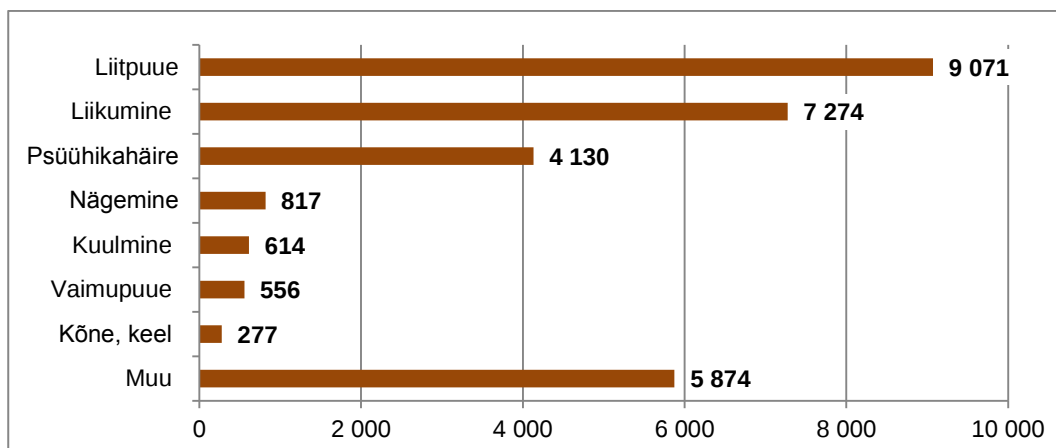
Puuetega inimeste osakaal linna rahvastikust kasvab, mis nõuab pidevat tähelepanu pööramist linna sotsiaalhoolekande ja -teenuste valdkonna arendamisele ja selle suuremas mahus rahastamist (tabel 4.7).

Tabel 4.7. Puuetega tallinlased

		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Tallinn	Puuetega inimesi	20 800	22 410	23 964	25 445	27 644	28 613
	Osakaal Tallinna rahvastikus [%]	5,2	5,6	5,9	6,3	6,7	6,9
	Lapsed (0–15, arv)	1 133	1 311	1 511	1 649	1 844	2 014
Eesti	Puuetega inimesi	120 432	128 129	133 847	137 710	141 026	143 623
	Osakaal Eesti rahvastikus [%]	9,0	9,6	10,1	10,4	10,7	10,9

Allikas: Eesti Statistikaamet, Sotsiaalkindlustusamet

Tallinna puuetega inimeste hulgas on suhteliselt vähe nägemis-, kuulmis-, vaimu-, kõne- ja keelepuudelisi. Suurema osa moodustavad need, kellel on diagnoositud liitpuue, liikumispuue, psüühikahäire või mingi muu puue (joonis 4.3).

Allikas: Sotsiaalministeerium

Joonis 4.3. Puuetega isikute arv puude liigi järgi 2015. aastal

4.2.3. Toimetulekutoetused

Vähenenud on toimetulekutoetust saavate pere arv (tabel 4.8). Toimetulekutoetusest elava pere keskmine suurus on keskmiselt 1,6 inimest. Enamasti on see ema ühe või kahe lapsega või üksik pensionär. 2015. aastal maksti Tallinnas toimetulekuraskustes peredele riiklikku toimetulekutoetust 2 580 582 eurot.

Tabel 4.8. Toetust saavate pere arv

	Tallinn	Haabersti	Kesklinn	Kristiine	Lasnamäe	Mustamäe	Nõmme	Pirita	Põhja-Tallinn
2015	2 403	131	431	170	586	286	137	14	690
2014	2 869	155	515	191	684	361	167	10	823
2013	3 451	185	581	233	872	412	203	22	999
2012	4 102	227	632	283	1 072	504	250	38	1 165
2011	4 507	242	659	323	1 239	523	288	43	1 190

Allikas: Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet

4.2.4. Sotsiaaltoetused

Alates 2013. aastast makstakse vastavalt Tallinna Linnavolikogu 29. novembri 2012 määrusele nr 27 „Sotsiaaltoetuste maksmise tingimused ja kord“ linna eelarvelisi toetusi, lähtudes toetuse taotlejast, mitte toetuse liigist järgmiselt:

1. 1. Lapsele makstavad toetused
1. Toimetuleku tagamiseks
2. Abivahendite soetamise osaliseks hüvitamiseks
3. Retseptiravimite ja vaktsineerimise maksumuse osaliseks hüvitamiseks
4. Paljulapseliste perede toetus Eesti Vabariigi aastapäevaks
2. 2. Puudega isikule makstavad toetused
1. Toimetuleku tagamiseks
2. Retseptiravimite ja vaktsineerimise maksumuse osaliseks hüvitamiseks
3. 3. Eakatele makstavad toetused
1. Toimetuleku tagamiseks
2. Taastus- ja hooldusravi osaliseks hüvitamiseks
3. Abivahendite soetamise osaliseks hüvitamiseks
4. Retseptiravimite ja vaktsineerimise osaliseks hüvitamiseks
5. Teatripiletide maksumuse osaliseks hüvitamiseks
4. 4. Muud toetused
1. Erakorraliste kulude osaliseks hüvitamiseks
2. Õnnetusjuhtumite korral (päästeteenistuse või politsei kirjaliku tõendi alusel)
3. Lähedase inimese matuse korraldamiseks
4. Toitlustamise osaliseks hüvitamiseks
5. Üritustel osalemiseks
5. Perekonna sissetulekust sõltumatud sotsiaaltoetused
1. Ühekordne lapse sünnitoetus
2. Esmakordselt kooli mineva lapse toetus
3. Mitmike (3 ja enam) sünnitoetus
4. Puudega lapse toetus
5. Ellusuunamise toetus
6. Pensionilisa

4.2.5. Sotsiaalteenused

Tallinna linna iseloomustab väljaarendatud sotsiaalteenuste süsteem. Kuigi elanike sissetulekute poolest on Tallinn endiselt üks jõukamaid Eesti omavalitsusüksusi, siis positiivse sisserände tulemusena kasvab rahvaarv pidevalt (sh puuetega inimeste ja pensionäride osakaal), nii et sotsiaalse valdkonnas tekib pidevalt uusi lahendamist vajavaid probleeme.

Tallinnas rakendatakse alates 2005. a **neljaastmelist koduta inimeste resotsialiseerimise süsteemi**, mida toetavad erineva mugavusastmega majutamise võimalused, sh:

- 1) öömajad ja varjupaigad vältimatu abi osutamiseks (öömajakohti 124, varjupaigakohti 60);
- 2) resotsialiseerimisüksused toimetulekuraskustes inimestele (100 kohta);
- 3) sotsiaalmajutusüksused toimetulekuraskustes inimestele (443 kohta);
- 4) sotsiaal- ja munitsipaalmajad.

Aasta läbi töötab iga päev supiköök, samuti saavad tööpäevadel Punase Risti supiköögist toidu oma nõus kaasa need toimetulekuraskustes isikud, kes on saanud selleks linnaosa sotsiaalhoolekande osakonnast talongi.

Lasnamäe linnaosas aadressil Suur-Sõjamäe 6a tegutseb **kodutute resotsialiseerimiskeskus** aastast 2003. Keskuse 1. korrusel asub päevakeskus, kus on võimalik viibida soojas ruumis, kasutada internetti, saada sotsiaalnõustamist, riideabi ja abi töökoha otsingul. Hoone 2. korrusel osutatakse resotsialiseerimisteenust koos majutusega.

Abivajajatele osutatakse Tallinnas nõustamisteenuseid. Jätkuvalt osutatakse **psühholoogilist nõustamist kriiside korral ja õigusnõustamist vähekindlustatud isikutele**.

Võlanõustamine on sotsiaalteenus, mille eesmärk on parandada rahalistesse raskustesse sattunud isiku või pere toimetulekuvõimet. Võlanõustamine koosneb neljast nõustamiselemendist: finants-juriidilisest, psühhosotsiaalsest, elulis-praktilisest ja pedagoogilis-preventiivsest nõustamisest. Võlanõustamine on abivajajale tasuta ega hõlma materiaalse abi andmist.

Uue teenusena käivitus 2013. a **majandusnõustamise teenus**. Teenus on abivajajale tasuta ning on mõeldud üksikisikutele ja peredele, kes soovivad saada õpetust selle kohta, kuidas väikese sissetulekuga paremini hakkama saada ja vältida võlgadesse sattumist.

Majandusnõustamise sisu:

- isiku tulude-kulude analüüs,
- pere-eelarve koostamine,
- oskusliku majandamise ja võlgade vältimise õpetamine.

Ravikindlustusega hõlmamata isikutele on korraldatud ambulatoorne üldarstiabi ASi Ida-Tallinna Keskhaigla ravikindlustamata isikute üksuse kaudu, mis asub aadressil Magasini 34. Ravikindlustusega hõlmatud kodututel on võimalik vajaduse korral pöörduda perearstile, eriarstile või haigla vastuvõttu.

Tuberkuloosi varajaseks avastamiseks suunatakse kõik öömajja või varjupaika pöördunud saatekirjaga ASi Ida-Tallinna Keskhaigla radioloogiakeskusesse uuringule.

Puuetega inimeste arvu kasv on üle-eestiline probleem. 1. jaanuari 2016. a seisuga on Tallinnas 29 207 puudega inimest (6,64% linna elanike üldarvust). Puuetega inimestele osutab linn teenuseid, mille loetelu on suurem ning kvaliteet ja kättesaadavus parem kui mujal Eestis.

Tallinn on uuendusmeelselt lähenenud **psüühikahäirega inimestele** pakutavate teenuste arendamisele. Vajaduspõhiselt on loodud juurde uusi keskusi, näiteks Tallinna Vaimse Tervise Keskuse Iru noortemaja, kus osutatakse riiklikku erihoolekande teenust psühhootilisse häiresse haigestunud noortele vanuses 18–35 eluaastat, kellele ambulatoorne ravi pole piisav ning kes vajavad iseseisvaks toimetulekuks ja ravi jätkamiseks igapäevast tuge. Eesmärk on parandada juba olemasolevat teenuse osutamise keskkonda, näiteks 2015. a suvel alustas tugikeskus Juks teenuse osutamist nüüdisajastatud ja kohandatud ruumides.

Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti eestvedamisel ja koostöös linna ametiasutustega ja huvirühmade esindajatega on valmimisel **Tallinna ligipääsetavuse arengusuunad aastatel 2016–2022**.

ELi struktuuri- ja investeerimisfondi 2014–2020 sotsiaalvaldkonna meetmetes osalemisega püüab Tallinn arendada vajaduspõhiseid spetsiifilisi teenuseid ja tagada suurema teenuse osutamise mahu ning eri tasandite (kohalik omavalitsus, MTÜd jne) võrgustikutöö partnerite kaasamise.

Sotsiaalset kaitset vajavate ja seda saanud laste arv on viimase viie aasta jooksul püsinud enam-vähem samal tasemel. Aina rohkem pööratakse tähelepanu laste vaimsele tervisele. SA Tallinna Lastehaigla juures avati 2015. a laste vaimse tervise keskus, kus osutatakse psühhiaatrilisi teenuseid lastele ja noorukitele.

Elukeskkonna arendamise projekti „Lastele perelähedane elukeskkond“ asenduskoduteenuse osutamise raames tagati vanemliku hoolitsuseta lastele peretaolised elamistingimused ning avati Tallinna Lastekodu Künni (2013. a) ja Veerise peremajad (2015. a).

Tallinna Laste Turvakeskuse juurde loodi 2015. a neljakohaline **varjupaik**, mis on mõeldud politsei poolt öisel ajal kinni peetud joobes alaealistele. Tallinna Perekeskus käivitas **perelepitusteenuse**, mille eesmärk on vanematevaheliste konfliktide lahendamisele kaasaaitamine nende lapse arenguvajadustest lähtuvalt (2015. a piloteeriti, 2016. a sai rahastuse). Tallinna linna eelarvevahendite arvelt jätkub tõendus põhine **vanemlusprogramm „Imelised aastad“**, mille raames toimuvad vanemakoolitused 3–6aastaste laste vanematele.

Pidevalt arendatakse raske ja sügava puudega laste tugiteenuseid. Tallinna linn osaleb Euroopa Sotsiaalfondi 2014–2020 meetme „Tööturul osalemist toetavad hoolekandeteenused“ raames elluviidava projekti „Puudega laste tugiteenuste arendamine ja pakkumine ning töö- ja pereelu ühildamise soodustamine“ tegevuses **„Puudega laste tugiteenuste arendamine ja pakkumine“** (tegevuste algus jaanuaris 2016).

Toimib **lastekaitse valveteenus**, mille raames Tallinna Linnavalitsuse lastekaitsetöötajad nõustavad politseiametnikke ja lastega tegelevaid spetsialiste töövälisel ajal.

Pensionäride osakaal linna elanikkonnas on 2010–2014 püsinud vahemikus 29,3–26,4%. See on pisut vähem kui riigis üldiselt. Linn osutab eakatele koduteenuseid, üldhooldekodu teenuseid ning muid eaka inimese perekonda toetavaid teenuseid. Avahooldusteenuseid osutavad linnaosade sotsiaalkeskused ja vanurite päevakeskused. Eakate sotsiaalhoolekande arendamisel on prioriteediks koduhooldus.

Sotsiaalteenuseid kasutavate inimeste arv kasvab pidevalt (tabel 4.9).

Tabel 4.9. Hoolekanne Tallinnas

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Esmakordselt arvele võetud riskilapsed	823	992	1 448	1 460	1 828	1 630
Perekonnast eraldatud lapsed	141	146	133	115	85	115
Lapsehoiuteenuse hüvitist saanud lapsed	2 195	1 933	2 363	2 326	2 114	1 887
Asenduskoduteenusel viibivad lapsed	188	183	179	170	193	172
Perekonnas hooldusel olnud lapsed	98	99	85	71	66	61
Puuetega inimesed	22 402	23 898	25 076	26 389	28 613	
sh puuetega lapsed	1 407	1 627	1 750	1 847	1 985	
Isikliku abistaja teenuse saajad	173	177	183	172	172	152
Hooldajatoetuse saajad	3 319	3 614	3 606	3 433	3 347	3 278
Invatako teenuse kasutajad	966	1 109	1 224	1 448	1 628	1 831
Linnaeelarvest kaasfinantseeritava hooldekoduteenuse kohad	768	952	1 030	1 112	1 067	833
Sotsiaalmajutusüksuse teenuse kasutajad	525	524	574	576	604	601
Võlanõustamisteenuse kasutajad			920			1022
Toimetulekutoetust saanud perekonnad		4 507	4 102	3 451	2 869	2 403

Allikas: Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet

4.2.6. Suhtelise vaesuse määr

Suhtelise vaesuse määr on nende inimeste osatähtsus, kelle ekvivalentnetosissetulek on suhtelise vaesuse piirist madalam. Ekvivalentnetosissetulek on leibkonna sissetulek, mis on jagatud leibkonnaliikmete tarbimiskaalude summaga. Absoluutse vaesuse määr on inimeste osatähtsus, kelle ekvivalentnetosissetulek on absoluutse vaesuse piirist madalam. Suhtelise vaesuse piir on 60% leibkonnaliikmete aasta ekvivalentnetosissetuleku mediaanist, absoluutse vaesuse piir on arvestuslik elatusmiinimum.

2013. aastal elas suhtelises vaesuses inimene, kelle kuu ekvivalentnetosissetulek oli väiksem kui 358 eurot, ja absoluutses vaesuses inimene, kelle kuu ekvivalentnetosissetulek oli väiksem kui 205 eurot. 2013. aastal erinesid elanikkonna vaeseima ja rikkaima viiendiku sissetulekud 6,6 korda.

Suhtelise ja absoluutse vaesuse määr on Tallinnas ja Eestis tervikuna 2007–2013 pidevalt tõusnud, 2014. a näitab langust (tabel 4.10).

Tabel 4.10. Vaesuse määr [%]

		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Tallinn	Suhtelise vaesuse määr	11,0	12,0	9,5	10,3	10,2	13,9	18,0	16,5
	Absoluutse vaesuse määr	1,6	2,0	3,1	4,0	4,2	4,9	5,9	4,9
Eesti	Suhtelise vaesuse määr	19,5	19,7	15,8	17,5	17,5	20,7	21,8	21,6
	Absoluutse vaesuse määr	4,8	4,7	6,3	8,7	8,1	8,4	7,6	6,3

Allikas: Eesti Statistikaamet

4.3. Kogukonna kaasatus

4.3.1. Kogukonna motivaatorid

Tallinn premeerib tublisid linlasi tunnustusauhindadega. Häid saavutusi paikkonna ja kogukonna tasandil tunnustatakse Tallinna linna, linna ametite ja linnaosavalitsuste kaudu.

Tallinna linna teenetemärk on linna autasu, mis antakse füüsilisele isikule Tallinnale osutatud eriliste teenete eest. Teenetemärk võidakse anda nii Eesti kodanikule kui ka välismaalasele.

Tallinna vapimärk on linna autasu, mis antakse füüsilisele isikule linna erilise austusavaldusena. Vapimärki on antud alates 1997. aastast.

Tallinna Spordi- ja Noorsooamet annab välja tunnustusauhinda „**Tallinna aasta noorsootöötaja**“. Sellega tunnustatakse noorsootöötajaid ja nende organisatsioone, kes on aasta jooksul silmapaistvalt tegutsenud noorsootöö vallas ning nende töö on olnud märkimisväärt ja oluline Tallinna noortele ja Tallinna noorsootöö edendamisele.

Juba üksteist aastat järjest on Tallinna Spordi- ja Noorsooamet andnud välja tunnustusauhindu „**Suured teod**“, mille eesmärk on esile tõsta tegusid, mis on olnud käesoleval aastal märkimisväärsed ja olulised Tallinna noortele ning aidanud kaasa Tallinna noorsootöö edendamisele. Kuus aastat järjest on antud välja eriauhinda „**Laste- ja noortesõbralik tegu**“.

Laste- ja noortesõbraliku ettevõtte konkursi eesmärk on tunnustada Tallinna ettevõtteid ning tõsta esile nende laste- ja noortesõbralikke väärtusi ja tegevusi.

Tallinna Haridusameti antavad tunnustusauhinnad:

- **konkursiga „Innovaatiline tegu“** tunnustab Tallinna Haridusamet haridusasutuste innovaatoreid, tutvustab uuenduslikke ideid teistele haridusasutustele ja üldsusele ning motiveerib koole ja lasteaedu tegema uuendusi;
- **auhinnaga „Parim lõimumisprojekt“** tunnustab Tallinna Haridusamet eesti ja vene õppekeelega haridusasutuste lõimumiskoostööd, tutvustab koostöö ideid teistele haridusasutustele ja üldsusele ning motiveerib koole ja lasteaedu üheskoos tegutsema;
- **Tallinna haridusasutuste kvaliteediauhinna** eesmärk on tunnustada Tallinna väljapaistvaid tulemusi saavutanud haridusasutuste ja pedagoogide tööd; leida enese- ja välishindamise abil haridusasutuste parendusvaldkonnad ning tugevad küljed;
- **konkurssidega „Sõbralik koolisöökla“, „Tervislik koolipuhvet“, „Parima toitlustamisega koolieelne lasteasutus“** soovib Tallinna Haridusamet suunata toitlustajaid, koolijuhte, õpilasi, õpetajaid ja lapsevanemaid enam mõtlema oma igapäevaste valikute, sh tootmisvalikute, käitumisviiside ja tegevuste üle, mis mõjutavad koolilaste tervist ning heaolu. Eesmärk on pöörata suuremat tähelepanu söögikultuuri ja laste teadlikkuse parandamisele ning toetada ja propageerida tervislikke valikuid;
- **noore õpetaja** konkursiga tunnustab Tallinna Haridusamet Tallinna haridusasutuste noori ja edukaid õpetajaid;
- **eÕpetaja** konkursiga tunnustab Tallinna Haridusamet Tallinna haridusasutuste pedagooge, kes kasutavad edukalt info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat vahenditeks;
- **innovaatilise õpetaja** tiitliga tunnustab Tallinna Haridusamet Tallinna haridusasutuste innovaatilisi õpetajaid. Innovaatilise õpetaja tiitli pälviv uudsetele ideedele avatud, loov ja ettevõtlik pedagoog, kes on õppe- ja kasvatusesmärkidest lähtuvalt uudse idee või õppemeetodi edukalt ka kasutusele võtnud. Ta lähtub õppe- ja kasvatusprotsessis õpilaste individuaalsusest, võimetest ja vajadustest, toetab nende koostöö-, analüüsi- ja mõtlemisotsuse kujunemist ning loovust. Hinnatakse innovaatilise tegevuse, meetodi või töövõtte uudsust, rakendatust ning väärtust Tallinna haridusvaldkonna edendamisele;
- **aasta õpetaja** tiitliga soovitakse tõsta esile, tunnustada ja tutvustada üldsusele õpetajaid, kasvatajaid, haridusasutuste juhte jt haridustöötajaid, kelle töö ja isiklik eeskuju on märkimisväärselt kaasa aidanud noorte kujunemisele mitmekülgsest arenenud isiksusteks, positiivselt mõjutanud haridusasutuse, piirkonna ja kogu Eesti elu;
- alates 2013. aastast tunnustatakse koolide ja lasteaedade panustamist laste ja personali tervisesse tiitliga „**Parim tervise meeskond**“. Tunnustatakse Tallinna munitsipaalharidusasutuste tervisenõukogude tööd laste arengut ja tervist positiivselt mõjutavate otsuste vastuvõtmisel ning tervist toetavate tegevuste läbiviimisel. Väärtustatakse tervisenõukogude tegevust tervist toetava õpi- ja mängukeskkonna loomisel, et täita tulemuslikumalt hariduseesmärgi;
- alates 2013. aastast tunnustatakse koolide ja lasteaedade panust õpikeskkonna vaimse ja füüsilise turvalisuse tagamisel tiitlitega „**Turvaline kool**“ ja „**Turvaline lasteaed**“;
- konkursiga „**Tallinna aasta haridusasutuse juht**“ soovib Tallinna Haridusamet tunnustada haridusasutuste juhte, kes isikliku eeskuju, eestvedamise ning süsteemse juhtimise kaudu väärtustavad lasteaialapse või õpilase arengut toetava keskkonna loomist.

Tallinna Kultuuriväärtuste Amet annab iga aasta detsembris välja **kultuuriteo auhinna**, mille eesmärk on osutada tähelepanu ja anda preemiaid kultuurisündmustele ja loovinimestele.

Tallinna Kommunaalamet toetab ja tunnustab järgmiste projektide kaudu:

- **projekti „Hoovid korda”** abil saab rajada või remontida hoovialal asuva kõnnitee, rajada mängu- või spordiväljaku, parkimisplatsi või prügimaja, lahendada sademeveeprobleeme. Uuendusena saab alates 2016. aastast taotleda toetust turvakaamerate paigaldamiseks korteriühistu hooviala turvalisuse tagamiseks ning hoovide ilmastamiseks supergraafikaga;
- **projektiga „Fassaadid korda”** toetatakse ühistuid korterelamu renoveerimise kulude katmisel, et aidata ellu viia energiasäästuga seotud projekte;
- neli aastat on Tallinna linn toetanud korteriühistuid hoovialade haljastamisel ja korrastamisel projekti **„Roheline õu”** raames. 2015. aastal eraldati toetust 103 korteriühistule;
- **lillefestival** toob Tallinna aiandus- ja lillehuvilisi nii Eestist kui ka mujalt maailmast ning selle eesmärk on anda osalejatele võimalus kujundada silmapaistev iluaed ja seeläbi tutvustada ennast. Festivalikülalastajad saavad nautida loojate fantaasialendu, tutvudes kõrgetasemelise aiakunstiga ning jälgides taimede arengut iluaias varakevadest sügiseni.

Parima haljastusega suvekohviku tiitli annab välja **Tallinna Keskkonnaamet**.

Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet nimetab aasta lõpul **parimad tervishoiu- ja sotsiaaltöötajad**.

Tallinna linnaosade valitsused tunnustavad elanike paikkonnapähist panust.

Tallinna Mustamäe Linnaosa Valitsus tunnustab iga aasta linnaosa tublisid haridustöötajaid ning annab ühiskonnaelu auhinna, teadusauhinna või haridus- ja kulturiauhinnana välja tiitli **„Mõtlev mees”**, millega kaasneb kunstnik Tauno Kangro samanimeline skulptuur.

Haabersti Linnaosa Valitsus ja **Haabersti Vaba Aja Keskus** tunnustavad haridus-, kultuuri- ja noorsootöövaldkonna parimaid.

Tallinna Kesklinna Valitsus annab välja tunnustusauhindu kolmes kategoorias: kultuur, haridus ja väljapaistvam tegu.

Kord kvartalis tunnustab Tallinna Kesklinna Valitsus tublisid abipolitseinikke.

Konkursi **„Tallinna kesklinna vaateakende ja fassaadide jõulukujundus”** eesmärk on tunnustada Tallinna kesklinna majaomanikke ja -valdajaid, kes panustavad pühademeeleolu saavutamiseks kesklinna vaateakende ja fassaadide kujundamisse ning hoonete ja kinnistute tervikuna kaunistamisse.

Projekti **„Ettevõtjate jõuluallee”** eesmärk on muuta linnaruum kaunimaks ja tuua linna pühadevalgus koostöös kesklinna ettevõtjatega. Jõuluvalgustuse projekt **„Ettevõtjate jõuluallee”** toimus 2015. aastal teist korda. 2014. aastal osales 13 ettevõtet ning 2015. aastal liitus kuus ettevõtet.

Pirita Linnaosa Valitsus korraldab traditsioonilist konkurssi **„Kaunim koduaed Pirital”**, milles on osalema oodatud kõik linnaosa eramajade omanikud, korteriühistud, ridaelamud, asutused, koolid ja lasteaiad, et valida kauneim koduaed. Kodukaunistamiseks ei pea üksnes uusi väärtusi looma – hooneid ehitama, puid ja ilutaimi istutama – olemasolevat peab ka korras hoidma ja vajaduse korral taastama.

Põhja-Tallinna Valitsus tunnustab igal aastal õpetajate päeval linnaosa tublisid õpetajaid ning tänab eri valdkondades silma paistnud inimesi Eesti Vabariigi aastapäeva vastuvõtul tänukirja ning meenega.

Alates 2008. aastast annab Põhja-Tallinna Valitsus välja teenetemeenet **„Põhja täht”**, millega tunnustatakse inimest või organisatsiooni, kes on aasta jooksul teinud tunnustust väärika teo linnaosas või linnaosa hüvanguks. Heategu, mis pälvib tähelepanu, võib olla protsess või pikaajaline tegutsemine linnaosa paremaks muutmise nimel.

Nõmme Linnaosa Valitsusel on traditsiooniks saanud, et Nõmmele linnaõiguste andmise aastapäeval avaldatakse tänu ja tunnustust neile, kes on kaasa aidanud Nõmme arengule ja tutvustamisele. Aktusel antakse inimesele, asutusele või organisatsioonile üle tänukiri ja skulptor Aivar Simsoni loodud Nõmme rajaja Nikolai von Glehni kuju vähendatud koopia.

Lasnamäe Linnaosa Valitsus austab linnaosa haridustöötajaid iga-aastase tunnustusürituse ja tiitliga **„Lasnamäe haridusvaldkonna tegija”**.

Kristiine Linnaosa Valitsus tunnustab linnaosa parimaid üldhariduskoolide õpilasi ja kaunimaid koduaedasid ning kõige tublim korteriühistu saab tiitli **„Kristiine tegusaim korteriühistu”**. **Kristiine Sotsiaalmaja** korraldab traditsioonilisi tänuüritusi ringijuhitidele.

4.3.2. Elanike kaasamine

MTÜ Vabatahtlik Reservpäästerühm

Vabatahtlik Reservpäästerühm (RPR) moodustati 2002. aastal Tallinna Tuletõrje- ja Päästeameti juurde. Alates 2005. aastast tegutseb RPR iseseisva mittetulundusühinguna ja keskseks tegutsemispiirkonnaks on Põhja-Eesti. Päästerühma kuulub 184 liiget, sh 25 koerajuhti, kes tegelevad päästekoertega. Päästerühma ridades on paljude elukutsete esindajaid, nt juriste, arste, riigiametnikke, bürootöötajaid, firmajuhte, õpilasi ja üliõpilasi.

Reservpäästerühma liikmed tegutsevad vabatahtlikult, abistades kutselisi päästjaid suurõnnetustel (metsapõleng, õlireostus, tulekahju, varing) ja politseid kadunud inimeste otsingul. Samuti tehakse aktiivselt vee- ja tuleohutusalast ennetustööd.

Päästerühma liikmed saavad oskustest, huvidest ja aktiivsusest lähtudes liituda eri gruppidega. 2015. aasta seisuga on päästerühmal neli põhigruppi ja neli tugivaldkonda. Põhigrupid on esmaabi-, otsingu-, pääste- ja veegrupp, mis jäävad kõik operatiivvaldkonna alla. Tugivaldkonnad hoolitsevad rühma organisatoorse töö toimimise eest ja need on personalivaldkond, IT-valdkond, avalike suhete valdkond ja logistikavaldkond.

Naabrivalvepiirkonnad

MTÜ Eesti Naabrivalve on 5. mail 2000. a kodanikualgatuse korras asutatud ühing, mille eesmärk on parandada elanike turvalisust kodudes ja nende lähemas ümbruskonnas elanike enda aktiivse tegutsemise tulemusel.

Eesmärgi saavutamiseks aitab MTÜ Eesti Naabrivalve kaasa elukeskkonna turvalisusega tegelevate mittetulundusühingute ja liikumiste tekkele ja tegevusele, tutvustab kogukonna turvalisuse põhimõtteid, annab välja trükiseid ja korraldab koolitusi ning arendab koostööd riigi ja kohalike omavalitsuste, politsei ja teiste asutustega.

Tallinnas on kaheksa naabrivalve piirkonda, milles on omakorda 157 tegutsevat sektorit (tabel 4.11).

Tabel 4.11. Tallinna naabrivalve sektorite arv

Piirkond	2010	2015
Kesklinn	55	56
Nõmme	25	28
Kristiine	18	15
Haabersti	17	17
Põhja-Tallinn	15	14
Lasnamäe	14	14
Mustamäe	10	10
Pirita	6	3
Kokku	160	157

Allikas: Eesti Naabrivalve MTÜ

Tallinna linn kaasab ja toetab elanikke ka [mittetulundustegevuse toetamise](#) kaudu järgmistes valdkondades:

- kultuur;
- noorsootöö;
- sport;
- sotsiaal- ja tervisevaldkond;
- haridus;
- ettevõtlus;
- turvalisus;
- Kodurahuprogramm;
- keskkond.

5. TÄISKASVANUTE TERVIS JA ELUVIIS

Individuaalsed tervist mõjutavad valikud, eelkõige suitsetamise, tasakaalustamata toitumise, alkoholi kuritarvitamise ja kehalise passiivsuse koostoime, suurendavad märkimisväärselt paljude mittenakkuslike haiguste, nagu südame-veresoonkonna haiguste ja vähktõve esinemissagedust.

5.1. Tervise enesehinnang

Inimese enda antud hinnang oma tervises seisundile on üks paremaid elukvaliteedi indikaatoreid. Subjektivne tervisehinnang peegeldab ennekõike heaolu ja sotsiaalset tervist, mitte haiguste puudumist. Tallinlaste tervisehinnang on Eesti keskmistest näitajatest mõnevõrra positiivsem (tabelid 5.1 ja 5.2).

Tabel 5.1. 16aastaste ja vanemate tervise enesehinnang [%]

		2011	2012	2013	2014	2015
Tallinn	Väga hea või hea	55,0	60,6	58,9	58,5	58,8
	Ei hea ega halb	31,9	27,6	30,9	29,6	30,1
	Halb või väga halb	13,1	11,8	10,2	11,9	11,1
Eesti	Väga hea või hea	53,8	54,6	55,0	54,9	54,3
	Ei hea ega halb	31,0	29,9	30,0	29,7	31,0
	Halb või väga halb	15,2	15,5	15,0	15,4	14,7

Allikas: Eesti Statistikaamet

Tabel 5.2. 16aastaste ja vanemate tervisest tingitud igapäevategevuse piiratus [%]

		2011	2012	2013	2014	2015
Tallinn	Suurel määral piiratud	6,5	8,0	7,4	8,6	9,4
	Mõningal määral piiratud	21,6	21,5	22,4	22,2	22,9
	Ei ole piiratud	71,9	70,5	70,2	69,2	67,7
Eesti	Suurel määral piiratud	8,5	9,8	9,3	9,8	10,3
	Mõningal määral piiratud	22,6	22,7	23,5	24,3	24,7
	Ei ole piiratud	68,9	67,5	67,2	65,9	65,0

Allikas: Eesti Statistikaamet

5.2. Füüsiline aktiivsus

Tallinna elanikkonna füüsiline aktiivsus on perioodil 2010–2014 suurenenud. Pisut on suurenenud naiste kehaline aktiivsus. Tallinna meestest teeb vähemalt 30 minutit tervisesporti kaks või enam korda nädalas 40,6% ja naistest 37,7%, (tabel 5.3).

Tabel 5.3. Vabal ajal vähemalt poole tunni vältel kaks või enam korda nädalas tervisespordi harrastamine (16–64aastased) [%]

Tallinn	2010	2012	2014
Mehed	38,5	37,9	40,6
Naised	35,8	32,2	37,7

Allikas: Tervise Arengu Instituut, 2015

- Mõne korra aastas või üldse mitte tervisesporti harrastanud, kellel see tervise tõttu on võimalik – mehi Tallinnas **35,4%** ja naisi **30,8%**. Passiivseimad on mehed vanuses 35–64 ja naised vanuses 25–64.
- **23,5%** Tallinna 45–54aastastest meestest on saanud arstilt soovitus suurendada kehalist aktiivsust.
- **17,9%** Tallinna 25–34-ja **21,9%** 55–64aastastest naistest on saanud arstilt soovitus suurendada kehalist aktiivsust. Teistes vanusegruppides on see näitaja väiksem.

5.3. Toitumine

Tervise Arengu Instituudi läbiviidud täiskasvanute tervisekäitumise uuringu (2015) tulemuste põhjal võib öelda, et tallinlaste toitumistavad on võrreldes 2008. aastaga muutunud tervislikumaks ja mitmed näitajad on Eesti keskmisest paremad.

Üha vähem on Tallinnas mehi ja naisi, kes hommikuti üldse ei söö või teevad seda väga harva (tabel 5.4)

Tabel 5.4. Hommikul harva sööjad soo, vanuse ja elukoha järgi [%]

	Mehed						Naised					
	Vanuserühm						Vanuserühm					
	16–24	25–34	35–44	45–54	55–64	Kokku	16–24	25–34	35–44	45–54	55–64	Kokku
Tallinn	6,7	27,6	22,9	15,4	11,1	18,8	33,3	21,5	15,9	18,6	12,4	18,9
Eesti	29,3	32,2	25,6	21,4	14,7	24,2	27,5	20,5	18,1	16,6	12,3	17,9

Allikas: Tervise Arengu Instituut, 2015

Vähenenud on tavalise keedusoola kasutamine (tabel 5.5). Uuringust selgus, et tallinlased kasutavad tavalise keedusoola asemel pisut enam Pan-soola ja jodeeritud soola kui ülejäänud Eesti elanikkond. 1,3% kõigist vastanutest (Eesti) ei kasuta üldse soola.

Tabel 5.5. Tavalise keedusoola kasutajad vanuse, soo ja elukoha järgi [%]

	Mehed						Naised					
	Vanuserühm						Vanuserühm					
	16–24	25–34	35–44	45–54	55–64	Kokku	16–24	25–34	35–44	45–54	55–64	Kokku
Tallinn	83,3	69,3	61,4	67,3	70,4	68,7	64,2	52,3	53,4	49,0	58,7	54,8
Eesti	79,7	68,2	68,3	71,9	77,5	72,6	68,0	52,6	57,1	55,8	69,6	60,8

Allikas: Tervise Arengu Instituut, 2015

Uuringu põhjal võib välja tuua värskete puu- ja juurviljade söömise positiivse trendi nii meeste kui ka naiste seas. Märgatavalt on vähenenud vahe meeste ja naiste puhul: 2008. a oli see naiste kasuks kahekordne, 2014. a vaid 3–4%. Kõogivilju (värskelt või toidu koostises) söövad enam naised, seda eriti vanuserühmades 16–24 ja 25–34 (tabel 5.6).

Tabel 5.6. Päevas keskmiselt vähem kui 300 g kõogivilju (värskelt või toidu koostises) söövad inimesed soo, vanuse ja elukoha järgi [%]

	Mehed						Naised					
	Vanuserühm						Vanuserühm					
	16–24	25–34	35–44	45–54	55–64	Kokku	16–24	25–34	35–44	45–54	55–64	Kokku
Tallinn	67,9	82,4	71,8	74,5	76,5	75,6	49,1	55,7	60,0	68,7	72,3	62,8
Eesti	70,7	79,9	72,7	82,7	79,5	77,5	61,3	60,7	66,7	67,7	69,7	66,0

Allikas: Tervise Arengu Instituut, 2015

- **9,9%** Tallinna meestest ja **6,6%** naistest ei söö mitte kordagi nädalas värsket köögivilja (Eestis keskmiselt vastavalt **13,6** ja **10,3%**).
- **11,2%** Tallinna meestest ja **8,4%** naistest ei söö mitte kordagi nädalas värskaid puuvilju või marju (Eestis keskmiselt vastavalt **13,1%** ja **9,4%**).
- **31,1%** Tallinna meestest ja **26,3%** naistest ei söö üldse rukki- või teraleiba (Eestis keskmiselt vastavalt **33,0%** ja **25,3%**).
- **13,2%** Tallinna meestest ja **10,5%** naistest on arstilt saanud toitumisharjumuste muutmise kohta soovitusi.

5.4. Ülekaalulisus

Ülekaalulisuse ja rasvumise probleem kasvab Eestis endiselt. Aastatel 2008–2014 on ülekaaluliste (kehamassiindeks ≥ 25) meeste arv kasvanud **53%lt 57,9%ni** ja naiste arv **44%lt 48,1%ni**. Tallinnas on kõikides vanuserühmades mehed ülekaalulisemad kui naised (tabel 5.7)

Tabel 5.7. Ülekaaluliste jaotus vanuse ja soo järgi [%]

	Mehed						Naised					
	Vanuserühm						Vanuserühm					
	16–24	25–34	35–44	45–54	55–64	Kokku	16–24	25–34	35–44	45–54	55–64	Kokku
Tallinn	16,7	36,8	45,7	41,2	44,4	39,1	7,5	15,1	23,9	33,3	41,2	26,5

Allikas: Tervise Arengu Instituut, 2015

- **19,9%** Tallinna meestest ja **22,6%** naistest on arstilt saanud kaalu langetamise soovitusi.

5.5. Alkoholi tarbimine

Alkohol on globaalne riskifaktor nii sotsiaalse kahju kui ka elanike halvenenud tervise poolest. Sõltuvusainete tarvitamine tallinlaste seas on muret tekitav, eriti igapäevaste alkoholitarvitajate arvu kasv (tabel 5.8). Samas on kasvanud nende tallinlaste, nii meeste kui ka naiste hulk, kes ei tarvita alkoholi üldse.

Tabel 5.8. Alkoholi tarvitamise sagedus viimase 12 kuu jooksul [%]

	Tallinn		2010	2012	2014
Ei tarvita	Mehed	Vanuserühmad kokku (16–64)	7,6	10,4	9,9
	Naised	Vanuserühmad kokku (16–64)	11,1	8,3	12,1
Iga päev	Mehed	Vanuserühmad kokku (16–64)	4,1	4,9	9,5
	Naised	Vanuserühmad kokku (16–64)	0,8	0,8	2,3

Allikas: Tervise Arengu Instituut, 2015

- **26,9%** Tallinna 16–24aastastest ja **25%** 45–54aastastest meestest tarbib nädalas rohkem kui 160 ml absoluutset alkoholi.
- **26,7%** 16–24aastastest, **28,9%** 25–34aastastest, **31%** 35–44aastastest, **30%** 45–54aastastest ja **26,8%** 55–64aastastest Tallinna meestest tarbib vähemalt mõne korra nädalas õlut.
- **7,4%** 16–24aastastest, **14,2%** 25–34aastastest, **16,1%** 35–44aastastest, **14,7%** 45–54aastastest ja **6,8%** 55–64aastastest Tallinna naistest tarbib vähemalt mõne korra nädalas veini.

5.6. Suitsetamine

Tallinnas keskmiselt on igapäevasuitsetajate osakaal aastatega vähenenud nii meeste ja naiste kui ka enamiku vanuserühmade seas (tabel 5.9).

Tabel 5.9. Suitsetamine 16-64aastaste seas [%]

	Tallinn	2010	2012	2014
Mittesuitsetaja	Mehed	30,7	29,3	32,4
	Naised	52,5	48,4	50,5
Igapäevasuitsetajad	Mehed	33,2	33,2	24,7
	Naised	16,8	19,6	17,3

Allikas: Tervise Arengu Instituut, 2015

55–64aastaste meeste hulgas on igapäevasuitsetajate osakaal Eestis keskmiselt suurenenud (tabel 5.10).

Tabel 5.10. Igapäevasuitsetajad Eestis [%]

		16–24	25–34	35–44	45–54	55–64
2010	Mehed	33,1	35	39,6	41,1	34,9
	Naised	19,9	16,5	24,1	19	14,8
2012	Mehed	27,1	40,6	40,4	44,1	28,5
	Naised	16,7	16,5	19,5	20	17,8
2014	Mehed	20,6	27,9	28,8	40,2	35,6
	Naised	11,8	16,5	16	20,7	13,2

Allikas: Tervise Arengu Instituut, 2015

5.7. Narkootiliste ainete tarbimine

Tallinna 16–24aastaste meeste seas on kasvanud kanepitarvitajate arv. Sama vanuserühma naiste seas on see näitaja vähenenud (tabel 5.11).

Tabel 5.11. Kanepi tarvitamine viimase 12 kuu jooksul 1-5 korda soo ja vanuserühma järgi Tallinnas [%]

		2006	2010	2014
Mehed	16–24aastased	16,2	19,1	26,3
Naised	16–24aastased	10,3	11,4	7,1

Allikas: Tervise Arengu Instituut, 2015

5.8. Kondoomi kasutamine

Kiirelt on vähenenud nende Tallinna meeste osakaal, kes juhusliku partneriga vahekorras olles alati kondoomi kasutavad, ning kasvanud nende meeste osakaal, kes ei tee seda juhuvahekorras kunagi (tabel 5.12).

Tabel 5.12. Viimase 12 kuu jooksul juhupartneriga seksuaalvahekorras olles kondoomi tarvitamine [%]

	Tallinn	2006	2008	2010	2012	2014
Alati	Mehed	43,1	45,3	40,8	51,3	30,0
	Naised	23,1	30,3	25,4	23,9	34,8
Mitte kunagi	Mehed	33,3	25,0	33,7	30,8	43,3
	Naised	51,9	42,4	54,9	48,9	39,1

Allikas: Tervise Arengu Instituut, 2015

5.9. Helkuri kasutamine

Liiklusseaduse kohaselt peab alates 1. jaanuarist 2011 halva nähtavuse korral või pimedal ajal liigeldes jalakäija kandma helkurit või kasutama valgusallikat ka asulas (varasem nõue kohustas helkurit kandma vaid kõnniteel ja valgustamata teel liikudes).

Jalakäijahelkur on Euroopa Liidu direktiivi kohaselt isikukaitsevahend, mille turvalisusnõuded on kehtestatud vastava standardiga. Nõuetekohasel helkuril või selle pakendil peab olema tähistus CE EN13356. Korralik helkur on lähitulede valgusvihus hästi märgatav vähemalt 150 ja kaugtulede valgusvihus vähemalt 300 meetri kauguselt.

Tallinlaste teadlikkus on paranenud, helkurit kantakse üha enam (tabel 5.13).

Tabel 5.13. Pimedal ajal üldiselt alati helkurit kasutavad inimesed Tallinnas [%]

	2006	2008	2010	2012	2014
Mehed	20,3	18,8	29,6	39,4	35,8
Naised	26,9	30,6	42,0	62,2	61,4

Allikas: Tervise Arengu Instituut, 2015

5.10. Turvavöö kasutamine

[Liiklusseaduse](#) kohaselt peab sõidukis, millel on turvavööd, sõitja olema sõidu ajal turvavööga nõuetekohaselt kinnitatud (v.a jääteel sõites või kui sõitja tööülesande täitmine on seotud peatustega, mille vahemaa ei ületa 100 meetrit või kui tal on kaasas liiklusseaduse § 101 lõike 9¹ kohane arsti kirjalik otsus temal turvavöö kasutamise vastunäidustuse kohta).

Turvavöö kasutamine on tallinlaste seas kujunemas normiks (tabel 5.14).

Tabel 5.14. Autot juhtides üldiselt alati turvavööd kasutavad inimesed [%]

Tallinn	2006	2008	2010	2012	2014
Mehed	88,4	94,1	97,0	97,1	98,7
Naised	98,4	98,3	98,8	100,0	99,6

Allikas: Tervise Arengu Instituut, 2015

6. TERVISLIK ELU- JA TÖÖKESKKOND

Keskkonnakaitsealane seire, analüüs ning vajalike meetmete väljatöötamine elanikele puhta keskkonna loomiseks kuulub Tallinna Keskkonnaameti tegevusvaldkonda. Tallinna Keskkonnaameti aastaraamatud on leitavad aadressil <http://www.tallinn.ee/Tallinna-Keskkonnaameti-aastaraamatud>.

6.1. Keskkonna mõjurid

Tallinlaste joogivesi

Tallinna Keskkonnaamet koos teiste asjaga seotud ametkondade ja vee-ettevõtetega on võtnud endale kohustuseks tagada linnaelanikele kvaliteetne joogivesi. 85% kogu tarbitavast veest saadakse Ülemiste järve kaudu Tallinna pinnaveehaarde süsteemist, ülejäänud 15% tuleb põhjaveest (Nõmme ja Pirita jõe paremkaldale jäävad linnaosad). Seejuures vajab Ülemiste järvest ja osast puurkaevudest võetav vesi lisatöötlust. Tallinna elanikele on praeguseks tagatud kvaliteetne ja igati nõuetele vastav joogivesi.

Joogivee kvaliteedinõuded Eestis on kindlaks määratud sotsiaalministri 31. juuli 2001 määrusega nr 82 „Joogivee kvaliteedi- ja kontrollinõuded ning analüüsimeetodid“, mis lähtub Eesti veeseadusest ning Euroopa Nõukogu joogiveedirektiivist 98/83/EÜ. 2014. aastal Tallinna tarbijate juurest võetud veeproovid vastasid 99,8% ulatuses kvaliteedinõuetele. Vaid kuue proovi puhul 2500 proovist ei vastanud kvaliteet nõuetele ning selle põhjuseks oli piirmäärast suurem rauasisaldus. Kohese veetorustike hoolduse järel võetud kordusproovid vastasid kvaliteedinõuetele.

Tallinna ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava on seadnud eesmärgiks hoida veekaod alla 18%. Reaalselt on see näitaja praegu vahemikus 17–18%, aastatel 2003–2004 oli aga 21–28%. Tallinna linna veevõrk ehitati valmis 2010. aastal ning praeguseks on ühisveevärg olemas 99,5% s linnast. Veetrasside kogupikkus Tallinnas on 980 km. Selleks, et säilitada veevarustusteenuse hea kvaliteet ja lekete tase alla 18% aastas, tuleb välja vahetada kõik üle 60 aasta vanused veetorustikud aastaks 2020. Nende kogupikkus on 235 km. (KKA aastaraamat 2015)

Tallinna veekaitse olukord ja areng

Tallinna territooriumil paikneb 16 jõge või oja ja 21 järve või tiiki, mis on kantud riiklikku keskkonnaregistrisse. Looduses olev vesi (jõed, järved, ranniku- ja põhjavesi) peab olema puhas ja inimtegevusest rikkumata ja olema vähemalt heas ökoloogilises seisundis.

Tallinna Keskkonnaameti algatusel on juba üle 20 aasta seiratud Tallinna veekogude ja suuremate merre viivate sademeveeväljalaskude vee kvaliteeti. Veekvaliteedi seire on lisaks ülevaate saamisele Tallinna veekogude seisundist oluline ka selleks, et määrata kindlaks veekogude seisundi parandamise seisukohast prioriteetsed tegevussuunad.

Reoainete merre kandumisel Tallinna territooriumilt on konkurentsituult suurim osakaal (eri andmetel 80–95% Tallinna lahe reostuskoormusest) Pirita jõel ja selle valgalal. Siit kanduvad merre reoained põllumajandusest (lämmastik, fosfor) ja heitvesi maapiirkondade väikepuhastitelt.

Kui Pirita jõgi kõrvale jätta, on nii linna vooluveekogude kui ka sademevee väljalaskude veekvaliteet näidanud paranemise tendentsi. See ei ole küll väga suur, kuid pika rea vaatluse võrdluses siiski märgatav.

Tallinna linn on planeeringute ja projektide menetlemisel karmistanud sademevee käitlemise nõudeid. Järjest suuremal määral nõutakse sademevee immutamist, mitte otse kanalisatsiooni juhtimist. Peale selle aitab pinnasesse immutamine vähendada kanalisatsioonivõrkude koormust ja üleujutusohu linatänavatel. Teatud tingimustel, nagu kõrge põhjaveetase või reostuse eest looduslikult kaitsmata põhjavesi, eelistatakse sademeveekanalisatsioonile avatud kraave, kus sademevesi puhastub paremini. Projektide tingimusteks seatakse ja kontrollitakse, et suurematel parklatel, autoremondiettevõtetel, autopesulatel jms oleksid liiva- ja õlipüüdurid. Need tulevad ka suurematele magistraalidele ja liiklussõlmedele. Head näited on uus Ülemiste liiklussõlm ja 2016. a ehitama hakatav Haabersti liiklussõlm.

Lisaks eelnimetatule parandavad Tallinna pinnavee seisundit ka sellised meetmed nagu lume äravedu lumekogumisplatsidele esmajärjekorras piirkondadest, kus kasutatakse libeduse tõrjet, sademeveesüsteemidel olevate kottkaevude ja liivapüüniste süstemaatiline liivast ja settest puhastamine, transpordiintensiivsuse piirangud kesklinnas ja ühistranspordi soodustamine.

Oma osa veekogude ja merre suubuvate sademevee väljalaskude hea kvaliteedi tagamisel on kõigil linnaelanikel ja linna ettevõtetel. Linnaelanike tasandil ei ole seda raske teha, tuleb lihtsalt hoida oma ümbrus puhtana.

Tallinna põhjavee seisundit võib pidada heaks ning linn on võtnud meetmeid põhjaveekihtide hea seisundi säilitamiseks. Siia hulka võib arvata karmistatud nõuded kaitsmata ja nõrgalt kaitstud põhjaveega alade strateegiliste dokumentide menetlemises, puurkaevude ja nende seisundi ülevaatused, halvas seisukorras

või kasutuseta puurkaevude tamponeerimise nõude esitamine omanikele, põhjavee tarbimise järgimine vastavalt kinnitatud varudele jne. (KKA aastaraamat 2015)

Sademevesi

„[Tallinna sademevee strateegia aastani 2030](#)“ koostamise eesmärk oli kavandada terviklik sademevee käsitlemine Tallinnas, sh välja töötada sademevee käitlemise põhimõtted ja keskkonda sobivad lahendused, et minimeerida sademevee tekitatavaid kahjustusi. Strateegias on sõnastatud valdkonna arendamise põhieesmärgid ja see sisaldab üldist tegevusplaani nende eesmärkide saavutamiseks. Strateegia alusel koostatakse järgmistes etappides tegevuskava ja sademevee äravoolurajatiste põhiskeem. Strateegia põhimõtteid arvestatakse üld- ja detailplaneeringute ning ehitusprojektide koostamisel.

Sademevee strateegia koostamisel arvestati järgmisi aspekte:

- üleujutuste likvideerimine ja ennetamine;
- kuivendamise vajadus, lahendused, tööpõhimõtted, eelvoolud ja liigne kuivendus;
- kahjulike ainete minimeerimine sademevees, suublate, voolu- ja seisuveekogude seisundi säilitamine ja parendamine;
- sademevesi kui ressurss;
- sademeveesüsteemide jätkusuutlikkus, tasustamine ja ökonoomsus;
- põhjavee loodusliku taseme säilitamine;
- ehitustegevusest tingitud negatiivsete mõjude minimeerimine.

Üldised sademevee probleemid Tallinnas on:

- sademevee valgaladel kõvakattega pindade osakaalu pidev suurenemine;
- vajadus muuta olemasolevatel valgaladel väljakujunenud sademevee käitlemise skeeme, et vähendada sademevee vooluhulki ja pikendada kokkuvoolu aega;
- liiklusintensiivsusega suurenev sademevee reostus;
- ühisvoolse kanalisatsiooni suur osakaal;
- lahkvoolset kogutud sademevee juhtimine reoveekanalisatsiooni (Betooni tänava piirkond) või tunnelkollektoritesse (Pelguranna valgala, Seevaldi kollektori valgala);
- seotus lähiümbruse valdadega, sh Rae valla intensiivsest arengust tekkinud sademevee ärajuhtimise probleemid, Harku järve kesine veekvaliteet sinna suubuvate sademevee väljalaskude tõttu ja Harku oja suur fosfori- ja lämmastikuühendite sisaldus;
- looduslike linna läbivate eelvoolude (vooluveekogud jõed, ojad ja kraavid) vähesus ja väiksus, mistõttu tuleb tekkiv sademevesi suunata torustike kaudu merre;
- järvede väiksus (Harku järv) ja eriotstarbelisus (Ülemiste järv), mis vähendavad märkimisväärselt sademevee ärajuhtimise võimalusi ja esitavad sademevee kvaliteedile suuri nõudmisi;
- vastuolud seadustes, mis võimaldavad tõlgendada erinevalt sademevee veekogudesse juhtimise tingimusi.

Sademevee käitlemise **strateegilised eesmärgid**, mille saavutamiseks nähakse sademevee strateegias ette meetmed (tegevussuunad), on järgmised:

- sademevee suublate – rannikumere ja linna siseveekogude – hea ökoloogilise seisundi saavutamine. Suublatesse juhitava sademevee kvaliteedi pidev parandamine;
- sademevee käsitlemine loodussressursina, mida akumuleeritakse ja kasutatakse mõistlikul viisil – eelkõige sademevee tekkepõhine kasutamine;
- ärajuhitava sademevee vooluhulkade vähendamine ja sademeveega keskkonda kantava reostuse vähendamine;
- valgalapõhise GISi andmebaasi loomine ja valgalapõhiste sademevee mudelite väljatöötamine;
- sademevee ärajuhtimise teenuse hinna arvestamise süsteemi väljatöötamine;
- Suur-Sõjamäe jt probleemsete piirkondade sademevee ärajuhtimise lahendamine;
- ühisvoolsete kanalisatsioonisüsteemide lahkvoolseks muutmine;
- üleujutuste vältimine ja tagajärgede leevendamine. Üleujutusohlike piirkondade kaardistamine ja üleujutustest tingitud negatiivsete mõjude minimeerimine.

Reovee puhastamine

Tallinnas puhastatakse 100% tekkivast reoveest. Ainult reoveekogumissüsteemidega seotud reovee osakaal on 99,9%, ülejäänud 0,1% purgitakse reoveekogumissüsteemi. Paljassaare reoveepuhastusjaamas on kasutusel mehaaniline ja keemilis-bioloogiline puhastustehnoloogia. Tallinna reoveepuhastist väljuva heitvee näitajad vastavad asulareovee direktiivile 92/271/EMÜ ja rahvusvahelistele Läänemere merekeskkonna kaitse komisjoni (HELCOM) soovitudele.

Tallinna kanalisatsioonitorustike kogupikkus on 830 km. Sellest on viimase kümne aasta jooksul uusi trasse rajatud 120 km. Aastaks 2011 lõpetati seni veel ühiskanalisatsiooniga haaramata piirkondade kanaliseerimine ja nüüdseks on ühiskanalisatsiooniga haaratud 99,8% elanikkonnast. Praegu on põhitähelepanu pööratud kanalisatsioonivõrgu rekonstrueerimisele, sest torumaterjal on ületanud kasutusea. Uus kasutusele võetav materjal on plast, mille kasutusiga on 100 aastat betooni ja asbesttsemendi 30 aasta vastu. (KKA aastaraamat 2015)

Tabel 6.1. Vee- ja kanalisatsioonivõrgud

Tallinn	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Veevõrgu pikkus km	931	951	961	1 111	1 122	1139
Kanalisatsioonivõrgu pikkus km	882	922	924	1 093	1 104	1115
Sademeveevõrgu pikkus km	390	413	418	443	478	481
Veeühenduste arv	21 454	21 454	21 788	22 526	22 917	23035
Reoveeühenduste arv	19 791	19 791	19 791	21 494	21 847	22100

Allikas: Tallinna Vesi AS

Rannikumereala, ametlikud suplusrannad

Tallinna linnaga piirnev rannikumereala on Eesti rannikumere veeökosüsteem, mida inimene on kahtlemata kõige rohkem mõjutanud. Tallinna Keskkonnaameti eesmärk on tagada merekeskkonna ökoloogiline tasakaal ja looduslik mitmekesisus ning saavutada puhkepiirkondades vajalik veekvaliteet. Rannikumere seisundi hindamisel bioloogiliste indikaatornäitajate alusel on Tallinna Keskkonnaamet olnud teerajajaks. Rannikumere seisund on aastate jooksul üldiselt paranenud ja ka supelrandade vee kvaliteet vastab nõuetele.

Tööde tulemused näitavad seda, et Euroopa Liidu veepoliitika raamdirektiivis kehtestatud normide kohaselt on Tallinna rannikumerealade ökoloogilise seisundi klass kas kesine või hea. Seisund varieerub ka samas rannikupiirkonnas, sõltudes suuresti kliimatilistest tingimustest konkreetsel aastal. Pikaajalise seire tulemusena võib siiski väita, et sadamate juures ja suhteliselt varjatud kohtades on toitainete tase kõrgem (Kalaranna-Russalka ja Stroomi alad). See tõestab, et merevee seisundit mõjutavad biogeenid satuvad merre eelkõige sadamatest, laevadelt ning Pirita jõe ja sademeveekollektorite kaudu.

Tallinn investeerib pidevalt supelrandade korrashoidu ja suplusvee kvaliteedi parandamisse. Tallinna viiest ametlikust supluskohast (Pirita, Kakumäe, Pikakari, Pelguranna/Stroomi ja Harku järve) on kolmes (Pirita, Kakumäe, Pikakari) pidevalt hinnatud suplusvee kvaliteeti väga heaks, mõningaid kõikumisi väga heast on olnud ülejäänud kahel, kuid supluskõlblik (suplusvee direktiivile vastav) on vesi olnud kogu aeg, v.a mõni üksik kord, kui sinivetikad on palavalte päevadel hakanud vohama. Pirita ja Pikakari rannale taotleti ja saadi rahvusvaheline kvaliteedimärk „Sinine lipp“. (KKA aastaraamat 2015)

Müra

Keskkonnamüra on soovimatu või kahjulik välisõhus leviv heli, mille tekitab inimene oma tegevusega, sealhulgas transpordivahendi, maantee-, raudtee ja lennuliikluse tekitatud müra, välja arvatud olmemüra.

Aastal 2012 valmis 2010. aasta olukorrast lähtudes Tallinna linna strateegiline mürakaart. Müra kaardistamise peamised eesmärgid on kindlaks määrata keskkonnamüraga kokku puutuvate inimeste arv, parandada üldsusele suunatud informatsiooni kättesaadavust keskkonnamüra ja selle mõju kohta ning vastu võtta müra kaardistamise tulemustel põhinevad meetmed, et vähendada peamiste müraallikate tekitatud müra.

Liikluse müra müratsoonide pindalade arvutuse kohaselt moodustab autoliikluse Lden (päevamüraindikaator) ≥ 55 dB müratsoonide pindala kokku 68 km², mis moodustab ~43% Tallinna pindalast. Inimeste arv samades tsoonides Lden ≥ 55 dB on kokku 270 900, mis moodustab ~67% Tallinna elanikkonnast.

Arvestades, et peamine osa korruselamutest ja elanikkonnast on koondunud suure liikluskõormusega tänavate äärde, siis tuleb saadud tulemusi pidada usaldusväärseks.

Elanikkonda mõjutab peamiselt autoliikluse põhjustatud müra, kui võtta aluseks müratsoonid $L_{den} \geq 55$ dB ja L_{night} (öömüraindikaator) ≥ 45 dB. Teistest müraallikatest mõjutatud inimeste arv jääb mõlemal juhul alla 15 000.

Lendude koguarv on võrreldes direktiivis toodud põhilennujaama määratlusega väike ja kuna ~50% ulatuses toimuvad õhukütõusud ida suunas või maandumine ida poolt, siis pikaaegsete müraindikaatorite L_{den} ja L_{night} järgi on mõjutatud inimeste ja eluhoonete arv väike. Kaebuste alusel on teada, et inimesed peavad häirivaks eelkõige üksikute üle lendavate lennukite põhjustatud lühiaegset helirõhutatset.

Tähtsamate muutustena võib välja tuua uute trammide (2014–2015), uute elektrirongide ja uute diiselreisirongide soetamise (2014–2015), mis on vähendanud mürataset, võrreldes endise rööbastranspordiga.

Samuti saab välja tuua valmivaid uusi tänavaid, mis jagavad autoliiklust märkimisväärselt ümber, eelkõige Ülemiste, Russalka ja Haabersti ristmik.

Müra leevendamise meetmed

Seni kasutatud keskkonnamüra organisatoorsed leevendusmeetmed on järgmised:

- Tallinna linnavalitsuse ja Terviseameti Põhja talituse nõuded planeeringutele, arvestamaks keskkonnamüraga;
- uute hoonete planeerimisel ja projekteerimisel on arvestatud välispiiretele esitatud heliisolatsiooninõudeid olenevalt keskkonnamüratasemest (EVS 842:2003 „Ehitiste heliisolatsiooninõuded. Kaitse müra eest“);
- Tallinna lennujaam on sätestanud piirangud õistele lendudele: tõusu-maandumisraja 26 (üle linna minevad lennukoridorid) kasutamine startimiseks on keelatud ajavahemikul 23–7 öhusõidukitel, mille maksimaalne lubatud stardimass ületab 136 tonni;
- Tallinna Transpordiamet optimeerib ja korrastab veotransporti marsruutide ning kandejõu alusel, nt raskeveokite transiitliiklus on Tallinna südalinnast ja elurajoonidest välja viidud. Tallinna Transpordiameti üks ülesandeid on veotranspordi logistika kujundamisel välja töötada marsruute linnakodanike, lasteasutuste jne elukeskkonna parendamiseks, arvestades ka mürafaktorit;
- kiirusepiirangud eri tänavalõikudel;
- kaebuste menetlemine (peamiselt Terviseamet ja Terviseameti Põhja talitus).

Linnaõhu seire

Eestis reguleerib välisõhu kvaliteeti [välisõhu kaitse seadus](#) koos vastavate alamaktidega.

Riiklikku linnaõhu seiret teeb Eesti Keskkonnauuringute Keskus riikliku seireprogrammi alusel. Linnaõhu pidevmõõtmisi tehakse Tallinnas kolmes seirejaamas. Õismäe seirejaamas mõõdetakse õhukvaliteeti magalarajoonis. Põhja-Tallinna seirejaam iseloomustab tööstus- ja kohtküttepiirkonna õhukvaliteeti. Kesklinna seirejaam paikneb Liivalaia tänaval ja tegemist on linnaõhu seirejaamaga, kus mõõdetakse õhukvaliteeti tiheda liiklusega kesklinnapiirkonnas. Lisaks pidevmõõtmistele kogutakse Tallinnas Õismäe ja Liivalaia seirejaamas osakesi filtritele, mis võimaldab osakestelt määrata raskmetallide ja polüaromaatsete süsivesinike sisaldust.

Peale selle on loomaaia territooriumil 24 m kõrgune meteomast, kus mõõdetakse põhilisi meteoroloogilisi näitajaid. Meteomast on täisautomaatne ja andmed saadakse sealt kord tunnis. Mõõdetavad parameetrid on temperatuur, temperatuuride erinevus (8 ja 2 m vahel), õhuniiskus, õhurõhk, tuule kiirus ja tuule suund.

Mõõdetavatele komponentidele kehtestatud saastetaseme piirväärtused on välja toodud keskkonnaministri 8. juuli 2011 määruses nr 43 „Välisõhu saastatuse taseme piir- ja sihtväärtused, saasteaine sisalduse muud piirnormid ning nende saavutamise tähtsused“.

Koostöös Eesti Allergialiiduga tehakse alates 2012. aastast **õietolmuseiret** viies Eesti linnas – Tallinn, Tartu, Pärnu, Jõhvi ja Kuressaare. Mõõtepunktide asukohad ja mõõtmistulemused on kättesaadavad aadressil <http://airviro.klab.ee/seire/airviro/pollen>.

Graafikutel on toodud viimase kahe nädala õietolmu tasemed. Tulemusi uuendatakse iga päev. Viimased tulemused on eelmise päeva omad. Nädalavahetusel mõõdetud proove analüüsitakse esmaspäeval ja tulemused koondatakse veebilehele iga esmaspäeva õhtuks.

Tabel 6.2. Paiksete saasteallikate ühes kuus tekitatud keskmine õhusaaste kogus

Tallinn	2010	2011	2012	2013	2014
Vääveldioksiid, SPV1 = 350	1,2	1,4	1,5	1,1	1,3
Lämmastikdioksiid, SPV1 = 250	17,0	15,3	15,3	16,3	15,3
Süsinikoksiid, SPV8 = 10 000	256,8	238,0	229,1	235,8	228,8
Peened osakesed, SPV24 = 50	14,3	13,1	12,3	13,6	15,0

SPV – saastatustaseme piirväärtus
Allikas: Eesti Statistikaamet

Jäätmekäitlus

Tallinna Keskkonnaamet rakendab korraldatud jäätmeveol nn Põhjamaade mudelit. Euroopa Liidu riikide kogemused näitavad, et jäätmehierarhia põhimõtete rakendamine, sh jäätmetekke vältimisele ja taaskasutamisele suunatud jäätmekäitlussüsteemi rajamine, sõltub otseselt omavalitsuste panusest ja võimest kohalikul tasandil jäätmehooldust korraldada. Pikaajalisi jäätmekäitluseesmärke on võimalik saavutada ainult siis, kui omavalitsustel on kontroll jäätmekäitluse kavandamise ja elluviimise üle. Põhjamaade mudeli rakendamiseks on Tallinn asutanud Tallinna Jäätme keskuse, mis korraldab keske asutusena jäätmeveoteenust konkursiga valitud jäätmeveo pakkuja ja jäätmetekitaja vahel.

Põhjamaade mudel võimaldab:

- koostada ühtse jäätmeveologistika kogu piirkonnale, võtta kasutusele eri keskkonnameetmeid;
- pakkuda ühetaolist teenust kõigile klientidele ja kujundada ühine arusaam olmejäätmete veost, liigiti kogumisest ja õigusaktidest tulenevatest nõuetest;
- pakkuda ühtset üle Tallinna toimivat klienditeenindust ja nõustamist;
- tegeleda väikeklientide ja korteriühistutega samavõrra kui ärikliendiga;
- ristsubsideerida jäätmeveoteenuse hinda eri jäätmeliikide puhul, nt kehtestada liigiti kogutud jäätmetele madalam tasu või tühjendada taaskasutatavate jäätmete konteinereid tasuta (nt paberi- ja kartongimahuti tühjendus selles olevast kartongiliigist olenemata);
- tulevikus efektiivselt suurendada eri liiki jäätmete tekkekohal liigiti kogumist, nt klaasi- või metallijäätmete kogumist analoogselt naaberriikidega;
- vahetada välja linnapilti sobimatuid ja katkiseid konteinereid;
- planeerida Tallinna jäätmemajandust tervikuna, kuna on ülevaade jäätmevoogudest ja kliendi vajadustest. Võimaldab planeerida ka jäätmejaamade ja avalike mahutite võrgustikku, kuna on ülevaade jäätmetekkekohal olevast kogumisvõrgustikust;
- anda nõu planeerijatele ja arhitektidele uute ehitiste planeerimisel selliselt, et tulevikus on tagatud sujuv jäätmevedu. Senini on jäätmeruumid ja nende ligipääsetavus jäänud tähelepanuta;
- kaasata jäätmeveoteenuse osutajate ringi uusi tegijaid ja tuua turule uusi kaubamärke.

Teenusepakkuja ülesanne on osutada üksnes konteinerite tühjendamise ja avamisvahendite haldamise teenust, ülejäänud teenuseid haldab Tallinna Jäätme keskus.

Loobutud on üldisest seitsmepäevasest veograafikust kortermajade piirkondades. Veosagedused elamurajoonis on optimeeritud kolmele korrale nädalas ja seda üksnes sobiva suurusega mahutite kasutuselevõtuga. Paljudel ühistutel on siiani puudu konteinerid biolagunevate jäätmete ning vanapaberi liigiti kogumiseks, kuigi selline kohustus sätestati Tallinna jäätmehoolduseeskirjas juba ligi kümme aastat tagasi. Põhjuseks on varasem jäätmeveosüsteem, kus info kohustuse täitmise kohta jõudis linnale jäätmevedaja kaudu, kes tihti rakendas klientidele liigiti kogumise nõuet valikuliselt. Uue süsteemi järgi on linnal olemas vahetu info liigiti kogumise nõuete täitmisest ning paljudel ühistutel tuleb süsteemi rakendamisel paigaldada lisakonteinerid jäätmete liigiti kogumiseks. Lisaks korteriühistutele tuleb ka väga paljudele restoranidele ja toitlustusettevõtetele uudisena biojäätmete ja paberi liigiti kogumise vajadus. (KKA aastaraamat 2015)

Keskkonnaharidus

Keskkonnahariduse andmist korraldab ja koordineerib **Tallinna Keskkonnaamet** järgmiste tegevuste kaudu: [Aegna loodusmaja](#), [Tallinna Botaanikaia loodusmaja](#), [õuesõpe](#), [Nõmme Noortemaja loodusmaja](#), [Lehola Keskkonnahariduskeskus](#), [looduslaagrid](#), [keskkonnaharidusprojekt COBWEB](#), [konkurss „Keskkonnasõbralik haridusasutus Tallinnas“](#).

Tallinn kandideerib Euroopa roheline pealinna tiitlile

Tallinna Linnavalitsuse 3. juuni 2015 istungil esitati informatsioon Euroopa roheline pealinna tiitlile kandideerimise taotluse koostamise kohta. 2018. aasta Euroopa roheline pealinna tiitlile kandideerimiseks esitati taotlus 2015. aasta sügisel.

[Euroopa roheline pealinna](#) tiitli annab välja Euroopa Komisjon. Algatuse üldine eesmärk on parandada Euroopa linnade elukeskkonda ning eelkõige tunnustada pingutusi, mida linnad teevad keskkonna ja elukvaliteedi parandamiseks. Tiitel antakse linnale, kes on parandanud linnakeskkonda tervikuna mitmesuguste tegevuste kaudu, milleks on näiteks säästlike liikumisviiside juurutamine, parkide ja muude rohe- ja puhkealade rajamine ja laiendamine, jäätmemajanduse ajakohastamine, taastuvate energiaallikate kasutuselevõtmine, uuenduslike müra vähendamise lahenduste rakendamine, linnavalitsuse keskkonnajuhtimine, koostöö linnavõimu, elanike, ettevõtjate ja teiste osaliste vahel eesmärgiga arendada ja parendada elamistingimusi linnas.

Euroopa roheline pealinna tiitli taotlemisel hinnatakse linnade panust keskkonna parandamiseks järgmise 12 keskkonnavaldkonna ehk indikaatori alusel: kliimamuutused – leevendamine ja kohandumine, kohalik transport, rohealad ja jätkusuutlik maakasutus, loodus ja bioloogiline mitmekesisus, välisõhu kvaliteet, mürakeskkonna kvaliteet, jäätmete ja jäätmemajandus, veekäitlus, reoveekäitlus, ökouuendus ja jätkusuutlik tööhõive, energiatõhusus, integreeritud keskkonnajuhtimine.

Taotluse põhiosa on jaotatud kolme ossa. Iga indikaatori kohta tuleb anda teavet, milles kirjeldatakse linna keskkonnaseisundit, sh kuidas see on muutunud viimase 5–10 aasta jooksul ning linnakeskkonna parandamiseks tehtut ja selle tulemusi. Samuti tuleb anda ülevaade lühi- ja pikaajalistest eesmärkidest ning nende saavutamise meetmetest. Lisainfona tuleb esitada viited eeloleva info töendamiseks ning igas valdkonnas rakendatud tegevuse kohta mõni hea praktikanäide. Taotluses tuleb ära märkida mis tahes asjakohased ebasoodsad mõjud või piirangud, mis võivad keskkonnanäitajaid mõjutada.

„Euroopa roheline pealinn 2016“ konkursi võitis Sloveenia pealinn Ljubljana.

Lemmikloomad linnas

Tallinna Keskkonnaamet hooldab 16t linna rajatud koerte jalutusväljakut. Kõigil väljakutel on ekskremendikastid ja biolagunevad kotid, et oleks mugav oma lemmiku järelt koristada. Linn korraldab koerte jalutusväljakute regulaarset koristamist ja varustamist uute biolagunevate kottidega. Koerte jalutusväljakul saab lisaks rihmata jalutamisele koeri treeningelementidel ka trennida. Julgeoleku ja heakorra huvides ei ole Tallinnas mujal avalikes kohtades lubatud koeri vabalt jalutada.

Alates 1. jaanuarist 2015 on Tallinnas kohustuslik lisaks koertele kiibistada ja lemmikloomaregistrisse kanda ka kassid. See võimaldab kaduma läinud looma kiiremini leida ja korraldada tema koju tagasi jõudmine nii, et see põhjustab loomale võimalikult vähe stressi. 2015. aastal kanti registrisse ligi 2600 kassi ja 1900 koera. Tallinna linnas on alates 2003. aastast registreeritud 13 020 kassi ning 29 500 koera. Kiibistamise aktiivsus on märkimisväärselt suurenenud viimase kolme aasta jooksul, mil Tallinna linnas on korraldatud vastavasisulisi aktsioone. 2013.–2015. aastal on kiibistamise ja registreerimise soodusaktsioonide käigus kokku kiibistatud ja registreeritud 2234 looma. (KKA aastaraamat 2015)

Tallinna lemmikloomapidajale vajalik teave, sh teave koerte jalutusväljakute ja lemmikloomade kiibistamise kohta, on kättesaadav [Tallinna lemmikloomaportaalis](#). Eesti- ja venekeelset portaali on täiendatud ingliskeelse teabega, et teha see kättesaadavaks ka Tallinnas elavatele ja seda külastavatele välismaalastele.

Tallinna kalmistud

Kalmistud on paigad, millel on rahvale muinsuskaitsealine, kultuuriajalooline ja miljööväärtuslik tähtsus. Kalmistud on omalaadsed maastikuarhitektuuri ja ehituskunsti mälestised ning ainsad tasuta vabaõhumuuseumid, mis on alati avatud kõigile huvilistele. Samuti on kalmistud linna rohevõrgustiku oluline osa. Tallinna linna omanduses on Metsakalmistu, Pärnamäe, Pirita, Siselinna, Rahumäe, Hiiu-Rahu ja Liiva kalmistu, mille kogupindala on 330 ha ja millel paikneb u 120 000 hauaplatsi.

Kõik Tallinna kalmistud on muinsuskaitsealused mälestised. 2011. aastal alustas Tallinn hauaplatsi kasutajatega lepingute sõlmimist ning nüüdseks on enam kui poolte kasutajatega allkirjastatud lepingud. Kalmistute veebipõhist infosüsteemi [Haudi](#) on jätkuvalt arendatud, et teha teenuste kasutamine elanikele lihtsamaks ja luua just neid teenuseid, mida kalmistu kasutajad soovivad. Haudi on kodanikuportaali kaudu kasutatav kalmistute infosüsteem, mis on seotud riigi teiste registritega.

6.2. Transport ja teedevõrk

Tallinna linnas korraldab linnatranspordi ja liikluskorralduse arengu planeerimist, suunamist, koordineerimist ja korraldamist ning häireteta, sujuva, võimalikult kiire, ohutu ja keskkonda minimaalselt kahjustava liikluse tagamist **Tallinna Transpordiamet**.

Tallinna Kommunaalameti tegevusvaldkonda kuulub muuhulgas Tallinna linna avalikke teenuseid pakkuvate infrastruktuuriobjektide, sh avalike teede, sildade, tunnelite, viaduktide, avalike objektide välisvalgustuse, jalgratta- ja jalgteevõrgustiku kavandamise, projekteerimise, ehituse, remondi ja hoolduse korraldamine.

Tallinna linnatänavate, jalg- ja jalgrattateede võrk areneb, täieneb ja pikeneb pidevalt (tabel 6.3).

Tabel 6.3. Tallinna linnatänavate võrk [km]

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Linnatänavad	1 010	1 014	1 014	1 017	1 019	1022
Kõvakatttega tänavad	965	970	972	986	990	993
Könniteega tänavad	737	749	759	767	769	797
Valgustatud tänavad	854	861	866	869	876	881
Jalgteed ja jalgrattateed	195	210	218	251	254	259

Allikas: Tallinna Kommunaalamet

Pidevalt kasvab tänavavalgustite ja valgustatud ülekäiguradade arv (tabel 6.4), mis on väga oluline linnaelanike üldise turvalisuse tagamisel.

Tabel 6.4. Tallinna tänavavalgustite ja valgustatud ülekäiguradade arv

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Valgustid	52 400	52 800	53 412	53 899	55 027	55 593	56 074
Turvalised valgustatud ülekäigurajad	216	272	296	327	451	516	560

Allikas: Tallinna Kommunaalamet

„Pargi ja reisi“

Alates 2013. a on Tallinnas rakendunud uuendusmeelne „Pargi ja reisi“ (P&R) süsteem. P&R-süsteemi kasutaja on sõidukijuht, kes pargib sõiduki (sõiduauto või kaubiku) P&R-parklasse ning liigub sihtpunkti ja tagasi ühissõidukiga. P&R-pilet on P&R-parkla ja ühissõiduki kasutamiseks mõeldud elektrooniline sõidupilet, mis ostetakse Ühiskaardi kontol oleva raha eest vahetult enne teenuse kasutamist. P&R-süsteemi saavad samadel tingimustel kasutada nii tallinlased kui ka mittetallinlased ainult isikustatud Ühiskaardiga.

Tallinna ühistransport

Tallinlased, õpilased (kuni 19aastased k.a) ning 65aastased ja vanemad isikud (registreeritud elukoht Eesti Vabariik) saavad alates 2013. a Tallinna ühissõidukites tasuta sõita. Tasuta sõiduks on vajalik isikustatud Ühiskaart. Elroni rongides on sõit tallinlastele linna piires tasuta.

Ühiskaarti ei pea omama:

- koolieelikud;
- alla 3 a lapse saatja;
- puudega laps ja tema saatja;
- sügava puudega 19aastased ja vanemad isikud ja tema saatja;
- sügava või raske nägemispuudega isik ja tema saatja;
- Tšernobõli aatomielektrijaama avarii tagajärgede likvideerimisest osavõtnu;
- represseeritu ja temaga võrdsustatud isik;
- 65aastane ja vanem isik, kelle rahvastikuregistrijärgne elukoht on Eesti Vabariik.

Ühistranspordiseadusest tuleneva sõidusoodustuse õigusega sõitjatele Ühiskaardi omamise ja valideerimise kohustust ei seata, kuid võimalus selleks on jäetud.

Mittetallinlastele (kes ei ole pensioniealine) ja välismaalastele on ühistranspordi kasutamine tasuline.

Üliõpilasele, pensionärile, raske või keskmise puudega 16aastasele või vanemale isikule ning 3 ja enama lapsega pere vanematele kehtib Tallinna ühistranspordis soodushind.

Tallinna ühissõidukiliinide arv suureneb pidevalt ning pikeneb liinide pikkus (tabel 6.5).

Tabel 6.5. Tallinna ühistransport

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liinide arv	69	69	70	71	72	73
Liinide pikkus [km]	744	744	763	781	777	808

Allikas: Tallinna Transpordiamet

Trollide ja trammide arv Tallinna liikluses on vähenenud, kasvanud on uute ja keskkonnasäästlike busside arv (tabel 6.6).

Tabel 6.6. Tallinna ühissõidukite arv (ühtne piletisüsteem)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Buss	299	299	332	354	357	364
Troll	82	82	70	70	64	58
Tramm	52	55	54	53	39	44

Allikas: Tallinna Transpordiamet

6.3. Huvitegevus ja vaba aja veetmise kohad

Tallinna linna haldusterritooriumil asuvad kultuuri- ja huviasutused (tabel 6.7) pakuvad tallinlastele mitmekesiseid võimalusi tegeleda hobide ja spordiga (tabel 6.8).

Tabel 6.7. Tallinna linna haldusterritooriumil asuvate kultuuri- ja huviasutuste arv

	2010	2011	2012	2013	2014–2015
Muuseumid	44	44	52	52	58
Näitusesaaliid ja galeriid	40	40	37	37	40
Virtuaalgaleriid	13	13			
Teatrid	14	14			
Projektiteatrid	19	19			
Projekti- ja repertuaariteatrid			15	22	22
Kinod (sh 1 kinomaja)	6	4	6	7	10
Raamatukogud, raamatukogubuss	26	26	17	17	18
Teadus- ja erialaraamatukogud, sh Eesti Rahvusraamatukogu					24
Kontserdisaalid	13	13	18	18	18
Kultuurikeskused, rahvamajad, vaba aja keskused	14	14	11	11	11
Vanurite sotsiaal- ja huvikeskused	11	11	9	10	
Noorte huvikeskused, -koolid ja -majad	15	15			7
Avatud noortekeskused	13	13	12	14	11
Munitsipaalhuvikoolid			10	10	10
Erahuvikoolid			163	247	247
Kultuuriselts, ühendus					178
Rahvakultuurikollektiiv					610
Tallinna loomaaed	1	1	1	1	1
Tallinna botaanikaaed	1	1	1	1	1
Tallinna raekoda	1	1	1	1	1
Tallinna teletorn			1	1	1
Energia avastuskeskus	1	1	1	1	1
Teaduskeskus AHHA	1	1	1		
Usuliste ühenduste pühakojad	42	42	42	42	42

Allikas: Tallinn arvudes 2015

Tabel 6.8. Rahvakultuuri harrastajate arv

		2010	2011	2012	2013	2014
Tallinn	Valdkonnad kokku	14 883	15 255	15 244	15 244	15 277
	Koorimuusika	10 372	10 093	10 082	10 082	10 088
	Rahvatants	2 039	2 456	2 456	2 456	2 486
	Harrastusteater	713	781	781	781	781
	Puhkpillimuusika	568	610	610	610	595
	Käsitöö	299	299	299	299	299
	Rahvamuusika	215	264	264	264	264
	Folkloor	93	162	162	162	174
	Muu vokaalmuusika	124	151	151	151	151
	Muu valdkond	460	439	439	439	439

Allikas: Eesti Statistikaamet

Spordiharrastajate arv spordiorganisatsioonides nii meeste kui ka naiste hulgas eri vanuserühmades on langenud (tabel 6.9).

Tabel 6.9. Tallinna spordiharrastajate arv

	Tallinn	2010	2011	2012	2013	2014
Kõik vanused						
	Mehed	30 336	32 378	31 152	35 404	33 349
	Naised	25 173	20 576	20 721	26 207	22 268
20aastased ja vanemad						
	Mehed	14 131	14 486	12 006	15 099	12 567
	Naised	13 693	8 242	7 460	12 461	9078
19aastased ja nooremad						
	Mehed	16 205	17 892	19 146	20 305	20 773
	Naised	11 480	12 334	12 261	13 746	13 190

Allikas: Eesti Statistikaamet

Tabel 6.10. Tallinnalt toetust saavate spordiklubide arv

	Tallinn	Haabersti	Kesklinn	Kristiine	Lasnamäe	Mustamäe	Nõmme	Pirita	Põhja-Tallinn
2015	137	16	34	12	23	12	15	14	8
2014	137	14	30	11	24	13	14	12	7
2013	135	11	39	9	28	9	14	8	7
2012	156	14	41	13	34	11	15	12	11
2011	170	14	42	12	35	16	15	12	11
2010	176	18	46	12	42	18	14	12	14

Allikas: Tallinna Spordi- ja Noorsooamet

Tabel 6.11. Tallinna spordibaaside ja –rajatiste arv

	Tallinn	Haabersti	Kesklinn	Kristiine	Lasnamäe	Mustamäe	Nõmme	Pirita	Põhja-Tallinn
2014									
Spordisaal	277	31	74	23	56	30	21	9	33
Staadion	64	7	14	4	12	11	7	3	6
Ujula	39	12	7	2	11	2	1	3	1
Välispalliväljak	100	10	16	13	19	12	11	7	12
Jäähall, uisuväljak	5	1	1		2			1	
Tennisekeskused	10	1	3	2	2		1	1	
Muud	41	5	7	6	5	3	6	6	3
2009–2012									
Spordisaal	160	21	39	13	27	21	11	7	21
Staadion	64	7	14	4	12	11	7	3	6
Ujula	40	13	8	2	9	2	2	3	1
Välispalliväljak	103	11	14	17	20	12	11	6	12
Jäähall, uisuväljak	5	1	1		2			1	
Muud	56	12	11	5	5	2	8	10	3

Allikas: Tallinna Spordi- ja Noorsooamet

Terviseliikumisprogrammi „Tallinn liigub!“ eesmärk on pöörata tähelepanu liikumise vajalikkusele igas vanuses ja seeläbi suurendada liikumisharrastajate osakaalu – et iga tallinlane liiguks vähemalt **60 minutit iga päev**. Programmi üritused (tabel 6.12) on mõeldud eri vanuses ja treenitusega elanikele (lapsed, noored, täiskasvanud, eakad), pakkudes tallinlastele liikumisharrastusega tegelemise võimalusi (kepinkond, jooks, orienteerumine, jalgrattasõit, rulluisutamine, suusatamine jne).

Tabel 6.12. Terviseliikumisprogrammi „Tallinn liigub“ ürituste arv

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Üritused	224	235	225	260	260	295

Allikas: Tallinna Spordi- ja Noorsooamet

Tallinna Spordi- ja Noorsooameti andmetel on Tallinna terviseradade pikkus kokku 45,5 km. Tallinna haldusalas on Nõmme-Harku viis erineva pikkusega valgustatud terviserada, Pirita Spordikeskuse kolm valgustatud terviserada, Ilmarise terviserada, Järve metsapark ja Stroomi metsapark.

6.4. Tervist edendavad töökohad

Tervisedendus töökohtadel on alguse saanud kodanikuliikumisenä 1970ndate teisel poolel Põhja-Ameerikas. 1996. aastast tegutseb Euroopa tervist edendavate töökohtade võrgustik ENWHP (European Network for Workplace Health Promotion).

Üle poole Eesti haiguskoormusest langeb tööealisele elanikkonnale, mis väljendub nii haiguse tõttu kaduma läinud töötundides, varajases pensionilejäämises ja töövõimetuses kui ka tööealise elanikkonna suures suremuses.

Töölase ja ühiskondliku edu oluline alus on hea tervis. Tööealiste inimeste ebaterved eluviisid, halb tervises seisund ja varajane suremus ei võimalda kasutada täielikult tööjõu potentsiaali, mõjutades negatiivselt elukvaliteeti, tööjõu pakkumist ja töötaja produktiivsust.

Viimaste aastakümnete jooksul on arusaam tervislikust töökohast väga palju edasi arenenud. Kui esialgu mõisteti selle all vaid füüsiliselt turvalist keskkonda, siis tänapäeval hõlmab see ka töötajate tervislikku eluviisi ja sotsiaalpsühholoogilisi tegureid (nt töökorraldus). Nii mõistetakse tänapäeval töökohal tervise edendamist eelkõige kui tervist väärtustava ja tervislike eluviise soodustava keskkonna loomist. Oluline on, et sellesse panustavad aktiivselt nii tööandja kui ka töötajad.

Peamised tegevussuunad:

- füüsilise, vaimse ja sotsiaalse töökeskkonna parendamine;
- töötaja tervise edendamine;
- organisatsiooni kui terviku arendamine;
- paikkonnapõhise tervisealase koostöö toetamine;
- sotsiaalse vastutuse jagamine.

Tallinnas kasvas tervistedendavate töökohtade (TET) võrgustikuga liitunud ettevõtete arv pidevalt 2014. aastani (tabel 6.13). Arvu languse taga on osade ettevõtete majandusliku tegevuse lõppemine. Eestis on kokku 240 TET-võrgustikuga liitunud ettevõtet või organisatsiooni.

Tabel 6.13. Tervist edendavate asutuste arv Tallinnas

	2006	2011	2012	2013	2014	2015
Tervist edendavad töökohad	30	106	121	128	137	127

Allikas: Tervise Arengu Instituut

Tiitel „Tallinna tervisesõbralik töökoht“

Alates 2013. a tunnustatakse tervistedendavate töökohtade võrgustikku kuuluvaid Tallinna linna ettevõtteid oma personali ja linna elanike tervise edendamisesse panustamise eest.

6.5. Kuriteod

2014. aastal registreeriti Tallinnas kokku 15 386 kuritegu (tabel 6.14). Kõige rohkem registreeriti kuritegusid Kesklinnas ja Lasnamäel, sellele järgnesid Põhja-Tallinn, Mustamäe, Haabersti, Kristiine, Nõmme ja Pirit.

2014. aastal registreeriti Tallinnas 2350 isikuvastast kuritegu, neist 1943 kehalist väärkohtlemist ja 97 süütegu perekonna ja alaealiste vastu. Rahvatervisevastaseid kuritegusid registreeriti 557 ja varavastaseid kuritegusid 9426. Registreeriti 31 vägistamist.

Enam on kehalisi väärkohtlemisi registreeritud Lasnamäel ja Kesklinnas. Kõige rohkem varavastaseid kuritegusid sooritati Kesklinnas, Lasnamäel, Põhja-Tallinnas ja Mustamäel.

Rahvatervisevastaseid kuritegusid registreeriti kõige enam Lasnamäel, Kesklinnas ja Põhja-Tallinnas.

Perekonna ja alaealiste vastu suunatud kuritegusid registreeriti kõige rohkem Lasnamäel ja Mustamäel.

Tabel 6.14. Registreeritud kuritegude arv

	2010	2011	2012	2013	2014
Kuriteod kokku					
Tallinn	20 035	16 906	17 022	16 686	15 386
Harjumaa	24 105	20 526	20 685	20 235	18 761
Eesti	48 340	42 567	40 816	39 585	37 787

Allikas: Eesti Statistikaamet, Justiitsministeerium

Põhja prefektuuri andmetel on tänavakuritegude arv aastatega vähenenud. Kui 2010. aastal registreeriti Tallinnas 7488 tänavakuritegu, siis 2014. aastal 5090. Enim tänavakuritegusid registreeriti 2014. aastal Kesklinnas, Lasnamäel, Põhja-Tallinnas ja Mustamäel.

6.6. Tulekahjud ja tules hukkunud

Tulekahjude ja tulekahjus hukkunute (tabel 6.15) ning muude päästesündmuste arv (tabel 6.16) Tallinnas püsib kõrge.

Tabel 6.15. Tulekahjude ja tulekahjudes hukkunute arv Tallinnas

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Tulekahjud	1 667	1 786	1 384	1 566	1 731	1515
Tulekahjus hukkunud	10	8	7	6	9	10

Allikas: Eesti Statistikaamet, Eesti Päästeamet

Tabel 6.16. Päästeteenistuse registreeritud sündmused

		2011	2012	2013	2014	2015
Tallinn	Abitus seisundis loom või lind	693	484	458	439	462
	Liiklusõnnetuse paika	131	147	106	192	278
	Tehniline abi	119	139	144	155	230
	Loodusjõududest põhjustatud sündmus	180	93	163	72	228
	Naftasaadustega saastumine	178	155	182	193	201
	Õnnetus veekogul	33	29	43	34	28
	Kemikaalidega saastumine	12	33	17	25	23
	Pommiähvardus	11	8	9	10	11
	Ekslik väljakutse	802	697	658	853	1400
	ATS valetade	867	897	833	920	866
Harjumaa	Tulekahju	2 527	1 964	2 261	2 545	2 268
Eesti	Tulekahju	6 321	4 973	5 745	6 871	5 516

ATS – automaatne tuletõrjesignalisatsioonisüsteem

Allikas: Eesti Statistikaamet, Eesti Päästeamet

6.7. Kõrgendatud riskiga objektid

Kõrgendatud riskiga objektidest on Tallinnas registreeritud:

a) 3 A-kategooria suurõnnetuse ohuga ettevõtet:

- Propaan AS, Gaasi 6, ohtlik kemikaal: propaan/butaan – ohuala välispiir 600 m;
- Dekoil OÜ, Kopli 103b, ohtlik kemikaal: masuut/diislikütus – ohuala välispiir 800 m;
- Maardu Terminal AS, Nõlva 13, ohtlik kemikaal: rasked kütteõlid / bensiin / diislikütus – ohuala välispiir 369 m;

b) 6 B-kategooria suurõnnetuse ohuga ettevõtet:

- ASi Tallinna Vesi veepuhastusjaam, Järvevana tee 3, ohtlik kemikaal: kloor – ohuala välispiir 2700 m;
- OÜ Krimelte, Suur-Paala 10, ohtlik kemikaal: isobutaan/propaan/dimetüüleeter – ohuala välispiir 405 m;
- Recticel OÜ, Peterburi tee 48a, ohtlik kemikaal: tolueendiisotsüanaat – ohuala välispiir 500 m;
- Norma AS, Laki 14, ohtlik kemikaal: kroomtrioksiid/soolhape/seebikivi – hoonesisene;
- BLRT Transiit OÜ, Kopli 103, ohtlik kemikaal: ammoniumnitraatväetis – ohuala välispiir 940 m;
- AS Tallinna Küte, Kadaka tee 181, ohtlik kemikaal: kerge kütteõli – ohuala välispiir 38 m;

c) 22 ohtlikku ettevõtet, sh 6 kütusetanklat. Tanklate eriti ohtlik ala on 50 m.

Tallinna ohtlike ettevõtete puhul võivad hädaolukorran viia järgmised juhtumid:

- mahuti põleng terminalis;
- vallitatud alasse voolanud kütuse süttimine terminalis;
- suurtulekahju terminali raudteesisternide laadimisestakaadil;
- plahvatus terminali raudteesisternide laadimisestakaadil;
- väljavoolanud kütuse merre sattumisega kaasnev keskkonnareostus;
- ammoniumnitraadi plahvatus hoidlas;
- mürgise gaasipilve laialihajumine õnnetuskohalt.

Tallinna suurõnnetusohuga ettevõtted paiknevad tihedalt asustatud kesklinnast väljaspool. Sellest hoolimata veetakse nende ettevõtete tootmisega seotud ohtlikke aineid läbi linna tihedalt asustatud piirkondade.

Tallinnas on paigaldatud manuaalselt käivitavad häiresignaalid 15-le ohtlikke kemikaale käitlevale ettevõttele ja kuuele tuletõrjekomandole.

Tallinna Linnavalitsuse 21. detsembri 2005 määrusega nr 125 „Tallinna linnas ohtlike veostega sõidukite liikluse piiramine“ kehtestati Tallinna linnas ohtlike veostega (bensiin, diislikütus, propaan, dimetüüleeter, ammoniumnitraat jne) sõidukitele liikumiskeeld tööpäeviti kellaaegadel 7–9 ja 17–19. Lisaks on Tallinna Transpordiamet selle määruse täitmiseks paigaldanud ohtlike veostega sõidukite liikluse piiramiseks Tallinna linna sissesõiduteedele vajalikud liikluskorraldusvahendid.

Tallinna Linnavalitsuse 25. märtsi 2009 korraldusega nr 475-k „N₂ ja N₃ kategooria mootorsõidukite liiklusmarsruudid Tallinna linnas“ kehtestati Tallinna haldusterritooriumil N₂- ja N₃-kategooria mootorsõidukitele liiklemiseks lubatud marsruudid ning Tallinna Transpordiametile kohustus paigaldada selleks täiendavaid liikluskorraldusvahendeid.

6.8. Juhtumikorraldusskeemide olemasolu

„Tallinna riskianalüüsis 2014“ analüüsitakse hädaolukorda (kokku 21 hädaolukorda) põhjustavaid linna riske (kokku 46 riski) ning linna tehnovõrkude ja Ülemiste sõiduteetunneli suurõnnetusi põhjustavaid riske (kokku 6 riski). Oluliseks tuleb pidada asjaolu, et linna riskidega seotud ohud kattuvad riiklike hädaolukordadega seotud ohtudega.

„Tallinna riskianalüüsi 2014“ tulemuste kohaselt olid 52st analüüsitud riskist 6 väga kõrged, 24 kõrged, 21 keskmised ja 1 madal.

6 väga kõrget riski:

- bakteriaalsete või viirusnakkuste levik riigis või sissetoomine välisriigist;
- õnnetus tankeriga või keskkonnaohtliku laevaga Soome lahel;
- õnnetus reisi- või kaubalaevaga Soome lahel;
- mürgiste, narkootiliste või psühhotroopsete ainete tarbimine;
- ohtlike ainetega toimuva õnnetuse korral mürgiste gaaside sissehingamine;
- rannikuala reostus Soome lahe reostuse tagajärjel.

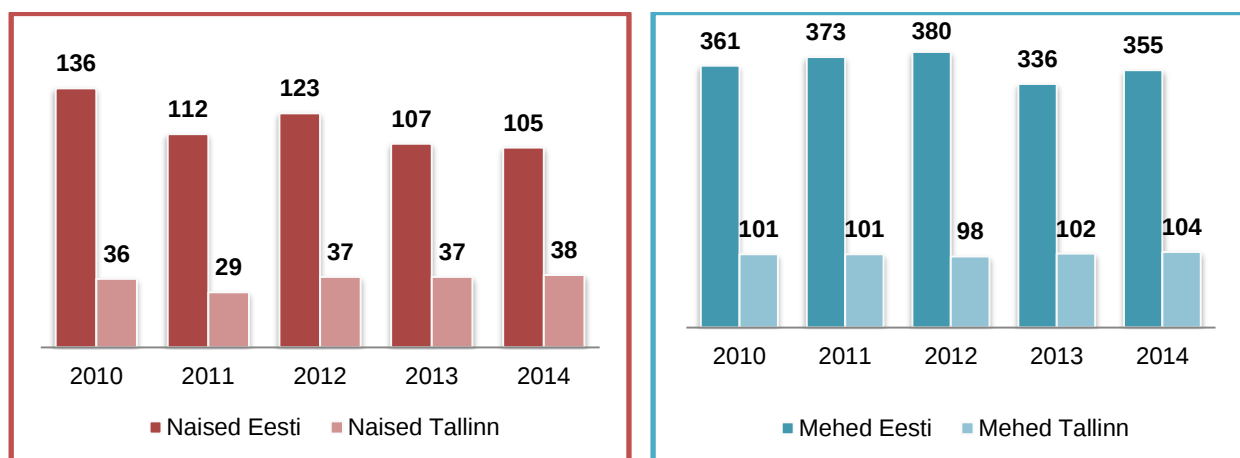
Hädaolukorra seaduse kohaselt juhib hädaolukorra lahendamist hädaolukorra lahendamise plaanis määratud riigiasutus. Tallinna linn osaleb hädaolukorra lahendamisel järgmiselt:

- 1) nõustab kohalike olude osas päästeasutust või Politsei- ja Piirivalveametit;
- 2) abistab päästeasutust või Politsei- ja Piirivalveametit hädaolukorra lahendamisel;
- 3) osaleb evakueerimise läbiviimisel;
- 4) tagab evakueeritute transpordi ja paigutamise, sh olmetingimused ja toitlustamise;
- 5) koondab ja annab regulaarselt päästeasutusele ning Politsei- ja Piirivalveametile infot elutähtsate teenuste toimepidevuse seisust.

Tulenevalt hädaolukorra seaduse § 5 lõikest 1 on Tallinna Linnavalitsus moodustanud oma haldusterritooriumil alaliselt tegutseva kriisikomisjoni. Tallinna kriisikomisjoni eesmärk on korraldada linna haldusterritooriumil kriisireguleerimisalaste ülesannete täitmist.

6.9. Kohaliku omavalitsuse alkoholipoliitika

Alkoholist põhjustatud surmade arv püsib suur (joonis 6.1).

Allikas: Tervise Arengu Instituut

Joonis 6.1. Alkoholist põhjustatud surmade arv

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi majandusregistri andmetel tegutseb Tallinnas (seisuga 2. juuni 2016) 582 alkoholiga kauplevat ettevõtet – 347 toitlustamise, 148 jaekaubanduse ja 87 hulgikaubandusega tegelevat ettevõtet.

1. juulil 2015 jõustusid lisaks [alkoholiseaduse](#) muudatustele ka muudatused Tallinna Linnavolikogu 18. septembri 2008 määruses nr 30 „[Alkohoolse joogi jaemüügi ja alkoholi reklaami kitsendused](#)”.

Kehtima hakkas nõue, et kangeid alkohoolseid jooke võib müüa kauplustes, mille üldpind on vähemalt 150 ruutmeetrit senise 75 ruutmeetri asemel. Kange alkohoolne jook on etanoolisisaldusega üle 22 mahuprotsendi. Kaupluse üldpind on kaupluse kasutuses olev kogu pind ehk müügisaali, lao-, personali- ja abiruumide pind kokku. Kaupluse kasutatavad mitteiluruumid peavad asuma samal aadressil ning olema omavahel ühendatud nii, et neid kasutatakse reaalselt kaupluse tegevuseks. Ei ole aktsepteeritav, et üldpinna hulka arvatakse näiteks kõrvalmajas asuv keldriruum. Üldpinna suurust on võimalik tõendada üürilepingu, müügilepingu ning hoone ruumide plaaniga, millest nähtub kaupluse kasutuses olevate mitteiluruumide kogupind.

Määruses kehtestati, et alkohoolset jooki ei ole lubatud müüa kauplustes, mille sissepääs asub vähem kui 50 meetri kaugusel põhikooli, gümnaasiumi või kutseõppeasutuse peasissepääsust.

Tankla kaupluses või tankla lähedal asuvast kaupluses ei saa müüa kangeid alkohoolseid jooke, kui kaupluse sissepääs asub vähem kui 15 meetri kaugusel lähimast tankurist.

Juba 2008. aasta algusest jõustus nõue, et spordiüritustel on alkohoolse joogi jaemüük lubatud üksnes eraldi piiratud alal asuvas müügikohas ning seal ei ole lubatud müüa muud kaupa. Juba varem kehtis nõue, et väljaspool siseruume toimuval avalikul üritusel ja spordiüritusel võib müüa ainult lahjasid ja vähese etanoolisisaldusega jooke. Kangete, st üle 22mahuprotsendilise etanoolisisaldusega jooke ei ole seal lubatud müüa.

Kehtima jäid senised kitsendused, millest olulisim on nõue, et välikohvikutes ja -terrassidel saab alkohoolseid jooke serveerida ainult sama toitlustusettevõtte siseruumist ehk välja ei või paigaldada õllekraane või laudu pakutavate jookidega. Suletud tarbijapakendis alkohoolset jooki ei tohi toitlustus- või majutusettevõttest välja viimiseks müüa.

Kirjeldatud muudatused on vastu võetud 2014. aasta novembri lõpus eesmärgiga korrastada linnavolikogule antud võimaluste piires Tallinna üleküllastatud alkoholi jaekaubandusturgu. Kauplused ja toitlustusärid peavad asuma ruumides, mille kasutusotstarve vastab majandus- ja taristuministri 2. juuni 2015 määrusega nr 51 kinnitatud „[Ehitise kasutamise otstarvete loetelule](#)”.

7. TERVISETEENUSED

7.1. Terviseeteabe kättesaadavus

Terviseeteave on kättesaadav [Tallinna veebilehel](#) lingi „[Abi, hoolekanne ja tervis](#)“ alt.

Lingi „Abinumbrid“ all on infonumbrid: mürgistusteabeliin, perearsti nõuandetelefon, eluliini usaldustelefon jms.

Lingi „Arstiabi ja tervishoid“ all on info Tallinna linna apteekide, perearstide, hambaravi, haiglate, õendusabi, linna tervisedenduse jms kohta.

Lingi „Sotsiaalhoolekanne“ alt leiab eakatele, lastele ja erivajadustega inimestele vajaliku teabe.

7.2. Nõustamisteenuste olemasolu ja kättesaadavus

Nõustamisteenuste kontaktid on kättesaadavad [Tallinna veebilehel](#) lingi „[Abi, hoolekanne ja tervis](#)“ alt „[Abinumbrid](#)“.

Sealt on leitavad järgmiste nõustamisliinide numbrid: perearsti nõuandetelefon, usaldustelefon, uimasti info- ja nõustamistelefon, MTÜ Ohvriabi, Eluliini usaldustelefon, usaldustelefon Lapse Mure, noorte usaldustelefon, Kesklinna Lastepolikliniku laste ja noorte nõustamiskeskus, Tallinna psühholoogiline kriisiabi, Tallinna Laste Tugikeskus, mänguriliin, laste abitelefon, vaegnägijate usaldustelefon.

Tallinna linn pakub nõustamist ja abi järgmistes valdkondades:

- arhiiv
- avalik kord
- ettevõtlus, kaubandus ja reklaam
- haridus
- heakord ja haljastus
- keskkonnakaitse
- kultuur
- linnajuhtimine
linnamajandus
- linnaosad
- linnaplaneerimine
- muinsuskaitse ja miljööalad
- noorsootöö
- perekond ja rahvastik
- sotsiaalhoolekanne
- sport
- teed ja tänavad
- tehnovõrgud
- tervishoid
- turism
- ühistransport ja liiklus

Info teenuste sisu ja pakkujate kohta on kättesaadav aadressilt http://www.tallinn.ee/teenused#valdkond_26.

7.3. Tervishoiuteenused

Tervishoiuteenuste loetelu on leitav [Tallinna veebilehe](#) lingi „Teenused“ all [tervishoiuvaldkonnas](#).

Tallinnas osutatavad tervishoiuteenused võib jaotada kolme rühma:

- ravimine (apteegi öövalveteenus, koduõendusteenus, laste eriarsti visiiditasu osaline kompenseerimine, ravikindlustusega hõlmamata isikute ravi);
- muud tervishoiuteenused (asendus- ja võõrutusravi opiaatsõitlastele, esmaabikoolitus, haigestumist ennetavad tegevused, eakate haigete transport, nõustamisteenused, ülelinnalsed tervistendavad üritused jms);
- toetused (retseptiravimite osaline toetamine, terviseprojektide toetamine jms).

Linna raviasutustes ei pidanud lapsed 2015. aastal eriarsti juurde suunatuna tasuma visiiditasu täies ulatuses. Seepärast eraldati linna eelarvevahenditest raviasutustele 210 000 eurot saamata jäänud tulu osaliseks kompenseerimiseks.

Ennetamaks õnnetusjuhtumeid lastega linna supelrandades, varustati seal viibivad väikelapsed randmepaeltega, millel on vanemate kontaktandmed. Kõik munitsipaalkoolidesse astuvad esimeste klasside õpilased said õppeaasta alguseks kingituseks helkurvestid.

Linnavalitsus koos linnavolikoguga on pööranud suurt tähelepanu sündimuse toetamisele. Alates 1998. aastast antakse Tallinna elanikuks registreeritud vanematele lapse sünni korral sünnitusmajast imiku hoolduspakk.

Tabel 7.1. Tervishoiutöötajad

		2013
Arstid		
	Arv	2 004
	Kordaja 100 000 elaniku kohta	487,5
Hambaarstid		
	Arv	581
	Kordaja 100 000 elaniku kohta	141,3
Õed		
	Arv	3 172
	Kordaja 100 000 elaniku kohta	771,7
Ämmaemandad		
	Arv	207
	Kordaja 100 000 elaniku kohta	50,4
Hooldajad		
	Arv	1 310
	Kordaja 100 000 elaniku kohta	318,7

Allikas: Tervise Arengu Instituut

Tabel 7.2. Perearstid

Tallinn	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Perearstide arv	260	261	263	263	268	268
Inimeste arv perearstinimistutes	469 167	471 488	478 674	471 155	466 108	459 426

Allikas: Tervise Arengu Instituut

Tabel 7.3. Tallinna haiglate ravivoodite arv omanikuliigi järgi

	Voodikohad	2010	2011	2012	2013	2014
Avalik sektor						
	51–150	0	0	0	0	0
	151–300	1	1	1	1	1
	Üle 300	3	3	3	3	3
Erasektor						
	Kuni 50	3	3	3	3	3
	51–150	1	1	2	2	2

Allikas: Tervise Arengu Instituut

Aastatega on suurenenud elanike rahulolematuse arstiabi, eriti eriarsti- ja hambaarstiabi kättesaadavusega (tabel 7.4).

Tabel 7.4. Hinnang arstiabi kättesaadavusele [%]

			2010	2011	2012	2013	2014	2015
Harjumaa	Probleeme polnud							
		Perearstiabi	97,7	96,4	96,9	96,5	95,2	96,1
		Eriarstiabi	94,6	91,5	89,5	88,5	84,4	82,4
		Hambaarstiabi	97,0	92,0	92,0	91,7	90,7	87,5
	Ei saanud vajaduse korral arstiabi							
		Perearstiabi	2,3	3,6	3,1	3,5	4,8	3,9
		Eriarstiabi	5,4	8,5	10,5	11,5	15,6	17,6
		Hambaarstiabi	3,0	8,0	8,0	8,3	9,3	12,5

Allikas: Eesti Statistikaamet

8. TALLINLASTE RAHULOLU LINNAGA

Sotsiaal- ja turu-uuringute firma Saar Poll tegi 2015. aasta sügiskul Tallinna Linnakantselei tellimisel tallinlaste seas küsitluse, mille peamine eesmärk oli saada ülevaade pealinlaste hinnangutest Tallinna linna avalikele teenustele. Uuringus käsitleti põhjalikumalt järgmisi valdkondi: elukeskkond tervikuna, turvalisus, alkoholi tarbimine ja müük, liikumine ja transport, infotehnoloogiliste vahendite kasutamine ning turism Tallinnas. Suulise intervjuu vormis ja paberankeedi abil küsitleti 1501 vähemalt 15aastast pealinlast. Uuringu tulemuste täisversioon on kättesaadav aadressil <http://uuringud.tallinnlv.ee/document.aspx?id=11555>.

Valik tulemusi

- Veidi alla poole (43%) uuringus osalenutest on kogenud viimase 12 kuu jooksul mingit laadi rahalisi raskusi: hädavajalikeks suuremateks väljaminekuteks ei ole olnud piisavalt raha ühel kolmandikul Tallinna elanikest, pea igal kümnendal Tallinna elanikul pole sageli olnud piisavalt raha toidu ja esmatarbekaupade ostmiseks või kommunaalteenuste eest tasumiseks ning on esinenud probleeme võlgade ja laenude tagasimaksmisega.
- Uuringu tulemused näitavad, et enamik vastajatest on Tallinna elukeskkonnaga rahul. Nii Tallinna kui ka oma linnaosa elukeskkonnaga on rahul või pigem rahul 90% elanikest, sealhulgas on rohkem neid, kes annavad elukeskkonnale hinnangu „pigem rahul“. Peaaegu iga kolmas tallinlane on väga rahul nii Tallinna kui ka oma linnaosa elukeskkonnaga.
- Tallinna kui elukeskkonnaga on kõige rahulolevamad Pirita/Merivälja elanikud ning oma linnaosaga on kõige enam rahul Nõmme ning Pirita/Merivälja elanikud.
- Nii oma linnaosa kui ka Tallinnaga üldiselt on kõige vähem rahul Põhja-Tallinna elanikud.
- Oma linnaosas on tallinlased kõige enam rahul elamute välisilmega – 85% vastajatest on sellega pigem rahul või väga rahul.
- Kõige rahulolematumad on vastajad avalike tualettruumide piisavusega oma linnaosas.
- Üle poole Tallinna elanikest on rahul oma linnaosa avalike mänguväljakute seisukorra (65%) ja piisavusega (61%); avalike saunade ja ujulate seisukorraga (55%); turgude seisukorra (62%) ning piisavusega (63%).
- Kõige enam ollakse oma linnaosas rahul tänavanimede ja majanumbrite tähistusega (82%); magistraalteede seisukorraga (78%); liikluse olukorraga jalakäija seisukohast (78%); magistraalteede hooldamisega talvel (76%).
- Kõige enam rahulolematust esineb valdkondades, mis puudutavad kvartalisestest sõiduteede seisukorda, kvartalisestest sõiduteede hooldamist talvel, autode parkimise korda kodu juures ning kõnniteede hooldamist talvel.
- Kõige enam töid tallinlased välja, et nad tunnevad puudust parklatest ja avalikest saunadest – iga kümnes vastaja tunneb just nendest puudust.
- Enamik vastajaid (90%) tunneb ennast oma linnaosa avalikes kohtades üldiselt turvaliselt. Sealjuures domineerib hinnangu „küllaltki turvaliselt“ andnute osakaal ning oma linnaosas tunneb end täiesti turvaliselt vaid ligi iga viies vastaja.
- 37% tallinlastest või nende pereliikmetest on oma linnaosas viimase 12 kuu jooksul kokku puutunud vähemalt ühe uuringus käsitletud kuritegevuse liigi või ebameeldivusega.
- Kuritegevuse või muude ebameeldivustega kokku puutunud elanikke on kõige rohkem Põhja-Tallinnas (53%) ning Nõmmel (51%).
- Kõige turvalisemateks linnaosadeks osutuvad Mustamäe, Lasnamäe ning Pirita/Merivälja, kus valdav osa vastajatest ei ole kokku puutunud ühegi käsitletava kuritegevuse liigi või muu ebameeldivusega (Mustamäel vastavalt 76% vastajatest ning Lasnamäel ja Pirital/Meriväljal 71% ei oma vastavat kokkupuudet).
- Uuringus osalejatest 78% on enda ja oma leibkonna ning vara kaitsmiseks võtnud ette vähemalt ühe uuringus käsitletud viisi turvalisuse suurendamiseks. Valdav osa (71%) tallinlastest on paigaldanud oma kodule turvaukse.

- Uuringu tulemuste analüüsimise käigus selgus, et viimase 12 kuu jooksul on ükskõik milliseid alkohoolseid jooke tarbinud 70% 18aastastest ja vanematest pealinlastest.
- Enamik pealinlastest (94%), kes on viimase 12 kuu jooksul alkoholi ostnud, on seda teinud vähemal või suuremal määral kaubanduskeskustest või supermarketitest.
- 66% noortel on palutud alkoholi ostes näidata isikut tõendavat dokumenti, samas kui 34% 18–29aastastel noortel ei ole alkoholi müügikohtades mitte kunagi dokumenti küsitud.
- Vaid 2% Tallinna elanikest leidis, et alkohoolseid jooke müüvaid kauplusi on liiga vähe, veidi üle poole (54%) aga arvas, et neid on parajalt, ning üle kolmandiku (37%) vastajate arvates on neid liiga palju.
- Veidi üle poole vastajatest (56%) arvas, et alkohoolsete jookide müümine tanklakauplustes ei tohiks olla lubatud.
- Valdaval osal tallinlastest asub alkohoolseid jooke müüv kauplus alla 30minutilise jalutuskäigu kaugusel ning 65% pealinlastest asub see alla 10minutilise jalutuskäigu kaugusel.
- Praegu kehtiva alkoholimüügi vanusepiirangu tõstmist pooldab natukene üle poole (55%) tallinlastest.
- Enamik tallinlasi (74%) on nõus sellega, et kohalikul omavalitsusel peaks olema õigus piirata oma territooriumil alkoholi müüvate toitlustus- ja meelelahutusasutuste lahtiolekuaegu.
- Kõige enam kasutatav liikumisviis tallinlaste seas on siiski ühistransport – ligi pooled (49%) elanikud kasutavad tööle, kooli või muude peamisesse sihtkohta jõudmiseks ühistransporti. Ühistranspordi kasutajaid on enim nooremate (15–19aastaste) ning vanemate (75aastaste ja vanemate) seas.
- Probleemidest Tallinna ühistranspordis on kõige enam mainitud ühissõidukite liiga suurt täituvust (16%), sõidukite vähest puhtust (15%) ning seda, et need ei käi piisavalt sageli (14%).
- 93% tallinlastest hindab oma kodulinna külalislahkeks!

II. POSITIIVSED MUUTUSED TALLINLASTE TERVISES, PROBLEEMVALDKONNAD JA SEKKUMISVAJADUSED

1. POSITIIVSED MUUTUSED JA PROBLEEMVALDKONNAD

1.1. Positiivsed muutused

- Alla üheaastaste laste suremus on Eestis tervikuna vähenenud.
- Pidevas langustrendis on abortide arv.
- Tallinna meeste eluiga on 1,7 aastat kõrgem Eesti keskmisest.
- Tallinlaste keskmine vanus on 10 aastaga tõusnud 0,7 aastat (2015. a 41,1 aastat).
- Loomulik iive on Tallinnas pärast mõningast langust jälle tõustrendis.
- Laste arv Tallinna lasteaedades ja üldhariduskoolides on pidevas tõusutrendis.
- Tõusnud on sigareti esmakordse proovimise vanus ja mitte kunagi sigaretti proovinute arv.
- Huuletubaka populaarsus noorte hulgas on vähenenud, seda eriti tüdrukute seas.
- Tõusnud on esimest korda alkoholi proovinud õpilaste vanus ja mitte kunagi alkoholi proovinute arv.
- Eelmise perioodiga (2006–2010) võrreldes on koolisööklate tase ühtlustunud. Koolitoit on kuu arvestuses enamasti mitmekülgne kõigis koolides, erinevus kooliti on vähenenud.
Positiivne on lasteaedade menüüde muutumine lapsedõbralikumaks, menüüsse on võetud palju uusi ja tervislikke roogasid, lastele tutvustatakse uusi maitseid ja toidukombinatsioone. Tunduvalt enam pakutakse värsked puu- ja köögivilju.
- 59% Tallinna lasteaedadest kuulub TEL-võrgustikku.
- 60% Tallinna üldhariduskoolidest kuulub TEK-võrgustikku.
- 127 Tallinna ettevõtet kuulub TET-võrgustikku (Eestis on kokku 240 TET-võrgustikuga liitunud organisatsiooni).
- Igapäevasuitsetajate arv 16–64aastaste meeste ja naiste seas on pidevas languses.
- 16–24aastaste naiste seas on vähenenud kanepi tarvitamine.
- 16aastased ja vanemad tallinlased on kõrgema tervise enesehinnanguga kui Eestis keskmiselt.
- Igapäevaseid tervisespordiharrastajaid on Tallinna meeste ja naiste seas aina rohkem.
- Kergete tööõnnetuste osakaal kogu tööõnnetuste arvust on viimase viie aasta jooksul kasvanud, mis viitab tööõnnetuste varjamise vähenemisele.
- Pidevalt laieneb nii laste kui ka täiskasvanute tervist ja turvalist arengut toetavate mänguväljakute ning kergliiklusteede võrgustik.
- Alates 2011. a on Tallinnas pidevalt langenud töötuse määr.
- Tallinlaste keskmine brutopalk tõuseb pidevalt ja on suurem kui Eesti keskmine.
- Tööhõive määr on Tallinnas Eesti keskmisest kõrgem.
- Tähtsamatest muutustest võib välja tuua uute trammide, elektri- ja diiselseisrongide soetamise, mis alandab Tallinna mürataset.
- Keskkonnahariduse edendamine on peamiste prioriteetide hulgas. Tallinn pürgib Euroopa roheliseks pealinnaks.
- Kõik tallinlased, kuni 19aastased (k.a) õpilased ning 65aastased ja vanemad inimesed (registreeritud elukoht Eesti Vabariik) saavad sõita Tallinna ühissõidukites tasuta. Tasuta sõiduks on vajalik isikustatud Ühiskaart.
- Tallinn tegeleb jõuliselt alkoholipoliitikaga, et vähendada alkoholi kättesaadavust ja alkoholist põhjustatud kahjusid elanike hulgas.
- Liiklusõnnetused joobes mootorsõidukijuhi osalusel on vähenenud.

- Alates 2006. aastast on pealinlaste rahulolu Tallinna kui elukeskkonnaga vähehaaval paranenud.
- Üle poole linlastest on rahul linna infrastruktuuri ja rajatistega: ühistransport, tervishoiuteenused, spordi- ja kultuurirajatised, tänavate ja hoonete seisukord naabruskonnas, avalik linnaruum, kaupluste kättesaadavus ning koolid ja haridusasutused.
- Tallinlased hindavad positiivseks rohealade olukorda, rahul ollakse õhu kvaliteedi ja puhtuse ning müratasemega.
- Tallinnas kokku on turvatunne oma linnaosas 2012. aastaga võrreldes suurenenud 12% võrra.
- Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti eestvedamisel ja koostöös linna ametite ja huvitatud sihtgruppide esindajatega on valmimisel „Tallinna ligipääsetavuse arengusuunad aastatel 2016–2022“.

1.2. Probleemsed valdkonnad

- Tallinnas on kasvanud kanepit suitsetavate ning amfetamiini ja ecstasy't proovinud või tarvitavate õpilaste, nii poiste kui ka tüdrukute arv.
- 16–24aastaste meeste seas on kanepi tarvitamise sagedus ja tarvitajate arv suurenenud.
- Suurenenud on igapäevaste alkoholitavitajate arv meeste ja naiste puhul.
- Alkoholist põhjustatud surmade suur arv on nii meeste kui ka naiste puhul püsinud muutusteta.
- 0–14aastaste ning 15 ja vanemate seas on levinuim haigestumine hingamiseldite haigustesse.
- Liiklusõnnetuste arv suureneb pidevalt.
- Kõigest 35,8% Tallinna meestest kannab pimedal ajal üldiselt alati helkurit.
- Tallinna meeste hulgas on kiirelt vähenenud juhusliku partneriga vahekorras alati kondoomi kasutajate protsent (2012. a 51,3%, 2014. a 30,0%) ja on kasvanud mitte kunagi juhuvahekorras kondoomi kasutavate meeste hulk (2012.a. 30,8%, 2014.a. 43,3%).
- Ülekaalulisus ja rasvumine on Eesti elanike seas endiselt kasvav probleem. Aastatel 2008–2014 on ülekaaluliste (kehamassiindeks ≥ 25) meeste arv kasvanud 53%lt 57,9%ni ja naiste arv 44%lt 48,1%ni.
- Kasvanud on HI-viiruse levik sugulisel teel.
- Kasvanud on päästesündmuste, eriti tulekahjude arv.
- Kasvutrendis on raskete tööõnnetuste arv.
- Tallinlased ei ole rahul tervishoiuteenustega.
- Linna valitsemisorganite töö tõhusus ja usaldusväärsus vajavad linnarahva hinnangul tähelepanu.
- Sobivat tööd ja elamispinda pole Tallinnas kerge leida.
- Sotsiaalteenustes näeb probleemi 29% Tallinna elanikest.
- Puuetega inimeste osakaal kasvab pidevalt, 2015. a oli see 6,9% Tallinna elanikkonnast.
- Suhtelise vaesuse määr on Tallinnas 2007–2013 pidevalt tõusnud (2007. a 11,0%, 2010. a 10,3%, 2013. a 18,2%).

2. SEKKUMISVAJADUSED

Täiskasvanute ja noorukite tervist toetavate valikute soodustamine:

- Tallinna täiskasvanud elanikkonna ja laste kehalise aktiivsuse suurendamine ning toitumisharjumuste parandamine.

HIV/AIDSi leviku ennetamine, sõltuvusainete (tubakas, alkohol, narkootikumid) kasutamise vähendamine:

- võimalikult varane uimastitarvitamise riskitegurite märkamine ning asjakohase sekkumise abil riskide sõltuvuseks arenemise vältimine;
- süstivate narkomaanide seas nakkushaiguste leviku ja eluohtlike üledooside sageduse vältimine;
- turvalise seksuaalkäitumise soodustamine.

Laste optimaalse arengu igakülgne toetamine:

- pere teadlikkuse ja oskuste parandamine ema raseduse ajal;
- laste rinnapiimaga toitmise ja lapsevanemate hoolivate lähedussuhete toetamine;
- lapse õigeaegse immuniseerimise, nõustamise, terviseprobleemide varase avastamise ja sekkumise tagamine;
- lasteaedades tervist edendava arengukeskkonna järjepideva parenduse soodustamine.

Tervist toetava elu-, õpi- ja töökeskkonna kujundamine:

- alkoholi müügipunktide arvukuse vähendamine ja müügiaja lühendamine;
- elamualadel, koolide ja lasteasutuste ümbruses liikluskeskkonna kõrgema ohutustaseme tagamine;
- linnakeskkonnas turvalisuse ja ohutuse järjepideva paranemise soodustamine;
- tallinlaste turvakäitumise soodustamine liikluses, olmes ja vaba aja veetmisel;
- inimeste elu-, töö- ja rekreatsioonitingimuste ning -keskkonna parandamine.

Linnaelanike, eriti sotsiaalselt tundlike gruppide kaasatuse saavutamine nende tervist puudutavate otsuste tegemisse, nende tervisesuutlikkuse parandamine ning sotsiaalse sidususe arendamine:

- terviseteenuste linnaelanikele, eriti sotsiaalselt tundlikele gruppidele, kättesaadavuse parandamine;
- linnaelanike igapäevaste eluliste vajaduste kättesaadavuse tagamine (sotsiaalse infrastruktuuri olemasolu, liikumisvajaduste ja -viiside tagamine jne);
- tööhõive kasvu soodustamine tööelises elanikkonnas.

3. TERVISEPROFIILI KOOSTAMISEL ESILE KERKINUD PROBLEEMID

Terviseprofili koostamisel ilmnes vajadus sotsiaalsete tervisemõjurite uuringu järele, mis hõlmaks järgmist:

- tunnetatud turvalisus;
- sotsiaalne toetus;
- sotsiaalsed võrgustikud;
- sotsiaalne vastutus;
- kriitiline teadlikkus;
- sotsiaalne motivatsioon;
- võimestumine;
- sotsiaalne kapital.

Lugejatele HEAD TERVIST!